

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

**MUHASEBE LİTERATÜRÜNDE KURUMSAL
YÖNETİM VE İÇ DENETİME METODOLOJİK
BAKIŞ**

Hazal MAVİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğretim Üyesi Ümmügülsüm ZOR

İstanbul, 2021

**MUHASEBE LİTERATÜRÜNDE KURUMSAL
YÖNETİM VE İÇ DENETİME METODOLOJİK BAKIŞ**

Hazal MAVİ

İşletme Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2021

Hazal Mavi tarafından hazırlanmış olan bu çalışma 22/01/2021 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavında tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans / Doktora tezi olmaya **oy birliği/oy çokluğu** ile yeterli bulunmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Zor

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Zor (Danışman) İşletme, Altınbaş Üniversitesi

Prof. Dr. Saim Kılıç İşletme, Altınbaş Üniversitesi

Doç. Dr. İpek Türker İşletme, İstanbul Üniversitesi

Bu çalışma bir Yüksek Lisans/Doktora tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kabul tarihi:

_____/_____/____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

HAZAL MAVİ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
ÖNSÖZ	xv
1. GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI.....	3
1.1. KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI.....	3
1.2. KURUMSAL YÖNETİMİ MEYDANA GETİREN ANA PRENSİPLER.....	7
1.2.1. Şeffaflık Prensibi	8
1.2.2. Hesap Verebilirlik Prensibi	9
1.2.3. Sorumluluk Prensibi.....	10
1.2.4. Adillik Prensibi	11
1.3. KURUMSAL YÖNETİMİN ÖNEMİ	12
1.4. KURUMSAL YÖNETİM KURAMLARI.....	14
1.4.1. Vekalet Kuramı.....	14
1.4.2. Hizmetkar Kuramı	15
1.1.1. Paydaş Kuramı.....	17
1.1.1. Yönetmel Egemenlik Kuramı	18
1.1.2. Miyop Piyasası Kuramı.....	18
1.1.3. Kaynak Bağımlılığı Kuramı	19
1.2. KURUMAL YÖNETİMİN AMAÇLARI.....	19
1.3. KURUMSAL YÖNETİMİN YARALARI	21

1.3.1.	Yatırımcılara Sağlamış Olduğu Yararlar	21
1.3.2.	Menfaat Sahiplerine Sağlamış Olduğu Yararlar	21
1.3.3.	Kuruluşa Sağlamış Olduğu Yararlar	22
1.3.4.	Ülke Ekonomisine Sağlamış Olduğu Yararlar	23
İKİNCİ BÖLÜM		25
KURUMSAL YÖNETİM VE İÇ DENETİM OLGUSU		25
2.1.	İÇ DENETİM OLGUSU.....	25
2.2.	İÇ DENETİMİN TARİHİ GELİŞİMİ	27
2.3.	İÇ DENETİMİN AMACI	28
2.4.	İÇ DENETİMİN KAPSAMI.....	29
2.5.	İÇ DENETİM YAKLAŞIMLARI	32
2.6.	İÇ DENETİM TÜRLERİ	35
2.6.1.	Uygunluk Denetimi.....	35
2.6.2.	Sistem Denetimi.....	35
2.6.3.	Mali Denetim.....	36
2.6.4.	Performans Denetimi	36
2.6.5.	Bilgi Teknolojileri Denetimi	37
2.7.	İÇ DENETİMİN UNSURLARI	37
2.7.1.	Değer Katma.....	37
2.7.2.	Güvence Sağlama	38
2.7.3.	Danışmanlık.....	38
2.1.1.	Meslek Etik Kurallarına Uygunluk.....	39
2.1.2.	Standartlara Uygunluk	39
2.1.3.	Bağımsızlık ve Tarafsızlık.....	39
2.1.1.	Risk Odaklılık.....	40
2.2.	İÇ DENETİM MESLEKİ ETİK KURALLARI.....	40
2.3.	İÇ DENETİM STANDARTLARI.....	42
2.3.1.	Uluslararası İç Denetim Standartları (UİDS)	42

2.3.2.	Ulusal Kamu İç Denetim Standartları (KİDS)	44
2.4.	İÇ DENETİM VE İÇ KONTROL İLİŞKİLERİ	44
2.4.1.	COSO İç Kontrol Modeli (1992).....	45
2.4.2.	COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Modeli (2004)	46
2.4.3.	CoCo İç Kontrol Modeli (1995)	48
2.4.4.	Turnbull Rehberi (1998).....	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ		51
3.1.	ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI	51
3.2.	ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	52
3.3.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	52
3.4.	ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İNCELENEN ÇALIŞMALAR.....		55
4.1.	İNCELENEN AMPİRİK ÇALIŞMALAR.....	55
4.1.1.	Kantitatif Çalışmalar	55
4.1.1.1	Kantitatif çalışmalar metodolojik değerlendirme	95
4.1.2.	Kalitatif Çalışmalar	97
4.1.2.1	Kalitatif çalışmalar metodolojik değerlendirme	104
4.2.	KONU HAKKINDA YAPILAN AMPİRİK OLMAYAN ÇALIŞMALAR.....	105
KAYNAKLAR.....		122
EKLER		143

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türk Kamu Yönetiminde İç Denetim Faaliyetinin Kapsamı	30
Şekil 2: İç Denetimin Dünyadaki Gelişimi	31
Şekil 3: Tarihsel Süreçte İç Denetimin Odak Noktaları	34
Şekil 4: Çağdaş İç Denetim Fonksiyonu	34
Şekil 5: COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Küpü	47
Şekil 6: Araştırma Yöntemlerine Göre Çalışmalar	53
Şekil 7: Çalışmaların Örneklem Dağılımı	54
Şekil 8: Araştırmanın Yıllara Göre Dağılımı	56
Şekil 9: Kantitatif Çalışmalar Araştırma Yöntemleri Yüzdesel Dağılım	56
Şekil 10: Kantitatif Çalışma Analiz Yöntem Dağılımları	57
Şekil 11: Kantitatif Çalışmalarda Önemlilik Testleri Dağılım	57
Şekil 12: Nicel Araştırmalarda Yıllara Göre Dağılım	97
Şekil 13: Kalitatif Çalışmalarda Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılım	97
Şekil 14: Kalitatif Çalışmalarda Sektörlere Göre Dağılım	98
Şekil 15: Ampirik Olmayan Çalışmalarda Yıllara Göre Dağılım	105
Şekil 16: Ampirik Olmayan Çalışmalarda Yöntem Yıl Dağılımı	106

KISALTMALAR LİSTESİ

AAA	: Amerikan Muhasebe Birliği;
AICPA	: Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasipleri Enstitüsü
IIA	: Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü;
FEI	: Finans Yöneticileri Enstitüsü
IMA	: Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü
UİDS	: Uluslararası İç Denetim Standartları
KİDS	: Ulusal Kamu İç Denetim Standartları
SPK	: Sermaye Piyasaları Kurumu
BİST	: Borsa İstanbul
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KAP	: Kamu Aydınlatma Platformu
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SOX	: Sarbanes- Oxley Yasası
CATI	: Bilgisayar Destekli Telefon Anketi
MBS	: Muhasebe Bilgi Sistemi
TTKK	: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifi

KY	: K���� Yatırımcılar
URF	: Ultra Rekabet Fakt��r��
KOP	: Konya Ovası Projesi
�DKK	: �� Denetim Koordinasyon Kurulu
ROA	: Aktif K��rl��k
ROE	: ��z Sermaye K��rl��ğı
YKB	: Y��netim Kurulunun Bağımsızlığı
CEO	: Genel M��d��r
TDS	: T��rkiye Denetim Standartları
KOB��	: K����k ve Orta ��l��ekli ���letmeler

ÖZET

MUHASEBE LİTARETÜRÜNDE KURUMSAL YÖNETİM VE İÇ DENETİME METODOLOJİK BAKIŞ

Hazal MAVİ

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Programı, Altınbaş Üniversitesi Danışman: Doktor Öğretim

Üyesi Ümmügülsüm ZOR

Tarih: Ocak 2021

2000’li yıllarda yaşanan muhasebe skandallarından sonra kurumsal yönetim ve iç denetim kavramı önemleri giderek artan yapılar haline dönüşmüşlerdir. İç denetim kurumsal yönetimin anlaşılması, uygulanması, muhasebe ve finans verilerinin doğruluğunu desteklemektedir. Bilimin toplum için olduğu savından yola çıkarak literatür bu uygulamaların neler olduğu, kapsamının nasıl olması gerektiği ve ilgili uygulamaların işletmeler üzerindeki etkisini ölçen bulgularla uygulamayı desteklemelidir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe literatüründeki 2009-2020 yılları arasında yayınlanan makalelerin metot ve konu açısından incelemek, mevcut literatürdeki metodolojik artı ve eksilerinin tespitini belirlemek ve önerilerde bulunmak suretiyle literatüre katkı sağlamaktır. Literatür araştırması yapılan bu çalışmada metot yönünden 114 makale, çalışma yöntemleri, kullanılan veri gibi kıstaslara göre incelenip kategorize edilmişlerdir. İncelenen kantitatif yöntemlerde, piyasa modelin tercih edildiği çalışmalarda en çok kullanılan BİST 100 endeksi olduğu ve BİST Kurumsal Yönetim endeksinde işlem gören firmalar olduğu görülmüştür. BİST’te işlem gören işletmelerde kullanılan metotlar genellikle parametrik olmayan metotlar olduğunda dikkat çekmektedir. Konuyla ilişkili olarak bir bölümünün izlediği analiz yöntemlerinin çelişkili olduğu görülmektedir. Akademik çalışmaların uygulamaya önerilerde bulunabilmesi ve pratik iş

yaşamına katkı sağlayabilmesi için öncelikle metodolojik olarak doğru tercihler yapılması, verinin doğru bir şekilde toplanması ve toplanan veriye uygun analizler yapılması gerekmektedir. Yapılan inceleme sonunda, mevcut literatürde, ampirik çalışmaların ağırlıklı olduğu ve mevcut ampirik çalışmaların büyük bölümünün kantitatif araştırma yöntemlerine dayandığı görülmektedir. Bu bakımdan içerik açısından zengin olan mevcut literatüre ek olarak özellikle finansal ve örgütsel performans, bilgi kalitesi ve benzeri başarı odaklı kalitatif çalışmaların yapılması gerek akademik camiada gerekse pratik iş yaşamında değerli katkılar sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Literatürü, Kurumsal Yönetim, İç Denetim

ABSTRACT

METHODOLOGICAL VIEW OF CORPORATE GOVERNANCE AND INTERNAL AUDIT IN ACCOUNTING LITERATURE

Hazal MAVİ

Master Thesis, Business Administration Program, Altınbaş University: Doctor of Faculty

Ümmügülsüm ZOR

Date: January 2021

Corporate governance and internal audit has become increasingly important concepts, after the accounting scandals in the 2000s. Internal Audit makes the corporate governance clear. Internal Audit supports, implementation and correctness of accounting and financial data. Based on the argument that science is for society, literature should support the application with findings that measure what these applications are, what their scope should be, and the impact of related applications on businesses. The aim of this course is to examine the methodological examination of academic studies conducted in corporate governance and internal audit in Turkish literature in 2009-2020. The aim of this study is to examine the methodological aspects of academic studies conducted in the field of corporate governance and internal audit in Turkish literature between 2009 and 2019. In this study, 114 studies of corporate governance and internal auditing in accounting literature published between 2009 and 2019 are discussed the quantitative method examined, it was seen that the most used BIST 100 index and the companies trading in the BIST Corporate Governance index were preferred in the market model. It is noteworthy that the methods used in transaction enterprises in BIST are generally non-parametric methods. It is seen that the analyzes of some of them on the subject are contradictory. At the end of the research, it is seen in the current literature that theoretical studies are predominant and most of the current empirical studies are based on quantitative research methods. In the empirical studies examined, qualitative research generally included information

such as how a practice was handled in a company, how it was established and executed. In addition to the existing literature, which is rich in terms of content, conducting qualitative studies focused on financial and organizational performance, information quality and similar success can provide valuable contributions both in the academic community and in practical business life. It seems that the analysis methods followed by some of the quantitative studies examined are contradictory. In order for academic studies to make suggestions for implementation and contribute to practical business life, it is necessary to make correct methodological choices, to collect the data correctly and to make appropriate analysis of the collected data.

Keywords: Corporate Governance, Internal Audit, Accounting literature

ÖNSÖZ

Öğrenim hayatım boyunca ve hazırlamış olduğum bu projenin başından sonuna kadar geçen sürede her zaman yanımda olan başta tez danışmanım Doktor Öğretim Üyesi Ümmügülsüm ZOR hocam olmak üzere desteklerini esirgemeyen annem Dilek Mavi, babam Muzaffer Mavi ve kardeşim Oğuzhan Mavi ve beni bu yola teşvik eden Doktor Öğretim Üyesi Emine Vasfiye Korkmaz hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünyada her alanda rekabet düzeyi oldukça artmış ve zor bir hale gelmiştir. Tam bu noktada hızlı ve belli düzeylerde öngörülemeyen bir şekilde devam eden iktisadi ve teknolojik gelişmeler, işletmeleri de bu değişime ve gelişime uymak zorunda bırakmıştır (Türedi ve Karakaya, 2015: 66).

Rekabetin bu kadar sert olduğu yerde kurumlar veya bireyler yerini almak için farkındalık ve değer yaratılmalıdır. Bu olguyla birlikte ülkeler arası setler kalkmış, uluslararası sermaye akışları hızlanmasıyla birlikte ulusal rekabetin yerini uluslararası rekabet almıştır. Böylelikle yatırımcılar ülke sınırları içinde kalmak yerine uluslararası yatırımlar gerçekleştirip faaliyetlerinin sürdürülmesini ve büyümesini hedeflemektedirler. Yatırımcılar, yatırım yapılacak olan işletmelerin finansal ve mali yapısını, yönetim şeklini, sosyal sorumluluk faaliyetlerine, çalışan niteliğine, mevzuat uygunluğuna gibi firmanın bütün örgüt işleyişi etkenlerdir. Kurumsal yönetim şirketin oluşabilecek herhangi bir krizi en minimum zararla atlatmasında büyük rol oynamaktadır.

Şirketlerin büyümesi, faaliyetlerinin karmaşıklaşmasıyla birlikte firmaların görev ayrılığı ilkelerine göre departmanlaşmaları ve bir kontrol mekanizmaları olmalıdır. Bu sebeple kurumsal yönetim ilkelerinin benimsenmesi ve kontrol mekanizması olan iç denetim biriminin aktif rol alması gerekmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasıyla, iç denetim biriminin etkin kullanılması firmaların ömrünü, karlılık oranını, hisse değerlerini ve en önemlisi marka değerini olumlu yönde etkileyeceğinden dolayı günümüz rekabet ortamında şirketlerin ayakta kalabilmeleri adına kurumsal yönetimin dört temel ilkesini şirketlere doğru şekilde entegre ederek iç denetim biriminin etkin kullanılması sağlanmalıdır. Bu araştırma ile, kurumsal yönetim ve iç denetim faaliyetlerinin firmalara entegre edilerek marka değeri ile karlılık oranlarının işletmelere olumlu yönde etki edeceğinin önemi vurgulanmaktadır. Çalışmanın amacı, 2009-2019 yılları arasında yapılan çalışmaları metot bakımından incelenip çalışma metotlarının eksiklikleri belirlenmeye çalışılıp literatürün uygulamaya katkı sağlamasına yönelik öneri sunmasını hedeflenmektedir. Bu çalışmanın gelecek çalışmalar için bir veri kaynağı ve rehber olması ümit edilmektedir. Tezin birinci bölümünde kurumsal yönetim başlığı altında kurumsal yönetimin ortaya çıkışı, gelişimi ve bugünkü anlamı ve hangi değerlerle birlikte anlam

kazandığı kavramsal olarak açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümünde iç denetimin tarihsel gelişiminden ve ortaya çıkış sebepleri ve şirket skandallarıyla birlikte bugünümüzde nasıl işlev ve anlam bakımından gelişimi konu edilmiştir. Üçüncü bölümünde bu çalışmanın metodolojisine yer verilmiştir, metodoloji kısmında çalışma 100 adet bilimsel araştırma kapsam ve yöntem bakımından incelenmiş ve kalitatif, kantitatif, teorik ve literatür taramasından oluşan makaleler incelenmiştir. Son bölümde çalışmalar yöntem şekline göre kategorize edilmiş, içerikleri analiz sonucuna göre özetlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma sonunda; mevcut literatürde en sık rastlanan çalışma türlerinin belirlenmesi, teorik ve ampirik çalışmaların literatürdeki ağırlığının belirlenmesi, incelenen çalışmaların metodoloji bakımından artı ve eksilerinin belirlenmesi, çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında ilgili literatürü geliştirmek üzere öneriler sunulması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI

1.1. KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI

Kurumsal yönetim olgusunun XIX. Asrın başlarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa ve Japonya gibi ülkelerde kullanılmış olduğunu gösteren birtakım çalışmaların olmasına rağmen, bu olgunun yaygın bir şekilde kullanılması seksenli senelerden itibaren başlamış ve hız kazanmıştır. Doksanlı senelere gelindiği zaman kurumsal yönetim, kurumsal ve bireysel yatırımcıların yanında hissedarların, idarecilerin ve finansal piyasalarla alakalı hemen hemen herkesin gündeminin öncelikli hususları arasında kendisine yer bulmuştur (Gürbüz ve Ergincan, 2004, 5).

Dar manada kurumsal yönetim kavramına bakıldığında; kuruluşların idareleriyle hissedarlar ve paydaşlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini sağlamakta olan kuralların tamamı şeklinde değerlendirilebilir (Aktan, 2006, 2). Olguya geniş açıdan bakıldığında; ilk olarak kuruluşların çalışmalarında taraflara karşı yükümlülüklerinin bilincinde olma koşulu aranmaktadır. Bu kapsamda kurumsal yönetim, kuruluşun değer ve verimliliğini çoğaltan, ortaklarına, hissedarlarına ve hatta çalışanlarına karşı önceden tespit edildiği hedeflere ulaşan, bunu gerçekleştirdiği sırada da bahse konu taraflarla hem yasalara hem de etik değerlere uyacak bir biçimde faaliyetler sürdüren bir sistem şeklinde ifade edilmektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009, 157-184).

Başka bir tanıma yer vermek gerekirse kurumsal yönetim; piyasa ekonomisi içinde kuruluşların yöneticileriyle kuruluş sahiplerinin ve yatırımcılarının aralarındaki ilişkilerin düzenlenmesini sağlayan yasaları, yönetmelikleri ve çalışma yaşamındaki faaliyetleri içerisine almakta olan özel ve kamusal düzenlemeler bütünü biçiminde de tanımlanabilir (Oman, 2001, 13).

Öncelikle bilinmesi gerekir ki geleneksel işletme sistemlerinden modern işletme sistemlerine geçilmesiyle beraber kuruluşlarda yönetim ve sahiplik yapılarında ayrışmalar meydana gelmeye başlamıştır (Karğın vd., 2015, 501).

Ekonominin gelişimi ve rekabetin artması ile, kuruluşların yapmış oldukları çalışmaların çeşitliliğinde bir artış oluşmuş, bahse konu artış süratli, karmaşık ve yoğun bir şekilde sürdürülen kuruluş çalışmalarının aksamasına sebebiyet vermiştir (Türedi vd., 2018:2).

Bu sebepten dolayı ekonomik değişimlerin oluşması sonrasında tek kişi işletmelerinin yerini çok ortaklı işletmeler almaya başlamıştır. Geleneksel şahıs şirketleri ve aile şirketlerinin sermaye şirketi biçimine gelmesiyle bu kuruluşlar finansman gereksinimlerini karşılamak için hisse senedi ihraç etme olayına gitmişlerdir. Şahıs şirketlerinin ve aile şirketlerinin büyüyüp gelişim sergilemesi sonrasında, bahse konu olan şirketler mutlak sahiplik olgularını gittikçe yitirmişlerdir. Sahiplik yapısının değişimi ve sermayedeki ortak sayısının artmasıyla beraber şirket yapıları karışık bir hal almış ve kurumun çalışmalarının kontrolünü zorlaştırmıştır (Aktan, 2006).

İşletme yapılarının karışık bir hâl alması, idarenin tekrardan yapılandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Yönetimin yeniden yapılandırma gereksinimi kurum içinde karşılıklı etkileşimin ve iletişimin yoğun bulunduğu yönetim sisteminin oluşturulmasını sağlayacak bir yapının meydana gelmesine sebep olmuştur (Kendirli vd., 2013, 32).

Tüm bunlara bağlı bir biçimde, kuruluşların yönetim yapısının ve çalışmalarının karışık bir duruma gelmesi bir bireyin hem idareci hem de kuruluş sahibi olmasını mümkün kılmamaktadır. Zamanımızda, kuruluşlarda yönetici ve mülkiyet ayrımı kaçınılmaz bir hal almış, kuruluşa finansman desteği verenlerin fonları yardımıyla edinilmiş olan varlıkların kötüye kullanımına sebebiyet vermeden etkili bir biçimde nasıl idare edileceği sualine yanıt olarak karşımıza kurumsal yönetim olgusu çıkmaktadır (Eroğlu, 2003, 3).

Alan yazına bakıldığında, kurumsal yönetimle alakalı pek çok çalışmanın yapıldığı ve net bir tanımlamanın olduğu görölmektedir. Kurumsal yönetim, bir organizasyonun yönetimi ve denetiminin sağlanması amacıyla meydana getirilen, organizasyonun yönetimi tarafından verilmiş olan kararlardan etkilenenlerin kuruma yaptığı müdahale ve alınan kararların paydaşlarca denetime tabi tutulmasıdır (Saklı, 2012, 51). Kurumsal yönetim, yönetilen ve kontrol edilmekte olan bir kuruluştaki takip edilecek yol ve süreçler olmanın yanında işletmenin yönetim kurulu üyeleri, idarecileri ve hissedarları arasındaki sorumluluk ve hak dağılımını sağlayan ve karar vericilerin uyması gereken kuralların tamamıdır (Ali ve Shah, 2017, 272). Diğer bir tanıma göre, kurumun hissedarlarının karşılaşılabileceği riskleri engelleyen, hissedar haklarının örgüt yönetimi tarafından meydana getirilen bir mekanizmayla korunmasını sağlayan, kuruluşun içindeki değişik üniteler arasında vazifelerin ve hakların dağılımını sınırlandıran, idarecilerin keyfi kararlar vermesini engelleyen bir yapıdır. Kurumsal yönetim, organizasyonların ya da kuruluşların yönetiminde, çıkar gruplarının sahip bulunduğu hakları,

ilişkileri tertip eden ve şeffaflık, adillik, yükümlülük ve hesap verebilirlik prensiplerini içine almakta olan bir yönetim felsefesidir (Günel, 2017, 26).

Bir başka tanımda ise, şeffaflığı, hesap verebilirliği, adilliği ve sorumluluğu temin eden, yöneticilerin, iş görenlerin, hissedarların, üst seviyedeki idarecilerin, yönetim kurulu üyelerinin ve tedarikçilerin haklarının korunarak işletme çalışmalarının yönlendirildiği ve kontrol edildiği süreçlerin tamamıdır (Kajananthan ve Achchuthan, 2013, 23). Kurumsal yönetim, bir kuruluşa fon sağlamakta olan yatırımcıların, yapmış olduğu yatırımlarından elde edeceği kazanç hususunda kendilerini güvende hissetmelerini sağlamakta olan bir sistemdir (Ataman ve Cavlak, 2016, 213). İşcan ve Kaygın'a, (2009) göre, kurumsal yönetim, kuruluşların sürekliliğinin temin edilmesi ve hissedarların haklarının korunması için gereken vizyon, misyon, yapı, strateji ve liderlik gibi mühim faktörlerin hangi biçimde ve kimlerce tespit edilip düzenleneceğine dair bir yönetim modelidir.

Kuruluşun çalışmakta olduğu çevrede hissedarlar, kredi temin edenler, alacaklılar, borçlular, sendikalar ve devlet olmak üzere pek çok çıkar grupları vardır. Buradan hareketle kurumsal yönetim, kuruluşun hissedarları ve bu hissedarlar haricindeki çıkar gruplarıyla kuruluş ve toplumun arasındaki ilişkileri düzenleyip çıkar gruplarının haklarını elde edebilmesi, yükümlülüklerinin tanımlanması ve bu yetki ve yükümlülüklerin taraflar arasında dağılımını sağlayıp kuruluşun belirlemiş olduğu amaçlara uygun bir biçimde hangi şekilde yönetilmesi gerektiği ve tespit edilen amaçlara uygunluğun sağlanması için nasıl kontrol edilmesi gerekliliğini ortaya koyan sistem bütünüdür (Aysan, 2007, 83).

Yıldırım ve Bilen'in (2014) tanımına göre, işletmelerde meydana gelen mülkiyet ve kontrol ayrımının sağlanamaması sonrasında ortaya çıkan suiistimallerin, hataların, menfaat çatışmalarının çözümlemesini hedefleyen yönetim ve anlayış sistemi bulunmasının yanında işletme faaliyetlerinin bağımsız bireyler tarafından denetlenmesini, işletmenin ortaklık performansının ve ortaklık yapısının kamuya izah edilerek alınacak kararlara işletme paydaşlarının da katılmasını sağlayan bir sistem olmasıdır. Tüm bunların yanında, Kendirli ve ark. (2013) göre, yönetim kurulu, gözetim kurulu ve paydaşlar genel kurulunun sorumlulukları, işletmede oluşturulan iç kontrol sistemlerinin varlığı, hesap verme sorumluluğu, işletmede oluşturulan kontrol sisteminde yer alan denetçinin rolü ve fonksiyonu ile ilgilenerek, iç ve dış paydaşların kontrol sisteminden etkin bir şekilde yararlanan ve hesap sorabilen bir sistemdir.

Bir ülkede nasıl insanlar arasındaki ilişkileri tertip etmekte olan kurallar, kanunlar, yönetmelikler ve belirli piyasaları (örneğin, sermaye piyasası) düzenleyen kurumlar varsa, kurumsal yönetim de bir işletmedeki operasyonların kontrol edilmesini sağlayan kanunlar ve kurallar toplamıdır. Kurumsal yönetim, yönetim kurulu üyeleri, kurumun pay sahipleri, yöneticiler ve iş görenlerle kuruluşların çalışmaları dahilinde ilişkide bulunduğu kurum, kuruluş ve bireyler arasındaki ilişkilerin evvelden tespit edilmiş prensip ve standartlar dahilinde gerçekleştirilmesidir (Öztürk ve Demir Güneş, 2008, 396).

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) tanımlamasına göre kurumsal yönetim, kuruluşların belirli kural ve prensipler kapsamında yönlendirildiği ve kontrol edildiği, yönetim kurulu, hissedarlar ve diğer paydaşlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmiş olduğu bir sistemdir (OECD, 2004). Bir kurumun yönetimini, yönetim kontrolünü ve kuruluş performansını çoğaltmak gereğiyle örgütün ortaklık yapısı ve yönetim arasındaki ilişkileri düzenleyip, farklı kaynaklardan temin etmiş olduğu sermayeyi işletme bünyesine çekip, kuruluşun etkili faaliyet sergilemesinde önemli rol oynayan kurumsal yönetim aynı vakitte toplum değerlerini göz önünde bulundurarak, uzun dönemde hissedarlara ekonomik değer oluşturma olanağı tanıyan ve kuruluşlara süreklilik sağlayan yasa, talimatname ve gönüllü özel sektör faaliyetlerinin bütünüdür (Vural ve Bat, 2011, 35).

Kuruluşlarda muhasebede yapılan hileler sonrasında iflasa sebebiyet veren işletme temsilcilerinin ve kuruluşun kötü niyetli bireylerce kontrol edilmesinden dolayı karşı karşıya kalınan vaziyetlerin engellenmesinde kurumsal yönetim mühim bir rol yüklenmektedir. Buradan hareketle kurumsal yönetim, çıkar gruplarının sahip olduğu kuvveti dengelemesi bağlamında kuruluşun finansal manada kontrolünün şeffaf ve güvenilir şekilde algılanmasını ve işletme çalışmalarının, bulunulan ülkede yürürlükte olan yasal düzenlemelere göre devam ettirilmesini sağlayan ve karşılaşılabilecek risklerin en aza indirilmesinde yardımcı olan bir sistemdir (Pulaşlı, 2003, 4). Sonuç itibarıyla, kurumsal yönetim bir kuruluşun etkili bir biçimde hangi şekilde yönetileceğini, yönetimin kontrolünün nasıl temin edileceğini kapsayan kurallar bütünüdür. Kurumsal yönetim, bir kurallar bütünüyse, kuruluş içinde oluşturulması gerekli sistem nasıl olmalıdır ki yönetim iyi bir biçimde gerçekleştirilebilsin sualine verilen bir yanıttır. Buradan hareketle, iyi yönetim, kurum yöneticilerinin kendi yararlarını gözetken hareketlerinden kaynaklı yanıltıcı faaliyetleri engelleyen, işletmeyle ilişki içinde bulunan hissedarlar ve paydaşlar arasındaki ilişkileri tertip eden, taraflar arasında meydana gelen çıkar çatışmalarını

engelleyen, çıkar çatışması halinde tarafların haklarını koruyan, işletme yöneticilerinin, kuruluşun çalışmalarda bulunduğu ülkedeki yasalara uygun hareket etmesine katkıda bulunan, kuruluşun adil, şeffaf, sorumluluk sahibi ve hesap verebilir olmasını sağlayan, kurumun piyasa değeri ve performansının üst dereceye nasıl çıkarılabileceği kanalında yönetimin kararlar vermesinde yardımcı olan bir kurallar bütünü şeklinde ifade edilebilir (Ocak, 2013, 5).

Alp ve Kılıç'a (2014) göre kurumsal yönetim kavramında yer alması gereken ögeler bulunmaktadır. Birinci öge hissedarlar, müşteriler, tedarikçiler, yatırımcılar, toplum ve devlet v.b. gruplardan oluşan paydaşlardır. İkinci öge, kurumsal yönetim prensiplerinin oluşturan; adillik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkelerine dayanmaktadır. Üçüncü öge, güçler ayrılığı yönetim biçimin uygulanması yani yönetim ve denetim fonksiyonlarının birbirlerinden ayrılmasıdır. Başka bir öge ise, şirket yönetiminde belirli kurallar, süreçler ve uygulamaların bulunması ile alakalıdır. Kurumsal yönetim "iyi şirket yönetim" şeklindedir ve şirket içi demokrasidir ifadesini kullanmışlardır. Kurumsal yönetim tanımında yer alması gereken bu tanımlar ve ögeler çerçevesinde dar manada; *"Şirketlerin sürdürülebilir değer yaratabilmesi, hissedarların, paydaşların ve yönetim çerçevesini beklentilerini dikkate almalıdır"*.

1.2. KURUMSAL YÖNETİMİ MEYDANA GETİREN ANA PRENSİPLER

Dünyamızda süratli artmakta olan küreselleşme olgusuna paralel bir biçimde finansal piyasalarda meydana gelen fon transferleri de bir hayli artmakta ve bütün ülkeler sadece kendi piyasalarından değil dış piyasalardan da pay almaya odaklanmaktadır. Bahse konu gelişmeler, ilgili piyasalarda bulunan bütün menfaat sahiplerinin haklarını korumak amacıyla güvenilir sistemlerin meydana getirilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bundan dolayıdır ki hem kuruluşların hem de işletmelerin meydana getirecekleri yönetim sistemlerinde herkesin kabul etmiş olduğu standart ve prensipler oluşturulmaya başlanmıştır ve bu standart ve prensiplerin oluşturulması kurumsal yönetim anlayışını ortaya çıkarmış, bu bağlamda oluşturulan kurumsal yönetim prensipleri şeklinde belirtilmiştir (Demirbaş ve Uyar, 2006, 21).

Kurumsal yönetim hususunda yapılmış olan bütün faaliyet ve çalışmalar, her bir ülke için tek bir Kurumsal Yönetim modeli olmasının muhtemel olmadığını sergilemiştir. OECD tarafından 1999 senesinde hem OECD üyesi devletlerin kurumsal yönetim hakkındaki faaliyetlerine hem de öteki devletlerin kurumsal yönetim hakkındaki faaliyet ve

düzenlemelerine ışık tutması amacıyla kurumsal yönetim prensipleri yayımlanmıştır. Bütün bunlara bağlı bir şekilde bütün dünyada OECD kurumsal yönetim prensipleri temel alınıp, pek çok ülke ve kuruluş kendilerine özgü koşullarını ve yasal düzenlemelerini dikkate alıp kendilerine ait kurumsal yönetim ilkeleri yayımlayıp tatbika koymuşlardır (Dağlar ve Pekin, 2011, 23).

Bütün dünyada kabul edilmiş olan kurumsal yönetimin temel prensiplerini “şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk ve adillik (eşitlik)” prensipleri meydana getirmektedir (CMB, 2003, 6). Kurumsal yönetim prensipleriyle kuruluş yönetiminde şeffaflığın sağlanması, kurum yönetimine güvenin sağlanması ve çoğaltılması, menfaat sahiplerinin hak ve yükümlülüklerinin tespit edilmesi, işletmenin performansını çoğaltarak istikrarlı bir büyüme ve maksimum karlılık sağlanması hedeflenmektedir (İşcan ve Kaygın, 2009, 216).

1.2.1. Şeffaflık Prensibi

Kurumsal yönetimde şeffaflık prensibi, işletmelerin finansal olan ve olmayan bilgilerinin vaktinde, doğru, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle ve hızlıca ulaşılabilir ve analiz edilebilmelidir. Ayrıca şirketlerin karar alma aşamalarında, iç süreçleri ve yönetimlerinde, çalışanlarla iletişimlerinde ve yetki dağılımında ve saydam ve açık olmayı gerekli kılmaktadır. (Alp ve Kılıç, 2014, 59). Şeffaflık prensibi, menfaat sahiplerinin bilme hakkıyla kuruluşun saklama hakkının kesiştiği noktada bulunmakta; bilme hakkı menfaat sahiplerinin kuruluş çalışmaları ve stratejileri hususunda bilgi sahibi olmasını belirtirken, kuruluşun saklama hakkı ise işletme çalışmalarıyla alakalı tüm bilgilerin toplanmasını, kullanılmasını ve açıklama kontrolünü elinde tutması hakkını belirtmektedir (Tuzcu, 2004, 18).

Menteş’e, (2009) göre şeffaflık prensibiyle kuruluşun işleyişi ve çalışmaları menfaat sahiplerinden gizli bir şekilde yapılamayacağından, menfaat sahiplerinin kuruluşa olan güvenleri çoğalacak, bu vaziyet menfaat sahiplerinin kendilerini güvende hissetmelerini temin edecektir. Menfaat sahiplerinin piyasaya ilişkin belirsizliklerin bertaraf edilmesine yardımcı olan şeffaflık prensibi bunun yanında bilgilendirme yapılması gerekliliğine vurgu yapıp, piyasalarda istikrarın temin edilmesine yardımcı olmaktadır. Bunlara bağlı bir şekilde şeffaflık prensibi gereği, kuruluşların menfaat sahiplerini bilgilendirmek gereğiyle bilgilendirme politikası meydana getirilerek ve piyasadaki güncel gelişmeleri de göz önünde bulundurarak değerlendirme yapılmalı, mali tablolar ve raporlarda bulunacak bilgilerin tespit edilen bir

formatta hazırlanarak detaylı bir biçimde sunulması sağlanmalıdır (Dinç ve Abdioğlu, 2009, 160). Böyle durumlarda yatırımcılar ve menfaat sahipleri yeterli ve kaliteli bilgiye erişeceğinden, kaynaklarını da etkili bir biçimde yönlendirebileceklerdir. Doksanlı 1990 ve 2000’li senelerde meydana gelen şirket skandalları ve finansal krizler şeffaflık prensibinin önemini ortaya koymuştur. İşletmelerde şeffaflığın temin edilememesi finansal krizlerin ve şirket skandallarının meydana gelmesine sebep olmuştur. İşletmelerin çalışmaları sonrasında meydana gelen mali tabloların eksik bulunması, paydaşların kurum hakkında doğru ve sağlıklı bilgi edinilmesini güçleştirmiş olduğundan, paydaşların gereken tedbirleri almalarını olanaksız bir duruma getirmektedir. Kuruluşların finansal vaziyetlerini vaktinde ve gerçeğe uygun raporlamaları şeffaflık prensibinin en önemli faktördür. Küreselleşme sonrasında piyasalardaki sermaye hareketlerinin serbest duruma gelmeye başlaması, tatbik edilen muhasebe standartlarının önemini çoğaltmaktadır. Bunlara bağlı bir şekilde şeffaflık prensibinin gerçek manada tatbiki için uluslararası kapsamda kabul görmüş muhasebe standartlarının kullanılması ve bunun sonucunda elde edilen mali tabloların menfaat sahipleri ve yatırımcılar tarafından kolay anlaşılabilir şekilde hazırlanması ve muhasebe standartlarının uygunluğunun bağımsız kuruluşlar tarafından denetlenmesi ile gerçekleşmiş olacaktır (Menteş, 2009, 45).

1.2.2. Hesap Verebilirlik Prensibi

Hesap verebilirlik prensibi esasında yönetim kurulunda bulunan üyelerinin direkt olarak kurumun tüzel kişiliğine ve dolaylı bir şekilde de pay sahiplerine hesap verme mecburiyeti manasını taşımaktadır. Hesap verme, bir durum karşısında yetki kullanan, karar alan ve yapılan işlem neticesinde kurum veya kişilerin sorumlu olması ve açıklama istenebilmesidir. Hesap verenler gerçekleştirdikleri faaliyetlerin şekil ve içerik açısından mevcut düzenlemelere, işin gereğine, etik kurallara ve önceden kararlaştırılan prosedür ve amaçlara uygun olduğunu kanıtlamak ile mükelleftirler (Alp ve Kılıç, 2014, 61). Hesap verebilirlik prensibi şeffaflık prensibinden farklı bir şekilde yalnızca çalışma sonrasını içermektedir (Pamukçu, 2011, 136). Menteş’in, (2009) tanımına göre hesap verebilirlik, idareye ait rol ve sorumlulukların açık bir hale getirilmesi, yöneticilerle hissedarların çıkarlarının uyumlulaştırılması adına yapılmış olan faaliyetlere destek verilmesi ve nesnel yargı yapabilme yeteneğine sahip olan yönetim kurulunca gözetim mekanizmasının meydana getirilmesidir (Menteş,2009, 47).

Kurumun içindeki karar verebilme ve çalışma sergileme yetkisine sahip her bireyin, vermiş oldukları karar ve bulundukları çalışmalardan sorumlu tutulup hesap verme mecburiyeti hesap verebilirlik prensibidir. Bu prensip hem şeffaflık hem de sorumluluk prensibiyle iç içe bir biçimde kurum yönetiminin almış olduğu kararların ve yapılan faaliyetlerin, pay sahipleri de dâhil olmak üzere kurum çalışmalarıyla alakalı tüm kesimlerce sorgulanmasını ve yargılanmasını da sağlamaktadır. Hesap verebilirlik esasında, alınan kararların doğru olduğunu ispatlama ve alınan kararlar sonrasında ortaya çıkan yükümlülüğü kabullenme gerekliliğine dikkatleri çekmektedir. Bahse konu kabullenme sayesinde, sorumluluğu çoğalan yöneticilerin alacakları kararlara ve gerçekleştirecekleri faaliyetlere duyulan güvenin artması da sağlanmaktadır (Demirbaş ve Uyar, 2006, 23).

1.2.3. Sorumluluk Prensibi

Sorumluluk prensibi, yönetim kurulunun kurum adına almış olduğu kararlar ve bu kararlar sonrasında gerçekleştirmiş olduğu çalışmaların kanunlara, kurallara, kurumun ana sözleşmesine ve kuruluşça tespit edilen kurallara uygunluğunun kontrol edilmesidir. Değişik bir söylemle kuruluş yönetiminin gerçekleştirdiği çalışmalarla alakalı sorumluluğunu ortaya koymaktadır (Gönen ve Yürekli, 2016, 133). Bu prensip gereğince, kuruluşun yönetim kurulunun ve tepe yönetiminin görev ve sorumlulukları açık bir biçimde belirtilmelidir. Yönetim kurulu, kuruluş yönetimini menfaat sahipleri namına denetlemekle sorumluyken aynı anda işletme çalışmalarını sürdürecektepe yöneticisi seçmek ve bu yöneticinin performansını değerlendirerek görevinin devamı hususunda takdir yetkisini kullanma hakkına sahiptir (Çemberci, 2013, 8).

Diğer yandan sorumluluk prensibi, işletme yöneticilerinin almış olduğu kararlarda ve gerçekleştirdikleri çalışmalarda kuruluşun menfaat sahiplerine karşı kendilerini sorumlu hissetmelerini ve yapılan çalışmaların kanunlara, kurallara, toplumsal değerlere uygunluğunu sağlayacaktır (Aktan, 2013, 164). Bu bağlamda sorumluluk prensibinin amacı, işletme çalışmalarının menfaat sahiplerine karşı sorumluluklarını toplumsal değerlere ve kanunlara uygunluğunu denetleyip doğru hedefler tespit etmeyi ve bu hedeflere erişmek için tespit edilmiş olan değerleri uygulamaktır. Sorumluluk prensibi, doğru uygulamaları teşvik etmekte olan ve yanlışlarıysa cezalandıran bir denetim metottu biçiminde tespit edilen prensiplerin ve politikaların toplumsal değerlere uygun bir biçimde gerçekleştirilmesinde işletme yönetiminin sorumluluğunun ehemmiyetini vurgulamaktadır (Gönen ve Yürekli, 2016, 134).

1.2.4. Adillik Prensibi

Adillik prensibi, işletmenin yönetiminin bütün hak sahiplerine eşit ve adil hareket etmesini belirtmektedir. Adillik prensibi hem azınlık hissedarların hem de yabancı ortaklar olmak üzere bütün hissedarların haklarının korunmasını içermektedir (Pamukçu, 2011, 135). Başka bir söylemle bu prensip, işletme ortaklarının haklarını korumayı ve yatırımcılarla yapılmış olan sözleşmelerin tatbik edilebilirliğinin sağlanmasını belirtmektedir (Karakaya ve Akbulut, 2010, 22).

Adillik prensibi, aynı anda şirket hissedarlarının bazı haklarının varlığını kabul etme anlamına gelmektedir (Mesci, 2014: 30). Kuruluşlarda pay senedi yatırımcıları belli mülkiyet haklarına sahiptir. Buna bir örnek verilecek olunur ise, halka açık bir işletmeden pay senedi satın alınabilir, devredilebilir veya satılabilir.

Adillik prensibi bir manada aynı ölçüde işlem prensibiyle örtüşmektedir. Burada denk işlem bir tek hisse sahiplerine değil, müşterilere, iş görenlere, alacaklılara, tedarikçilere özetle kurumla menfaat ilişkisi bulunan bütün paydaşlara ve hatta kamuya yönelmiştir. Bu noktada prensibin içerisinde barındırmış olduğu bu toplumsal açılım her geçen gün daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu prensip, şeffaflık temelinde iyi bir yönetim ve iyi bir denetim öncülüğünde menfaatlerin ideal bir noktada uyumlaştırılması gerektiği biçiminde belirtilebilir. Kuruluştaki yöneticiler, yönetim çalışmalarını gerçekleştirirken aldıkları kararlardan etkilenen bütün gruplara eşit mesafede olmalıdır. Kuruluşlar yapmış olduğu çalışmalarla alakalı bir şekilde konuyla ilgili bütün taraflara açıklanabilecek özellikteki bilgileri eşit bir şekilde paylaşmalıdırlar. Gereksinim hissedilen bilgilerin, bu bilgileri kullanacak hem kuruluş içindeki hem işletme haricindeki gruplara aynı biçimde iletilmiş olması adil bir yönetim göstermenin koşuludur (Demirbaş ve Uyar, 2006, 24).

Adillik ilkesi kapsamında fırsat eşitliğinin kötüye kullanılmaması gerekir. Yöneticilerin şirket payları üzerinde içeriden sahip oldukları bilgileri kullanmak suretiyle fırsat eşitliğini kötüye kullanarak hisse senedi ticareti yapmaları ya da firmayla ticari bir ilişki kurmalarını önlemek için mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu ilke aynı zamanda herhangi bir olay ya da durumda gerek üst düzey yöneticilerin gerekse yönetim kurulunun şirket ile çıkar çatışması yaşaması durumunda bu çatışmayı yönetim kuruluna bildirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bunların yanında,

yöneticiler hem kendilerini hem yakınlarını hem de ilişki içerisinde oldukları kişileri bağlayan bir konu hakkında karar alma sürecine dâhil edilmemelidirler (Mesci, 2014, 33).

1.3. KURUMSAL YÖNETİMİN ÖNEMİ

Piyasaların süratli bir şekilde gelişim sergilemesi, küreselleşme ve çoğalan rekabet şartları, uluslararası çevreye uyumun sağlanmasını ve düzenlemelerin yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Buradan hareketle, ülkelerde ve dünyada oluşan finansal krizler ve şirket skandalları kurumsal yönetim olgusunu ön plana çıkarmaya başlamıştır. Bunun haricinde uluslararası kapsamda kurumsal yönetim kavramının önem kazanmasıyla beraber yatırımcılar tarafından verilecek yatırım kararlarında işletmelerin finansal performanslarının yanı sıra kurumsal yönetim kalitesi de önem kazanmaya başlamıştır (SPK, 2014, 1).

İşletmelerin devamlılığının sağlanmasında güvence olarak kabul gören kurumsal yönetim olgusu, işletmelerde ortaya çıkan kötü yönetim uygulamalarının sonlandırılması amacıyla meydana gelmiş bir anlayıştır (Mesci, 2014, 16).

Dünya’da, 1990 ve 2000 senelerde oluşan finansal krizler ve işletme skandalları (Enron, Worldcom, Xerox, Worldcom) kurumsal yönetim olgusunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Küreselleşme olgusunun çoğalması sonrasında, piyasalar birbiriyle bütünleşmeye başlamış, meydana gelen finansal kriz ve şirket skandalları dünyadaki pek çok işletmenin etkilenmesine sebep olmuştur. Bu vaziyet şirketlerin yaşanmış olan krizlere karşı daha kuvvetli bir yapıya sahip olması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bundan dolayıdır ki Dünya’da oluşan şirket skandalları, dikkatleri kuruluşların yönetim ve denetimine çekmeye başlamış bu da kurumsal yönetimi önemli bir olgu durumuna getirmiştir (Dereköy, 2015, 33).

Dünyada yaşanmış olan finansal krizler ve şirket skandalları, kuruluşların etkili bir kurumsal yönetim sistemi meydana getirmemesinden meydana gelmektedir. Bu kapsamda, 1980 senesinin sonrasında ortaya atılan kurumsal yönetim olgusu dünya kamuoyunun alakasını çekmeye başlamıştır. Sonrasında da kurumsal yönetim olgusu işletme skandallarının engellenmesine bir çare olarak düşünülmüş ve 1990 senesinin başlarında tartışılmaya başlanmış olan bir husus olmuştur. Öyle ki Dünya Bankası eski başkanı James David Wolfensohn; “*Evren iktisadi hacim artışı için kuruluşların kurumsal yönetimi, ülkelerin idaresinden mühimdir*” ifadesi, kurumsal yönetimin ülke ekonomilerinin gelişiminde büyük önemi olduğunu göstermektedir (Ataman ve Cavlak, 2016, 214).

Dünya Bankası eski başkanının belirtmiş olduğu bu ifadeden hareketle, kurumsal yönetim, özel sektör ve kamu sektöründe çalışma sergileyen kuruluşların etkili bir şekilde işleminde, ülkenin ekonomik olarak büyümesinde ve gelişmesinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir (Kendirli vd., 2013:34). Ulusal ve uluslararası iktisadi ilişkilerin ve sermaye akışının çoğalması, işletme hissedarlarının yönetim üstündeki etkisinin azalması, işletme yönetim kurulunun ve kurul içinde bulunan CEO ünvanlı yöneticilerin vermiş oldukları kararların önemli yer tutması ve kuruluş içinde yer alan ortakların yönetilmesinde başarısızlıkların yaşanması ayrıca finansal krizler, özel girişimler ve rekabet koşullarının çoğalması kurumsal yönetimin önemini artırmıştır (İşcan ve Kaygın, 2009, 3).

İyi bir şekilde oluşturan kurumsal yönetim mekanizması, işletmelerin finansal tablolarının doğru, kaliteli, güvenilir ve şeffaf olmasını sağlamasının yanında işletme hissedarlarının menfaatlerinin de en iyi biçimde korunmasına katkıda bulunacaktır (Dalğar ve Pekin, 2011, 33). İyi bir kurumsal yönetim, işletmelerin finansmanında daha düşük sermaye maliyeti sağlaması, finansman olanaklarını iyileştirerek işletmenin likiditesini artırması, oluşabilecek finansal krizlerden etkili bir biçimde korunması ve etkili yönetilen kuruluşların sermaye piyasalarının dışında kalmamasını sağlayacaktır (Aktan, 2013, 42).

Ülke bağlamından iyi bir kurumsal yönetim yapısının meydana getirilmesi, ülke imajının çoğalmasına, ülkede bulunan sermayenin değişik ülkelere kaymasının engellenmesine, ülke ekonomisinin ve sermaye piyasasının rekabet kuvvetini çoğaltarak krizlerin minimum zararlarla atlatılmasına, ülke kaynaklarının daha etkin dağılmasına yardımcı bir şekilde yüksek refahın sağlanmasına öncü olacaktır (Çonkar vd. 2011, 81).

a) Kurumsal yönetim faaliyetlerinin kuruluşlar için önemi geniş bağlamda işlenmiştir. Buradan hareketle, kurumsal yönetim uygulamalarının önemi maddeler halinde şu şekilde sıralamak mümkündür (Vural ve Bat, 2011, 36):

b) Kuruluşun daha düşük maliyetle finansman temin ederek performansının çoğalmasını sağlar.

c) Kuruluşun krizlerden minimum zararlarla kurtulmasını sağlar.

d) Yönetimsel bağlamda avantaj sağlayacağından, sermaye piyasalarından elde edeceği getirinin çoğalmasına olanak sağlar.

e) Kuruluşun likiditesini arttırmasına olanak sağlar.

1.4. KURUMSAL YÖNETİM KURAMLARI

Bu başlık altında kurumsal yönetim kuramlarından Vekâlet Kuramı, Hizmetkâr Kuramı ve Paydaş Kuramından bahsedilecektir.

1.4.1. Vekalet Kuramı

Zamanımızda geleneksel işletme yapıları modern işletme yapılarına dönüşmeye başlamıştır. Bahse konu dönüşümle beraber sermaye tabana doğru yayılım göstermeye başlamış ve kuruluşlardaki sahiplik yapısı değişerek, ortak sayısında artış meydana gelmiştir. Sermayenin tabana yayılımı, kuruluşlarda sahip ve ortaklardan bağımsız yöneticilerin istihdam edilme gereğini ortaya koymuştur. Ortaklar ve kuruluş sahibi; “*vekâlet veren taraf*”, kuruluş için çalışmaları gerçekleştiren bağımsız yöneticilerse “*vekil*” sıfatını elde etmiştir (Dereköy, 2015, 34).

Bu vaziyette yönetici ve kurum sahiplerinin farklı kişiler olması sonucunda kuruluş sahipleri ve yöneticiler arasında ayrışmaların ve çıkar çatışmalarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kuruluşlarda sahiplik yapılarının değişmesiyle beraber kuruluşlar, çeşitli çıkar gruplarını (menfaat sahipleri) içine alan bir yapıya dönüşmüştür. Bahse konu yapıda bulunan çıkar gruplarının beklentileri ve kaygıları çoğalmaya başlamış ve kuruluşlar, bu çıkar gruplarının mücadele verdiği bir yapıya dönüşmüştür. Kuruluşlarda bulunan çıkar grupları olan yöneticiler, hissedarlar, tahvil sahipleri, kredi verenler, gelirlerini çoğaltmak adına çıkarlarını ön planda tutmaktadırlar. Bütün bunların yanında kuruluşun sahipleri de aynı biçimde gelirlerini çoğaltmak istedikleri gibi kurum adına faaliyetleri yapan yöneticiler de (vekiller) kendi çıkarlarına odaklanacaklarından bir çıkar çatışması meydana gelecektir. Bahse konu çıkar çatışmalarının yaşanması sonrasında meydana gelen soruna vekâlet sorunu adı verilmektedir (Turaboğlu, 2004, 110).

Kuruluştaki vekâlet verenlerle vekillerin amaçlarının farklılık sergilemesi ve vekillerin gerçek bilgiye vekâlet sahiplerinden daha yakın statüde bulunması bilgi asimetrisine sebep olmaktadır (Mengi, 2013, 100). Vekâlet kuramında vekille vekâlet verenler arasında meydana gelen temel

problem bilgi asimetrisidir. Asimetrik bilgi, yöneticilerin, hissedarlardan işletme hususunda daha fazla bilgi avantajına sahip olması vaziyetidir (Ataman, 2011, 225-229). Vekâlet ilişkisi, vekâlet verenle vekil arasında yapılmış olan sözleşmenin imza altına alınması sonrasında meydana gelmektedir. Buna bağlı biçim vekiller, sözleşmenin tertip edildiği sırada kendilerini gerçekte olduklarından değişik gösterme kanalına gidip sonrasında sözleşmedeki taahhütlerini ihmal ederek aykırı hareketlerde bulunabilirler (Turaboğlu, 2004, 112).

Yöneticilerin sözleşmeye aykırı bir şekilde sergilediği hareketler vekâlet sorununu meydana getirmektedir. Vekilin sebep olduğu en mühim vekalet sorunuysa aldatma olgusudur. Aldatmada, yöneticiler vekalet verenlere göre kuruluş hususunda daha fazla bilgi sahibi olduklarından, performanslarının yetersiz olduğunu göstermemek için finansal tablolarda bulunan bilgilerde manipülasyon yoluna giderek, kuruluşun mevcut vaziyetini iyi gösterebilir ve kuruluşun bu halini piyasadan saklayabilir (Turaboğlu, 2004, 113). Vekâlet kuramına göre; yönetim kurullarının meydana gelen vekâlet sorununu ortadan kaldırmada ya da azaltmada ehemmiyeti büyüktür. Yönetim kurulları, kuruluşun sahipleri ve hissedarları namına vekâlet verilen yöneticileri denetlemektedir. Lakin vekâlet sorunlarını bertaraf etmek veya azaltmak amacıyla, hissedarların gelirlerini ve refahını artırabilmek için yönetim kurulunda kurum yönetiminde bulunmayan üyelerin de olması gerekmektedir. Çünkü işletme yöneticilerinin bulunduğu yönetim kurulu tarafsız olamayacak ve yöneticiler kendi çıkarlarını işletme çıkarlarının önünde tutacaktır (Donaldson ve Davis, 1991:50).

1.4.2. Hizmetkar Kuramı

Hizmetkâr kuramı, kuruluşun etkili yönetim yapısı hususunda öneriler vermek ve vekâlet kuramına alternatif bir şekilde ortaya atılan bir kuramdır. Vekâlet kuramının tam tersine yöneticiler, kendi çıkarlarını düşünmeyen ve kuruluşun çıkarları kapsamında hareket eden hizmetkârlar veya temsilciler olarak görülmektedir (Muth ve Donaldson, 1998:5). Bahse konu kurama göre, kuruluşun yönetimi için tayin olunan vekil kendi çıkarlarından ziyade kuruluşun çıkarlarını göz önünde bulundurmaktadır. Kendi çıkarıyla kurum çıkarları arasında tercih yapması istenilen vekil, kuruluşun amaçlarını ve hissedarların çıkarlarını ön planda tutmakta ve bu fıkırdan taviz vermemektedir. Çünkü kuruluşun başarısıyla hissedarların tatmini arasında kuvvetli bir ilişki söz konusudur.

Buradan hareketle, kuruluşun yönetimi için tayin olunan vekil, sergilediği çaba sonrasında hem kuruluşun performansını hem de hissedarların refahını çoğaltacak böylelikle kendisinin de kuruluştan sağlayacağı yararı çoğaltacaktır (Ataman, 2011, 230). Bu kurama göre, kuruluştaki görev alan idarecilerin aynı anda yönetim kurulunda bulunması kuruluşun performansını pozitif yönde etkileyecektir. Bundan başka, kuruluş yönetiminin teslim edildiği idarecilere, kurum sahipleri tarafından duyulan bir güven söz konusu olduğundan, yöneticilerin kurum kaynaklarını en iyi biçimde temsil edecekleri savunulmaktadır. Yöneticilerin kuruluşun yönetim kurulunda bulunması, kuruluşun menfaat sahipleri arasındaki çatışmalara engel olacağı ve kuruluştaki karar alma süreçlerinin etkili bir biçimde gerçekleştirileceğini ortaya koymaktadır. Çünkü yöneticilerin yönetim kurulunun bir üyesi olması halinde, yöneticilerin kişisel amaçlarından ziyade kurum amaçlarını gerçekleştirmede daha fazla çaba sergileyeceği düşünülmektedir. Lakin, yönetici yönetim kurulunun üyesi olmazsa, kuruluşun üst yönetimiyle çatışmaların yaşanmasına sebep olacak ve karar alma sürecinin etkili ve hızlı olmasını engelleyerek kurumun performansının düşmesine sebep olacaktır (Aygün ve İç, 2010, 195).

Hizmetkâr kuramı, karışık yapıya sahip modern kuruluşların yönetimlerini, kurum sahiplerinden profesyonel yöneticilere devredilmesinin karışık yapıya sahip kuruluşları pozitif yönde etkileyebileceğini savunmaktadır. Yöneticiler kuruluştaki kontrol yetkisine sahip olduklarından kurum karının maksimum dereceye çıkarabilmesinde başarılı olabilecektir. Bu yönetim kurumunda, kurum yöneticilerinin de içinde bulunduğu yönetim kurulları, sahip olunan bilgi derinliği, işletme hususunda mevcut bilgiye erişme, teknik uzmanlık ve idarecilerin işletmeye olan bağlılıkları maksimum derecede olacağından tercih edilecektir. Bu kuram, işletme çalışmalarının, yöneticiler tarafından etkili bir biçimde kontrol edilmesi durumunda işletme hissedarlarının gelirlerini maksimum dereceye çıkabileceğini savunmaktadır (Muth ve Donaldson, 1998, 6).

Hizmetkâr kuramında, vekil olarak atanan yönetici kendi ekonomik çıkarlarını göz önünde bulunduran birey olmaktan ziyade kurumu düzenleyen bir vekil ve kuruluşun daha iyi konumlara gelmesi için kendi çıkarlarından fedakârlıkta bulunan birey olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu vaziyet kurumun hissedarlarının beklentileriyle vekil olan yönetici arasında uyum olduğunun göstergesidir. Şayet bu kuram kuruluşun kurumsal yönetiminin meydana getirilmesinde tatbik edilir ve yöneticilerin kuruluş içindeki hareketli iyi bir biçimde izah edilebilir ise, kuruluş hesap verilebilirlik de sağlanmış olacaktır (Keay, 2017:1293).

1.4.3. Paydaş Kuramı

Paydaş kuramı, vekalet kuramının tam tersine yalnızca yöneticileri ve kurumun sahiplerini içerisine almayan aynı anda kuruluşla ilişkili olabilecek tedarikçileri, müşterileri ve rakipleri içine alan bir kuramdır. Paydaş kuramı, kuruluşun faaliyetini sergilediği çevrede oluşan değişiklikleri takip ederek kurumun amaçlarının gerçekleştirebilmesi için çalışmada bulunulan çevreyle iyi ilişkilerin kurulması gerekliliğini savunan bir kuramdır. Bu kuramın ileriye sürdüğü ilk ilke, kuruluşun amacının tespit edilmesidir. Amacın tespit edilmesi kuruluşun ilerlemesinde yardımcı olacak ve kuruluşun performansının daha da iyileşmesini sağlayacaktır. Bu kuramın ikinci ilkesi, yönetimin paydaşlara olan yükümlülüklerinin tespitidir. Bu ilke, kurum yönetiminin tespit edilen amaçlara erişebilmesi için paydaşlarla nasıl ve ne çeşit ilişkiler kurulması ve kuruluşun paydaşlarıyla çalışma koşullarının nasıl olması gerektiği hususunda yönlendirici olacaktır (Ertuğrul, 2008, 201).

Bahse konu bu kuram, sosyal ve iktisadi olarak kurumsal yönetim çalışmalarına dâhil olan müşteriler, iş görenler, tedarikçiler, hissedarlar, kredi verenler ve devlet gibi işletmeyle ilişkili paydaşların yönetim süreci içinde bulunmasını ve kurumsal yönetimin toplumsal menfaatleri gözetmesini sağlayan bir yaklaşımdır (Dincer, 2013, 18). Bu kuram açısından, kuruluşların ana amacı paydaşlarının bütününe çıkarlarını ön planda tutmaktır. Paydaş, kuruluşun amaçlarına erişmesini sağlayan ya da işletmenin amaçlarına erişirken bu süreçten etkilenen kişi ya da grup olarak belirtilebilir. Buna bağlı bir şekilde, kuruluşlar, yalnızca hissedarlarının getirilerini değil aynı anda işletmeyle ilişki içerisinde bulunan müşteriler, tedarikçiler ve iş görenler gibi paydaşların elde edeceği getiriyi de en üst derece erişmeye çalışmalıdır. Böylelikle kuruluş çalışmaları sonucunda meydana gelen yarar hissedarlar ve paydaşlar arasında daha adil bir biçimde dağıtılabilecektir. Paydaş kuramı, yalnızca kuruluş sahiplerinin çıkarlarını ön planda tutan tek yanlı bakış açısından sıyrılıp kuruluş gelirlerinin daha eşit bir biçimde dağılımını sağlayan bir yapının meydana gelmesine de katkı sağlayacaktır (Ertuğrul, 2008, 202). Paydaş kuramı, kuruluşun paydaşlarının isteklerinin tatmin edilmesi gerekliliğini savunan bir kuramdır. Çünkü yalnızca kuruluş hissedarlarının çıkarlarını göz önünde bulundurmamak kuruluşa başarı sağlamayacaktır. Bunların yanı sıra kuruluşla paydaşlar etkileşim içinde bulunduklarından paydaşların istekleri karşılanacak ve bu durum kuruluşun karlılığında artış sağlayıp kuruluşu başarıya ulaştıracaktır (Ayuso ve Argandona, 2007, 2). Bunlara bağlı bir şekilde paydaş kuramı,

kuruluş yöneticileriyle paydaşlar arasında ilişkileri düzenleyen ve yöneticileri bu amaç kapsamında hizmet eden bir yapı olarak ele almaktadır (Abdullah ve Valentine, 2009, 92).

1.4.4. Yönetmel Egemenlik Kuramı

Yönetmel egemenlik kuramı, üst düzey yöneticilere fazla verilen yönetmel yetkileri kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmaları nedeniyle ortaya çıkmıştır. (Keasy ve diğerleri, 2007). Bu teoride şirket sahiplerinin yönetmel faaliyetleri yönetim kuruluna ataması fakat bu yetkilerin üst düzey yöneticiler tarafından uygulandığını savunmaktadır. Genel müdürlük pozisyonunda görev alan kişilerin aynı zamanda yönetim kurulunda yer alması ve şirket üzerinde verilen kararlarda etkili olması üst düzey yöneticilerin yönetim kurulunu egemenliğine alması daha olasıdır. Bu doğrultuda her bakımdan üst düzey yönetim etkisinde hareket eden yönetim kurulunun şirket hissedarlarının çıkarlarını korumakta güçlük çekerler. (Alp ve Kılıç, 2014, 44). Böylece üst yönetimin aldıkları kararları yönetim kuruluna onar ve yönetim kurulu ise bu kararları onaylayan sembolik bir kuruma dönüşmüş olur. (Çakalı, 2008). Karar aşamasında pasif bir forma dönüşen yönetim kurulu yönetim üzerinde etkisi oldukça azdır. (Topcu, 2007, 24).

Görevlerini hakkıyla yerine getiremeyen yönetim kurulu ve kontrol mekanizmasının etkin olmaması kurumsal yönetimin zayıflığına neden olmaktadır. Çözüm olarak yönetim kurulunda bağımsız üyelerin bulunması, alınan kararların ve işlerin bu üyelerin onayından geçmesi ve etkin ve verimli denetim modelleri geliştirilmesi kurumsal yönetim önerilerinde bulunmaktadır. (Alp ve Kılıç, 2014, 25).

1.4.5. Miyop Piyasası Kuramı

Miyop Piyasa Teorisine (Myopic Market Theory) göre, piyasanın kısa vadeli çıkarlara ve kazanımlara fazla ilgisi, kurumsal yönetimin verimli ve etkin olamamasına neden olmaktadır. (Keasey, Thompson ve Wright, 1997). Piyasa sistemi uzun vadedeki yatırımları minimum değerlendirme taraftarı olduğundan, ortakların refahının doruk seviyede olması ile hisse fiyatının piyasada doruk seviyede olması arasında benzer bir nokta bulunmamaktadır. Ortakların refahı düzeyi uzun vadeli mevduatlarla doruk noktasına ulaşabilir. Fakat, piyasanın miyop bakışı, yöneticileri minimum vadede dönüt alacağı kararlar alarak hisse fiyatını şişirmeye yöneltmektedir.

Miyop piyasa, Anglo-Sakson sistemlerini benimseyen ABD ve İngiltere gibi ülkelerde bankacılık finansmanının ağırlıklı olduğu Almanya ve Japonya v.b ülkelere göre daha ağırlıkta olduğu saptanmıştır (Alp ve Kılıç, 2014: 45). Yöneticilerin performansları kısa zaman dilimde değerlendirilmiş olduğu için rekabetçi bir işgücü piyasasında devamlı olabilmeleri adına yüksek kâr veya kısa sürede sonuç alınan projelere yatırım yapmaktadırlar. Kurumsal yönetim problemleri, uzun süreli refah atışından vazgeçerek kısa süreli faydalara ve getirilere eğilimleri neticesinde orta çıkmaktadır (Keasy, Thompson ve Wright, 1997; akt. Alp ve Kılıç, 2014: 45).

1.4.6. Kaynak Bağımlılığı Kuramı

Kaynak bağımlılığı teorisi (Resource Dependence theory) ilk kez 1970'lerin başlarında Pfeffer'in yalnız bu kavramı ele aldıktan sonra diğer akademisyen arkadaşlarıyla birlikte kaleme alınan makaleler vasıtasıyla ortaya çıkmıştır. Örgüt ve kaynak bağımlılığı kuramı, sistem yaklaşımının bir uzantısıdır. Kaynak bağımlılığı teorisi, işletmenin iç ve dış çevresi ile olan bağlantılarını güçlülük-bağımlılık çemberindeki gereksinimin göstergesidir. (Doğan, 2018). İşletmeler başka örgütleri de içinde barındıran ilişkiler ağının bir parçasıdır. Sürekliliğin sağlama bilmesi için hammadde, iş gücü, sermaye, bilgi ve teknoloji gibi kaynaklara gereksinim duyulduğundan, kaynakları kontrol eden kurum veya kişilerle bağlantılı olma gerekmektedir. Bu bağlantıyı sağlayan şirketlerin yönetim kurullarıdır. Bu doğrultuda yönetim kurullarındaki kişilerin kimlikleri ihtiyaç duyulan kaynakların sürekliliği için değerlidir. Bu teori kapsamında, doğrudan veya dolaylı bir şekilde kaynakların büyük bir kısmını devlet tarafından incelendiğini göz önüne alırsak, hükümet yetkilileri ile bağlantısı olan ve devlet karar alma politikalarını ve süreçlerine hâkim olan kişileri yönetim kurullarına seçmek şirket için stratejik bir eylem olarak görülmektedir. Atanan kişilerin tecrübelerini göz önüne alındığında şirketlerin amaçlarını gerçekleştirmede ve performanslarını arttırmada önemli katkılar sağlayacakları yadsınamaz bir gerçektir (Alp ve Kılıç, 2014: 46). Buradan hareketle kurumsal yönetimde, kaynak bağımlılığı sebebi ile yönetimin nasıl yapılandığı şirketlerin performansı ve geleceği açısından mühimdir.

1.5. KURUMAL YÖNETİMİN AMAÇLARI

Kurumsal yönetim hususunda yapılmış olan tanımlardan da anlaşılacağı gibi genel bir biçimde bir kuruluşun yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer menfaat sahipleri arasındaki ilişkiler üzerinde durmaktadır. Bu sebeple pek çok amacı bulunmakta olan kurumsal yönetimin

amaçlarının ağırlıkla bahsi geçen menfaat gruplarına odaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

- a) Yatırımcıların haklarının güvence altına alınması,
- b) Kurumsal yönetimin amaçlarını aşağıdaki maddeler gibi vermek mümkündür (Aktan, 2006, 10):
- c) Paydaş gruplarından işletmeyle direkt ilişki içerisindekilerin haklarının korunması ve güvence altına alınması,
- d) Kuruluşun tüm hissedarlarının eşit muamele görmelerinin önlerindeki engellerin kaldırılması,
- e) İşletmenin finansal hali ve çalışmaları hususunda kamunun aydınlatılarak şeffaflığın temin edilmesi,
- f) Borsada işlem görmekte olan işletmelerin şeffaflık kapsamında hem kurumsal yatırımcılar hem de diğer paydaşlar bakımından önemli bilgileri zamanında ve eksiksiz biçimde kamuoyuna duyurmaları,
- g) Yönetim kurulunun yüklenmiş olduğu sorumlulukların aleni bir şekilde tespit edilmesi,
- h) Temsil maliyetlerinin azaltılması,
- i) Kurumun üst yönetiminin almış oldukları kararlar ve gerçekleştirdikleri fiiller sebebiyle hissedarlar ve diğer paydaşlara hesap verme yükümlülüğünün temin edilmesi,
- j) Kurumun kazancından pay sahiplerinin ve genel itibariyle bütün paydaşların hakları olan tutarları edinmelerinin temin edilmesi,
- k) İşletme hisselerinin çoğunluğunu elinde bulunduranların azınlık hisselerine el koymaları tehlikesinin bertaraf edilmesi,
- l) Yatırımları uzun süreli olan kurumsal yatırımcılar için güven ortamının temin edilerek daha düşük maliyetli sermaye edinilmesi,
- m) Hisse senedi ihraç edilip finansman kaynaklarına ulaşımın kolaylaştırılması,

- n) Karar veren yöneticiyle sermayedar arasındaki olası çıkar çatışmalarının, belirli kurallara bağlanması kanalıyla kontrol altında tutulmaya çalışılması.

1.6. KURUMSAL YÖNETİMİN YARALARI

Kurumsal yönetimin etkili bir biçimde tatbik edilmesinin yatırımcılar, menfaat sahipleri (kurum iş görenleri, finans kuramları gibi), kuruluşların özellikle kendileri ve ülke ekonomisi bakımından pozitif katkılar vereceği bir hayli alenidir. Bu kapsamda yetkililerce üstünde önemle durulması gerekli hususlar arasında yer almaya devam etmesinin doğru bir yaklaşım olacağı ortadadır. Bu sebepten kurumsal yönetimle dolaylı veya direkt etkileşim içerisinde olan gruplara ve bu grupların elde edecekleri olası yararlar aşağıdaki başlıklar halinde değinilmiştir.

1.6.1. Yatırımcılara Sağlamış Olduğu Yararlar

Kurumsal yönetimin yatırım yapılacak kuruluşların sevk ve idarelerinin toplum faydasını gözeterek bir biçimde olduğuna dair, sermaye sahipleri ve küçük tasarruf sahipleri adına güvenli yatırım ortamı tahsis eden bir kurum olduğu ifade edilebilir. Kurumsal yönetim müessesesi aslında, kuruluşlara yatırım yapan veya bu kuruluşlara herhangi bir ilişkisi bulunan bireylerin yararı için şeffaflık, adillik, disiplin, hesap verilebilirlik ve sosyal sorumluluk prensipleri aracılığıyla kuruluşları yönlendiren ve kuruluş yönetimlerinin sergilemiş olduğu performansı değerleyen bir sistemdir. Kurumsal yönetim aracılığıyla yatırımcılar yapmış olduğu tasarruflarını daha güvenilir bir ortamda değerlendirme olanağına ulaşmış olurlar (Hasanefendioğlu, 2004, 79).

1.6.2. Menfaat Sahiplerine Sağlamış Olduğu Yararlar

Kuruluş tarafından uygulanmakta olan kurumsal yönetim prensiplerinden kendi vaziyetleri çerçevesinde yarar elde eden menfaat sahiplerini; kurum iş görenleri başta olmak üzere finans kuruluşları, diğer tedarikçilerle devlet olarak sıralamak mümkündür. Bahse konu prensipler iş görenler bakımından değerlendirmeye tabi tutulduğunda; çalışma ortamı, güvenliği ve kalitesi tarafıyla birtakım önlemlerin öngörüldüğü ortaya çıkmaktadır. Bunlarla birlikte iş görenlerin kuruluşun yönetimine katılımının sağlanmasıyla yönetimin güç ve yetki istismarının ortadan kalkması sayesinde, iş gören haklarının güvence altına alınması mümkündür (Eroğlu, 2003, 69).

Finans kurumlarınca, kuruluşlarda prensiplerin tatbik edilmesinin, fon kullanımı ve geri dönüşümünde pozitif bir etkisi bulunmaktadır. Aynı vaziyet kuruluşun diğer tedarikçileri için de geçerlidir. Kuruluşun şeffaflığı ve kurumda muvazaalı işlem bulunmamasının sağlanması sayesinde tedarikçilerin, kuruluşa sunmuş oldukları mal ve hizmetin karşılığında meydana gelen alacaklarını izlemeleri daha basit duruma gelir. Kuruluş çalışmalarının ve finansal tablolarının şeffaflığının çoğalması, kamunun gerçekleştirdiği vergi denetimlerini kolaylaştıracak, etkinleştirecek ve yaygın bir duruma getirecektir. Böylelikle kayıt dışılığın engellenmesine olumlu katkı sağlanmış olacaktır (Aktan, 2013).

1.6.3. Kuruluşa Sağlamış Olduğu Yararlar

Kurumsal yönetimle etkileşim içinde bulunan ve kurumsal yönetim faaliyetlerinden yarar sağlamakta olan gruplardan bir tanesi de kuruluşlardır. Kurumsal yönetim faaliyetlerinden pek çok açıdan yararlanan kuruluşların elde edeceği yararlar şu şekilde sıralanabilir.

- a) Kurumsal yönetim faaliyetleri ile yönetim kurullarında artan bağımsız üye sayısının şirket performansına etki ile doğru orantılıdır. (Alp ve Kılıç, 2014, 230).
- b) Kuruluşun iyi yönetilmesiyle varlıklarının getirisi doğru orantılı olduğundan dolayı kurumsal yönetim faaliyetleri, kuruluşların varlıklarının değerini artırır. Böylelikle kuruluşun değeri de artmış olur, (Gompers ve diğerleri, 2003).
- c) Karar alma süreçlerini geliştirir ve şirket performans ve etkinliğinin artışı sağlar, (IFC, 2010).
- d) Sorumluluk ilkesi çevresinde, şirketlerin belirli kurallar eksinde faaliyette bulunması şirketlerde olası hile ve çıkarları önlemektedir. Bu doğrultuda büyük ve küçük hisse sahipleri, yöneticiler ve paydaşlar arasında olası çatışmalarda önlenmektedir, (IFC, 2010).
- e) Kurumsal yönetim faaliyetleri, kuruluşların finansal piyasalardan finansal kaynak sağlamasını kolaylaştırır. Bir kuruluş iyi yönetildiği oranda sermaye maliyeti düşer, bunun kurumsal yönetimin kuruluşlara sağladığı en mühim yarar olduğu söylenebilir.
- f) Kurumsal yönetim, kuruluşlara likidite sıkıntısı çektiği zamanlarda nakit girişinin çoğalmasını sağlamaktadır,

- g) Yerli yatırımcıların yanında yabancı yatırımcıların da kuruluşlara duymuş oldukları güvenin çoğalmasını sağlayacağından, uzun süreli sermaye girişleri hız kazanmaktadır. Bu kaynaklar sayesinde büyüme planlarının gerçekleştirilmesi daha basit duruma gelir.
- h) Finansal krizler kolaylıkla atlatılır,
- i) Kuruluşun yönetiminde hesap verme yükümlülüğü ve şeffaflıkla beraber yolsuzluklar azaltılmış olur,
- j) Kurum faaliyetlerinin uzun dönemli istikrara kavuşması temin edilir,
- k) Kuruluşun rekabet kuvveti temin edilmiş olur,
- l) Kuruluşun kârlılığında da artış sağlanır. (Aktan, 2013).

1.6.4. Ülke Ekonomisine Sağlamış Olduğu Yararlar

Bir ülkenin ekonomisinin en mühim aktörlerinden olan yatırımcılar, menfaat sahipleri ve kuruluşların, kurumsal yönetim faaliyetlerinden bu denli yarar sağlıyor olmaları, onların içerisinde bulundukları ekonomilere ve toplumlara da önemli yararlar sağlamaktadır. Kurumsal yönetim anlayışının benimsenmesiyle sağlanan güven ortamı ve istikrar ülke ekonomilerine dinamizm kazandırıp bu ekonomilerin uluslararası seviyede rekabet edebilir dereceye erişmesini temin edecektir. Kurumsal yönetim faaliyetlerinin ülke ekonomisine ve dolayısıyla topluma sağlayacağı katkıları aşağıdaki biçimde vermek mümkündür (Aktan, 2006, 18).

- a) Hissedarların haklarının korunması kanalıyla finansal sistemin derinliğinin çoğalması sağlar. Bu tarafla kurumsal yönetimin bankacılık sektörüyle mali sektörün gelişmesinde katkısı önemli seviyededir,
- b) Ülkelerin rekabet kuvvetinin çoğaltılmasına mühim katkılar sunmaktadır,
- c) Hissedar haklarının daha fazla korunması borsa kapitalizasyo'nun çoğalmasını sağlar. Bu tarafla kurumsal yönetim sermaye piyasalarının gelişmesine olanak tanır,
- d) Ekonomik krizlerin atlatılmasında kolaylık sağlamaktadır

- e) Makro ekonomik performansın artmasında etkindir. Finansman imkanlarına ulaşımın kolaylaşması, kuruluşların sermaye maliyetini azaltmasına ve bundan dolayı toplam yatırımlarının çoğalmasına olanak tanımaktadır. Bu artış da birlikteliğinde yeni istihdam imkanlarının meydana gelmesini sağlar.

İKİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL YÖNETİM VE İÇ DENETİM OLGUSU

2.1. İÇ DENETİM OLGUSU

İç denetim olgusu bir kuruluşun çalışmalarını geliştirmesine yönelik, kuruluşa değer sağlayan, danışmanlık çalışmalarının yanı sıra güvence sağlayan kuruluş içerisinde bağımsız bir şekilde yapılan objektif bir çalışmadır. Aynı anda iç denetim, kuruluşa dair bir hizmet olarak o kuruluşun çalışmalarını incelemek ve değerlendirmeye tabi tutmak gereğiyle o kuruluş bünyesinde meydana getirilen bağımsız bir değerlendirme işlevidir (Erdönmez, 2019, 35).

Uluslararası İç Denetim Enstitüsü (Institute of Internal Auditors, IIA) iç denetimi olgusun şu biçimde ifade etmektedir: *“İç denetim, bir kuruluşun çalışmalarını geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla olan bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık uygulamasıdır. İç denetim, kuruluşun risk yönetim, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına erişmesine yardımcı olmaktadır”* (Arslan, 2014, 78).

Yapılan tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi, iç denetim, kuruluşların iç kontrol sistemlerinin özelliğini bağımsız bir biçimde ele almakta olan ve ortaya koyan ve sistemin iyileştirilmesini ve gelişmesini hedef alan, bu açıdan önerilerde bulunan bir sistemdir (Erdönmez, 2019, 36). İç denetime bakıldığında; kurum ve kuruluşların finansal yapısının, yasalara uygun bir şekilde faaliyetlerinin denetlenmesini kapsamaktadır (Kepekçi, 2000: 3). İç denetimin diğer denetime dair çalışmalardan en önemli ve büyük farkı yapmış olduğu danışmanlık ve güvenceye yönelik faaliyetlerdir. İç denetim yönetimin bir parçası olmasına karşılık işlevsel anlamda bağımsız olması kuruluşlarda hesap verilebilirliğin içselleştirilmesine katkı vermektedir (Karaaslan, 2006:300). Özet olarak iç denetim; kuruluşun kontrollerinin etkili ve doğru bir biçimde işlenip işlemediğini, rapor ve kayıtların hakikati yansıtıp yansıtmadığını incelemektedir (Tufan ve Görün, 2013, 117).

İç denetim, organizasyonun çalışmalarıyla tatbik ediciler tarafından yapılan işler ve faaliyetlerin etkinlik ve uygunluklarının, imal edilen her türlü bilginin güvenilirliğinin iç denetçi olarak isimlendirilen kişilerce mevzuat, finans, muhasebe ve diğer tarafları itibarıyla araştırılması, incelenmesi ve idareye rapor edilmesine verilmekte isimdir. Başka bir söylemle iç denetim, organizasyona hizmet amacıyla kurum çalışmalarının incelenerek değerlendirmeye tabi tutulması bağlamında kuruluşun bünyesinde tesis edilmiş olan bağımsız değerlendirme fonksiyonudur. Kısaca iç denetim olgusu, uygunluk denetimi, finansal denetim ve performans denetimini kapsamaktadır (Erdönmez, 2019, 39).

İç denetimdeki finansal taraf, finans tablolarındaki doğrulukların araştırılmasından ziyade, finans tablolarına esas teşkil eden muhasebe bilgilerinin doğrulukları ve güvenilirliklerini araştırma, bahse konu bilgilerin elde edilmesi kapsamında kullanılan kayıt ortamıyla raporlama sistemini gözden geçirmeyi kapsamaktadır. İç denetim kapsamındaki finansal denetim, hatalarla hukuka uygun bulunmayan faaliyetleri bulma ve önlemeyle kayıtlarda bulunan varlıkların kuruluşlarda varlığının tespit edilmesini de içermektedir. İç denetimde kuruluş çalışmalarının yönetimin politika, program ve planlarıyla kanunlara uygunluğu ölçülmekte, iç kontrol sistemi amacı bağlamında işleyip işlemediği noktada ele alınmaktadır. İç denetimde, kurum içi kontrol sistemi etkinlik açısından değerlendirildiğinden kendisi de bir iç kontrol mekanizmasıdır. İç kontrol sistemi etkinliğini gözden geçirme, iç denetim kapsamındaki uygunluk denetimini belirtmektedir (Tufan ve Görün, 2013, 118).

İç denetimle aynı zamanda kuruluşa ait kaynakların verimli ve iktisadi bir biçimde kullanılıp kullanılmadığı da değerlendirilmektedir. Kurumun idaresince verimlilik hususundaki standartlar tespit edilmişse, iç denetçi tarafından bahse konu standartların tatbik ediciler tarafından anlaşılma hali, standartlardan sapmaların tespit edilip analiz edilmesi ve gerekli önlemlerin alınma hali araştırılmaktadır. Bunun yanı sıra iç denetçi tarafından kuruluş içi kontrol sisteminin yeterliliği gözden geçirilerek, bahse konu yapının kurum amaçları ve hedeflerine verimli ve iktisadi bir şekilde erişilebilmesine yönelik yeterliliği tespit edilir. İç denetimde bu husus performans denetim tarafını oluşturmaktadır. İç denetim, denetim sahasına bakan tarafıyla geniş ölçekli bir kapsama sahasına sahip bulunsa da özü, işlevleri, yapısı ve denetimin çıktıları açısından kurum üst idareciyle sınırlıdır. Çünkü denetimi gerçekleştiren iç denetçiler bizzat kuruluşun kendi çalışanıdır ve icra etmiş oldukları denetim fonksiyonunu üst idarece belirlenen kapsam dâhilinde yerine getirmektedirler. İç denetim yapısı gereğince,

kuruluşun üst idarece alınmış olan kararlara, plan ve programlara, hedef ve stratejilere, mevzuata uygun olma dışında bir denetim fonksiyonu yüklenemez (Erdönmez, 2019, 40).

2.2. İÇ DENETİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

İç denetime tarih olarak bakıldığında bir hayli eskilere dayandığı görülmektedir. Daha 13. asırda İtalya Ticaret Merkezlerinde iç denetim olgusuna rastlanılmaktaydı. 1900’lü senelerde artık iç denetim akademik bakımdan incelemeye alınmıştır. 1940’lı senelerden itibaren de Amerika Birleşmiş Devletleri özel sektör kuruluşlarında geleneksel denetim algısı yerini risk odaklı iç denetim algısına bırakmıştır. 1942 senesinde Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün oluşturulması, iç denetimin gelişiminde ve uluslararası seviyede örgütlenmesinde önemli rol oynamıştır (Yılancı, 2006, 12).

Tarihi gelişim süreci içinde iç denetime dair yaşanmış olan önemli vakalardan biri de hem iç denetime hem de iç kontrole yön verilmesinde mühim role sahip olan COSO- Treadway Komisyonu Sponsor Organizasyonlar Komitesi isimli kuruluşun kurulmasıdır. Bu kuruluş 1985 senesinde ‘AAA- American Accounting Association’ Amerikan Muhasebe Birliği; ‘AICPA- American Institute of Certified Public Accountants’ Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasipleri Enstitüsü; ‘IIA- Institute of Internal Auditors’ Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü; ‘FEI- Financial Executives Institutes’ Finans Yöneticileri Enstitüsü ve ‘IMA- Institute of Management Accountants’ Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü sponsorluğunda kurulmuş ve uluslararası seviyede kabul görmüştür. COSO, 1992 senesinde İç Kontrol Çerçevesini yayımlamıştır, 2004 senesindeyse risk yönetimi ve etkinliğinin çoğaltılmasına dair “*Kurumsal Risk Yönetimi Çerçevesi*”ni yayımlamıştır. Aynı sene yayımlanmış olan bu çerçeve, iç denetimin gelişimine ve iç denetimin meslek olarak karşı karşıya kalmış olduğu krizlerin engellenmesine ve bu problemlerinin aşılmasına önemli katkı sağlamıştır. Türk hukuk sisteminde iç denetimle alakalı ilk düzenleme, 1926 sene ve 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilmiştir. Bahse konu kanunda iç denetimin iç denetçilerce yapılacağı hükme bağlanmıştır. Akabinde 1957 senesinde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe koyulmuştur. 6762 sayılı mülga Kanunda denetime ilişkin düzenlemeler 347 ilâ 359’cu maddeler arasında bulunmaktaydı. Bahse konu edilen Kanunda anonim kuruluşlarda iç denetimin iç denetçilerce

yapılacağı düzenlenmekteydi. 1987 senesine değin ülkemizde kuruluşlarda herhangi denetim mecburiyeti bulunmamaktaydı.

İlk defa 1987 senesinde, bankalara bağımsız dış denetim mecburiyeti getirilmiştir (Bezirci ve Karasioğlu, 2011, 577).

2.3. İÇ DENETİMİN AMACI

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü IIA yapmış olduğu tanımlamada iç denetimin amacını, “Organizasyonun risk yönetim, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmeye tabi tutmak ve geliştirmek hedefine yönelik, disiplinli ve sistematik bir yaklaşım getirip, kuruluşların hedeflerine erişmesine yardımcı olmak” biçiminde izah etmektedir. IIA açısından, iç denetçiler, çalışmakta olduğu kuruluşların sistemleri, yönetim süreçleri ve kurumun kültürünü derinlemesine analiz ederek, çözümlemeye kavuşturup, yönetim süreçlerinin sağlam ve güvenilir ve halen yürümekte olan iç kontrollerin riskleri düşürmek için yeterli olduğuna dair üst seviye yönetime güvence vermektedirler. Aynı anda, iç denetçiler gelişmiş olan teknolojinin hususunda da danışmanlık hizmetini vererek, var olan fırsatları analiz edip örgütün gelişmesi adına birtakım öneriler sunmaktadırlar. Değişik bir söylemle iç denetçiler bir organizasyonun stratejik, mali ve operasyonel hedeflerine erişebilmesi ve etik koşulları uyumlu bir hesap verebilirlik ortamı ve kültürünü koruması açısından da var olan hali değerlendirmektedirler (Koloğlu, 2019, 11).

Türkiye’de iç denetimle alakalı bulunan bir temel yasal düzenlemesi olan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 63’üncü maddesine bakıldığında IIA’nın yaptığı tanıma benzeyen bir şekilde iç denetimin amacı, “kamu yönetiminin faaliyetlerine değer kazandırıp katmak ve bunların gelişimini sağlamak için kaynakların iktisadilik, etkililik ve verimlilik temellerine göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmesine ve rehberliğinde bulunmak” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda, kamu yönetiminde ya da özel sahada iç denetimin amacına erişebilmesi bakımından, yetkili ve donanımlı olması mecburidir. Değişik bir söylemle iç denetim sistemlerinin modernizasyonu, idarecilerin hedeflerine erişmesini sağlayıp devlet kuruluşlarını ya da özel kuruluşları daha verimli ve etkin yapma hususunda yaşamsal öneme sahiptir (Koloğlu, 2019, 11).

2.4. İÇ DENETİMİN KAPSAMI

İç denetimin misyonu IIA açısından ele alındığında, risk bazlı, objektif güvence sağlayıp, öngörü ve tavsiyelerle kurumsal değeri koruyup ve gelişimini sağlamaktır (TIDE, 2019). Buradan hareketle IIA risk olgusunu, amaçlara erişilmesi üstünde etkisi olacak bir olayın oluşma olasılığı biçiminde ifade edilmektedir (IIA, 2017). Diğer yandan bu misyonun kapsamında, genel olarak iç denetim, kuruluşun yönetimi, operasyonları ve bilgi sistemleriyle alakalı riskleri aşağıdaki başlıklarda değerlendirmektedir (Koloğlu, 2019, 12):

- a) Operasyonların verimlilik ve etkinliği,
- b) Operasyonel ve finansal bilgilerin güvenilirliği ve bütünlüğü,
- c) Örgütün politikalarına, yönetmeliklerine ve yasalara uyumlu olmak,
- d) Varlıkların korunması.

İç denetçiler, risk yönetim sonuçlarını da temel alıp risklerin tespit edilmesi ve yönetilmesinin uygunluğunu ve etkinliğini analiz edip, kuruluşun etik değerleri, performans yönetimi, kontrol çalışmaları şeklindeki sahalarını değerlendirmektedir. İç denetçilerden, fırsatların ve eksikliklerin ortaya çıkarmış olduğu sahalarda gelişimi sağlamak amacıyla önerilerde bulunmaları istenmektedir. Örgütün iç kontrol sisteminin başlıca sorumlusu yönetim olmakla beraber, iç denetim iç kontrol sistemindeki kontrollerin etkili ve tasarlandığı bir biçimde çalışıp çalışmadığına dair yönetime ve denetim komitesine güvence vermektedir. Etkin bir iç denetim çalışması, kurum yönetimleri için değerli bir kaynak kabul edilmekte olup, iç denetçilerin objektifliği, yetenek ve bilgisi kuruluşun iç kontrol, risk yönetimi ve yönetim süreçlerine değer katmaktadır. Bunlara ilave olarak, etkili bir iç denetim çalışması kamuya, hissedarlara ve paydaşlara da güvence özelliğinde değerlendirmektedir. Bundan fazlası, iç denetim periyodu, bir taraftan yönetime ve denetim komitesine, örgütün karşı karşıya kalmış olduğu risklerin tespit edildiği ve uygun bir biçimde yönetildiği hususunda güvence sağlarken diğer taraftan da pek çok sahada örgüt içi danışmanlık hizmeti sunmaktadır (Koloğlu, 2019, 13).

Ülkemizde kamu yönetiminde iç denetim hususunu kapsam bakımından incelediğimiz zaman aşağıda verilmiş olan Şekil 1’de izlenileceği üzere, kamu kuruluşlarının merkez ve taşra

teşkilatı da dâhil olmak üzere tüm ünitelerin idari ve mali özellikteki bütün çalışma, sistem, süreç, proje, karar ve faaliyetleri iç denetim içeriğinde bulunmaktadır. İç denetim geleceğe odaklanıp mevcutta hedeften olası ve olmuş sapmaları belirleyerek, hedefe erişmeyi sağlayacak makro seviyede değerlendirmeler de yapmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2014)

Şekil 1: Türk Kamu Yönetiminde İç Denetim Faaliyetinin Kapsamı

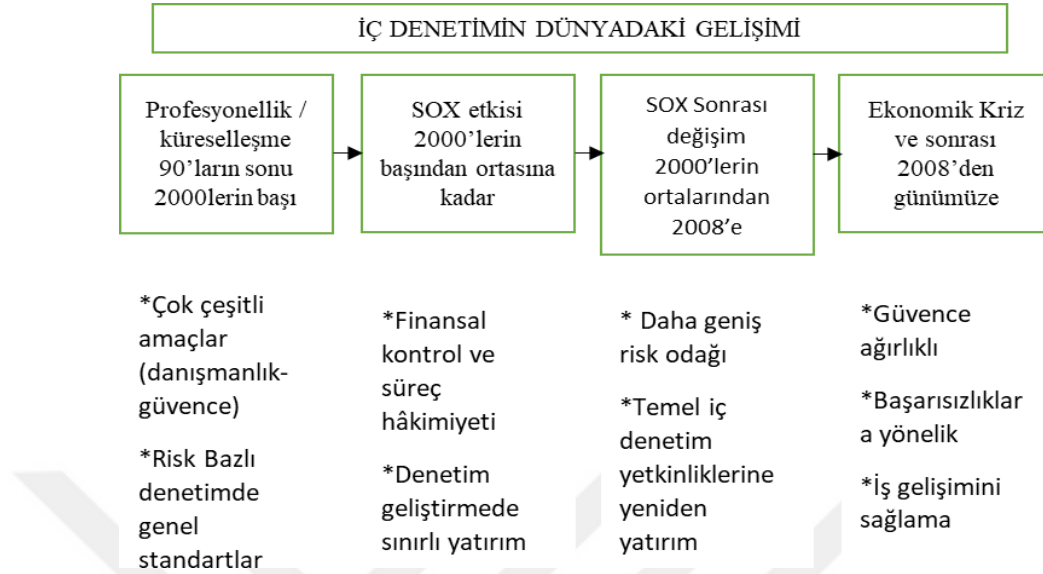

Kaynak: PAÜ, 2019).

Burada bilhassa şu hususun tespitinde fayda vardır, iç kontrol ve iç denetim birbiriyle alakalı ancak değişik kavramlar olarak izlenilmektedir. İç kontrol, kuruluşun amaçlarını devamlılık esasıyla gerçekleştirmesine yardımcı olmak için oluşturulan ve örgütün bütün yönetim ve iş görenlerini kapsamakta olan bir sistemdir. Diğer taraftan, iç denetimin özellikle kendisi iç kontrol sisteminin bir parçası olup, iç denetimin kapsamına iç kontrol sisteminin bütün sahaları girmektedir (Korkmaz, 2007, 8).

William J. Black stone ve diğerlerinin çalışmalarına göre, iç denetim, işletme içerisinde kurulu bulunan ve esasta iç kontrol sistemini meydana getiren diğer kontrol faktörlerinin yeterlilik ve etkinliğini inceleyerek değerlendiren bir kontrol faktördür (Kaya, 2014: 292).

Şekil 2: İç Denetimin Dünyadaki Gelişimi

Kaynak: TIDE, (2019).

Dünyamızda yaşanmakta olan süratli değişimle beraber, doksanlı senelerden sonra iç denetimin rolü yukarıda verilen Şekil 2'de de görüleceği gibi farklılık sergilemektedir. Bilhassa, dünyada yaşanmış olan küresel finansal krizler, özel sahada ve kamu alanında kurumsal yönetim ve risk yönetimine dair beklentileri etkilemiş ve bu vaziyet tabii olarak iç denetimin rolünü önemli oranda değiştirerek çoğaltmıştır (Pişkinoglu, 2019).

Uluslararası çapta bir denetim ve danışmanlık kuruluşu olan Ernst&Young firmasınca, 2012 senesinde dünya çapında iç denetimin değişmiş olan rolü hakkında araştırma yapması için Forbes Insights araştırma kuruluşu görevlendirilerek yapılmış olan anket çalışmasında 26 sektörde küresel satış geliri 500 milyon Amerikan doları ya da üstünde olan bazı işletmelerin denetim ünitesi başkanları ve yöneticileriyle yönetim kurulu üyeleri katılmıştır. Bu ankette ulaşılan bulgular aşağıdaki biçimde verilmiştir (Ernst&Young, 2012):

Araştırmaya katılanların %75'i kuvvetli risk yönetiminin uzun periyodu mali performans üstünde olumlu etkisi bulunduğunu, iç denetim ünitesinin genel risk yönetimi faaliyetlerine pozitif katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber, ankete katılanların %80'i iç denetim ünitelerinde iyileştirmeye açık sahalara olduğunu belirtmiş,

bu grubun %70'i de iyileştirmelerin bir sene (24 ay) içerisinde yaşama geçirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Yine aynı anket sonuçlarına bakıldığında, iç denetim birimleri örgütte aşağıda verilmekte olan aşamaları atlayarak riskleri sonuçlara çevirebilecek ve bundan dolayı kuruluş çapında etki ve katkılarını çoğaltabilecektir:

- a) Örgütün genel stratejisini referans alıp en mühim riskleri tespit etmek ve iç denetim stratejisinin ana hatlarını belirlemek,
- b) Paydaşların beklentilerine, risk yönetimi üniteleri arasındaki koordineye ve iç denetim projelerine odaklanılan 3 ila 5 senelik iç denetim stratejik planını oluşturmak,
- c) İç denetim döngüsü süresince destekleyici kritik faaliyetleri gerçekleştirmek; buna bir örnek getirilecek olunur ise, örgüt ve yönetim biçimini kurumsal strateji ve örgüt kültürü kapsamında yapılandırmak ve doğru kişilerin doğru konumlarda iş görmelerini sağlamak adına doğru bir yetenek yönetimi programı tatbik etmek,
- d) Sonuca odaklı olmak ve verimlilik kazançları sağlamak adına veri analizi metotlarından faydalanmak; örgüte kazandırmış olduğu değeri ölçmek ve hedeflere ne oranda eriştiğini tespit etmek için “değer yönergesi” ve “değer karnesi” hazırlamak.

2.5. İÇ DENETİM YAKLAŞIMLARI

Kırkılı senelerden günümüze tarihi zamanda ön plana çıkmış olan denetim yaklaşımları aşağıda belirtilerek, denetimde değişen odak noktalarına karşılık uygulamada dört değişik denetim yaklaşımı, kuruluşların, sektörlerin ve tabi olarak ülkelerin değişen gereksinimleri kapsamında değişen ağırlıklarda uygulama sahası meydana getirmiştir (Pehlivanlı, 2014, 14).

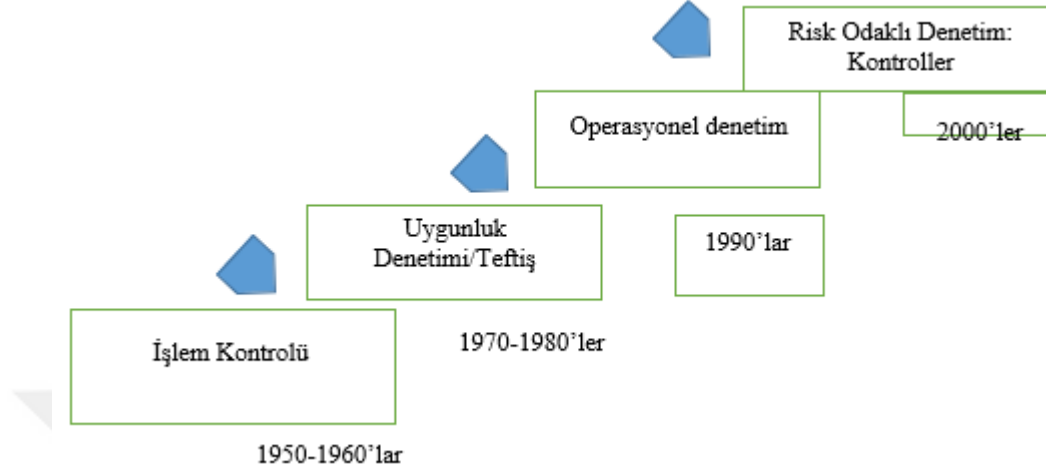
- a) *Kontrol esaslı denetim yaklaşımı*: Seksenli senelere değin yaygın bir şekilde kabul görmüş olan iç denetim yaklaşımı “*kontrol temelli denetim yaklaşımı*” olarak değerlendirilmektedir. Bahse konu yaklaşımda, iç denetçi mevzuata, politika ve ilkelere uygunluğu analiz eder, bağımsız denetimin içeriğini daraltmak adına gereken test ve doğrulama faaliyetlerini gerçekleştirir ve anahtar kontrollerin örgüt çalışmalarını destekleyip desteklemediğini doğrular. Kontrol esaslı denetim yaklaşımında, mevzuata uygunluk hedeflenip uygunluk için denetimin ve kılavuzların anlaşılması yaklaşımı

özümseir ve denetim raporlamasında uygunluk istisnaları ve hatalarının tespit edilmesine odaklanılır.

- b) *Süreç esaslı denetim yaklaşımı*: Denetim sahasında kabul gören bir diğer yaklaşım seksenli senelerde ön plana çıkmış olan ve “*operasyon esaslı denetim yaklaşımı*” ismiyle de belirtilen “*süreç esaslı denetim yaklaşımı*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahse konu yaklaşım, örgüt içerisi süreçlerin ve çalışmaların etkinliği, etkililiği ve tasarımlarının değerlendirmeye tabi tutulmasına ehemmiyet verilmektedir.
- c) *Risk esaslı denetim yaklaşımı*: Bahse konu yaklaşım, denetlenecek ünite ve periyodların izafi bir şekilde maksimum riskli sahalarına daha fazla denetim kaynağı (denetçi ve süre olarak) tahsis edilmesi gerekliliği anlayışına dayalıdır.
- d) *Risk yönetimi esaslı denetim yaklaşımı*: Bahse konu yaklaşımsa, süre iç denetimde odak noktanın uyumluluk risklerinden kuruluş kökenli risklere kayması sebebiyle gelişmiştir. Risk yönetimi temelli denetim, kurum hedeflerinin geniş kapsamda ele alındığı, risk yönetimi kapasitesinin genişlediği ve risk değerlendirme ve yönetim metotlarının zenginleştirildiği risk odaklı denetimin kapsam ve vasıtalarının gelişmiş durumudur. Bahse konu yaklaşımda; kuruluş hedeflerine erişme ve risklerin etkilerinin minimum seviyeye düşürülmesi gereğiyle risk yönetimi çalışmalarının etkililiği hedeflenmektedir. Bundan dolayıdır ki kurumsal hedeflerin, risklerin ve tolerans derecelerinin anlaşılması, performans ve risk ölçümleriyle risk yönetimi etkinliğinin değerlendirilmesi ehemmiyet kazanmıştır.

İç denetimde yaşanmış olan değişimle beraber, tarihi periyotta iç denetimin odak noktaları gereksinimlere göre değişiklik sergilemiş olup, bu vaziyet aşağıda (Şekil 3) verilmiştir. Buna göre, 1950-1960’lı senelerde “*işlem kontrolü*”, 1970-1980’li senelerde “*uygunluk denetimi/teftiş*”, 1990’lı senelerde “*operasyon denetimi*”, 2000’li senelerdeyse “*risk odaklı denetim: kontroller*” iç denetimin odak noktaları olarak ön plana çıkmıştır (Kaya, 2013).

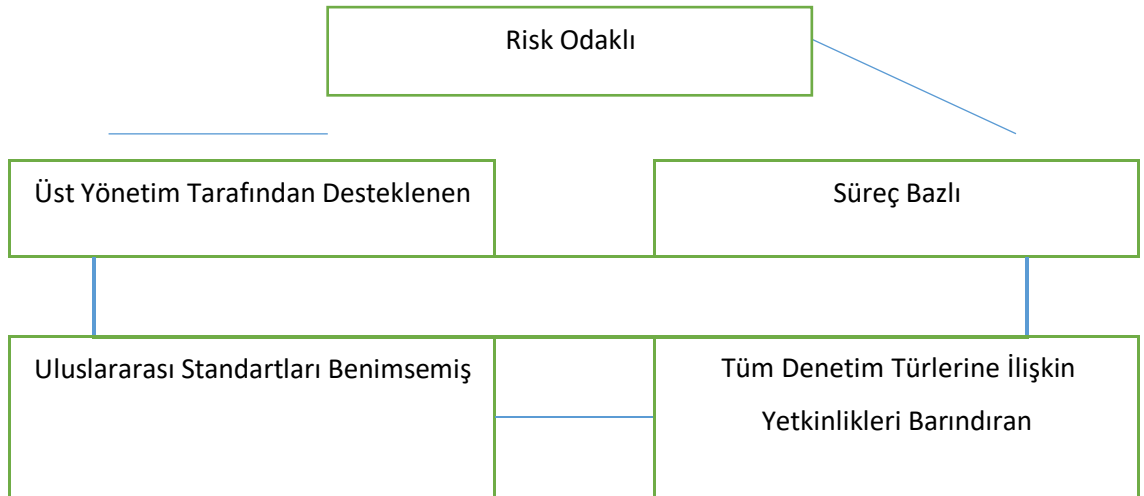
Şekil 3: Tarihsel Süreçte İç Denetimin Odak Noktaları

Kaynak:(Kaya, 2013).

Denetim sahasında meydana gelen bu dönüşümle, aşağıda verilmiş olan Şekil 4' de de izlenileceği gibi, iç denetim zamanımızda, örgütsel gereksinimlere yönelik; risk odaklı, süreç bazlı, bütün denetim çeşitlerine ilişkin yetkinlikleri kapsayan, uluslararası standartları özümsemiş ve üst yönetimce destek gören bir kurumsal vasıta olarak görülmektedir.

Şekil 4: Çağdaş İç Denetim Fonksiyonu

Kaynak:(Kaya, 2013).

2.6. İÇ DENETİM TÜRLERİ

İç denetim çalışmaları temel manada güvence ve danışmanlık hizmetleri üstünde bina edilmiş olan birtakım faaliyetleri içermektedir. Yapılmış olan iç denetimin amacına bağlı bir şekilde iç denetimi birtakım biçimlerde sınıflandırmaya tabi tutmak mümkün bulunsa da temel manada güvence ve danışmanlık hizmetleri içeriğinde kapsamında işletmelerde gerçekleştirilen iç denetim türleri alt başlıklar halinde aşağıda sunulmuştur (Koçak ve Kavakoğlu, 2010, 125).

2.6.1. Uygunluk Denetimi

Bir organizasyonda oluşan finansal ve operasyon tabanlı iş ve faaliyetlerin evvelden tespit edilmiş politika, metot, standart ve mevzuata uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığının değerlendirmeye tabi tutulması gereğiyle yapılan denetleme türüdür. Burada tatbik edicilerin üst yönetim ya da düzenleyici otoriterlerce koyulan koşullara uyup uymadığı veya hangi seviyede uyup uymadığı tespit edilmeye uğraşılmaktadır (Kurnaz ve Çetinoğlu, 2010, 35).

Uygunluk denetiminin kapsamında iç denetçiler organizasyonların faaliyetlerinin örgüt içi mevzuatla uyumlu bulunup bulunmadığını değerlendirmekle beraber, örgüt içi mevzuatların dış mevzuat ve kurumun hedefleri kapsamında bulunup bulunmadığını, paralellik sergileyip sergilemediğini, gereksinimlere uygun bulunup bulunmadığını ve tekrardan düzenlenmesi gerekli sahaların hangileri olduğunu da değerlendirmeye tabi tutmakta ve üst yönetime bu hususta bilgi vererek yarar sağlamaktadır (Özbek, 2012, 152). Ayrıca iç denetçi sadece iç kontrol süreçlerinin doğru uygulanmasını değil, “ne yanlış yapılabilir?” sorusunu doğrultusunda belirleyici, engelleyici, iyileştirici ve geliştirici kontrolleri sağlayıp sağlamadığıyla ilişkili sistemin amaçları doğrultusunda hareket etme durumunu ve etkin bir sistem sağlanma durumunu da test etmektedir. (Cootzee ve diğerleri, 2012).

2.6.2. Sistem Denetimi

Klasik denetim algılarından bir tanesi bulunan sistem denetimi, organizasyonların etkin bir iç kontrol sistemine sahip bulunup bulunmadığını değerlendirmeye dair yapılmakta olan bir denetim çeşididir (Çankaya vd., 2012, 49).

İç denetimin, organizasyonlarda tesis edilmiş iç kontrollerin kendilerinden beklenilmekte olan amaca uygun bir biçimde yapıldığı ve karşı karşıya kalınan risklerin minimuma indirilmesi bağlamında güvence vermesi sistem denetim sürecinin bir çıktısıdır (Aslan, 2010, 76).

Geniş bir tanımlama yaparsak sistem denetimi, denetlenmekte olan kuruluşun veya ünitenin çalışmalarının ve iç kontrol sisteminin; örgüte sağlamış olduğu katkının değerlendirmeye tabi tutulması, eksik taraflarının belirlenmesi, nitelik ve uygunluğunun araştırılması, kaynakların ve tatbik edilen metotların yeterliğinin ölçülmesi yoluyla sistemin detaylı analizler kanalıyla değerlendirmeye tabi tutulmasıdır değerlendirilmesidir (Koçak ve Kavakoğlu, 2010, 127).

2.6.3. Mali Denetim

Mali tablo denetimi ismiyle de belirtilen finansal veya mali denetim, muhasebe bilgi sistemince imal edilmiş olan tabloların örgütün gerçek mali vaziyetini ve çalışmalarının çıktılarını doğru biçimde yansıtip yansıtmadığı açısından incelenip finansal tabloların güvenilir bulunup bulunmadığına dair verilmekte olan güvencenin rapor edilmesi durumudur. Bahse konu süreç bu tabloların meydana getirilmesinde kullanılmakta olan muhasebe kayıt ve belgelerinin incelenmesini de içermektedir (Aslan, 2010, 76).

Finansal tablolarla raporlanmış olan bilgilerin, denetimi yapılmış olan örgüt ya da organizasyonların sahip bulunduğu varlık ve sorumlulukların gerçek kıymeti, finansman kaynakları, varlıkların yönetimi ve kullanıma sunulan bütçe ödenekleriyle tutarlı olup olmadığının değerlendirilmesi şeklinde de ifade edilmekte olan finansal denetimde amaç, denetimi yapılan finansal tabloların hangi seviye güvenilir olduğunu tespit etmek, finansal tabloların kapsamış olduğu önemli hataları ortaya çıkarmaktır (Ataman vd., 2001, 19).

Bağımsız denetim çalışmalarının, iç denetçilerce kuruluş içindeki amaçlarla üst yönetime sunulmakta olan bir versiyonu olarak görmenin mümkün bulunduğu finansal denetimler, amaç birliği açısından bağımsız denetimden ayrılmaktadır (Özbek, 2012, 150). Bu bağlamda iç denetçilerce yapılmakta olan finansal denetimler, bağımsız denetimden ayrılmakta hatta bağımsız denetimin gereksinim hissettiği bilgilerin evvelinde hazırlanmasını sağlayıp bağımsız denetim çalışmalarına da yardımcı olmaktadır (Özgül ve Mengi, 2016,74).

2.6.4. Performans Denetimi

Bahse konu denetim türü, örgütün faaliyetlerinin, varlıkların olası risk unsurlarının neden olabileceği her çeşit zarar ve kayıp ihtimaline karşı korunup, örgütün büyüme, karlılık, gelişme, performans gibi örgüt hedeflerine erişilmesini de sağlayacak biçimde etkili ve verimli sürdürülüp sürdürülmediğini test etmeye dair yapılmakta olan incelemedir. Kısaca performans

denetiminde örgüt ve organizasyonların evvelden tespit edilmiş olan amaç ve hedeflere erişilip erişilmediği veya ne seviyeye erişmiş olduğu değerlendirilmeye çalışılmaktadır (Kaval vd., 2015, 10).

Kuruluşlarda çalışmalar yapılırken sahip bulunan mevcut kaynakların hangi seviye iktisadi, verimli, etkin ve etkili kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi gereğiyle yapılmakta olan denetimdir. Bahse konu denetimde amaç, kuruluşun iş gereksinimlerini karşılama kuvvetinin ve kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesidir (Kurnaz ve Çetinoğlu, 2010, 36).

2.6.5. Bilgi Teknolojileri Denetimi

Denetim mesleği ve denetim faaliyetlerinin uğramış olduğu en mühim nedenlerinden bir tanesi de teknolojik sahada meydana gelen gelişimlerdir. Teknolojik sahada yaşanmakta olan gelişimler örgütleri de etkilemiş ve örgütler iş süreçlerinin ve örgütün çalışmalarının günümüzde neredeyse bütününde bilgi teknolojilerinden yararlanır duruma gelmiştir. Bundan dolayıdır ki, faaliyetlerin önemli bölümünü sanal alanda gerçekleştirmeye başlayan örgütlerin bilgi teknolojilerinden yararlanarak imal etmiş olduğu bilgilerin güvenilir olup olmadığının denetlenmesi de son seviye önem arz eder olmuştur (Özgül ve Mengi, 2016, 75).

2.7. İÇ DENETİMİN UNSURLARI

İç denetim çalışmalarının içeriğinde sağlanmakta olan danışmanlık ve güvence hizmetleri, örgütlerin belirlemiş oldukları hedeflerine erişmelerinde ve organizasyona değer katmak gereğiyle, tarafsız, bağımsız ve sistemli bir şekilde objektif bir biçimde yapılmaktadır. Buradan hareketle iç denetimin temel faktörleri aşağıdaki şekilde belirtilmektedir (Toroslu, 2014, 125).

2.7.1. Değer Katma

Danışmanlık ve güvence hizmetleri ile organizasyonların amaçlarını gerçekleştirmeye dair fırsatları çoğaltmak ve çalışmalarını geliştirme olanakları tespit edilerek riske maruz kalmasını engellemektedir. Burada kuruluşun faaliyetlerinin arasında mali bulunan ve bulunmayan şeklinde bir ayrıma gidilmeyerek bütün faaliyetler bu kapsama alınmaktadır (Hamidi, 2019, 9).

İç denetim çalışmalarının örgüte etkili bir değer katması önem taşımakla birlikte konu hakkında araştırılmış ve geliştirilmiş modeller bulunmaktadır. Değer piramidi modeli, minimum değer oluşturmaktan maksimum değer oluşturmada 5 aşamalıdır (Bahrman, 2011). Bu aşamalar, verilerin doğrulularından emin olmak, risk yönetimi, iç kontrol, yönetim sistem ve süreçlerini analiz etmeğe odaklanmıştır (Alp ve Kılıç, 2014, 196). Başka bir ifade ile, risk temelli iç denetim çalışması planlanmasına, örgüt üst yönetimiyle iletişime, raporlama ve takip sistemlerine bağlıdır (Uzun, 2009, 63). Aynı anda iç denetim çalışmaları örgütün paydaşlarına, uygun ve tarafsızca güvence vermiş olduğundan, örgüte değer katmakta ve yönetim, risk yönetimi ve kontrol süreçlerinin etkililiğine de katkı sağlamaktadır (IIA,2016).

2.7.2. Güvence Sağlama

Objektif güvence sağlama, örgütün risk yönetimi, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkin bir biçimde çalışmış olduğu; imal edilmiş olan bilgilerin doğru ve eksiksiz olduğu; varlıkların korunmuş olduğu, çalışmaların etkili, ekonomik, verimli ve düzenleyici gerekliliklere uygun olarak gerçekleştirildiği; örgüt içerisinde ve haricinde makul bir güvence vermesi anlaşılmalıdır (Başpınar, 2006, 26).

İç denetim ünitesinin sunmuş olduğu güvence mutlak manada bir güvence değildir. Hem kurumsal çalışmalara nüfuz etmenin olanaksızlığı, hem de gelecekte pek çok belirsizliğe sahip olunması, mutlak güvence verilmesini olanaksız kılmaktadır. İç denetim çalışmaları, iç denetçilerin, iç kontrol etiği kurallarına uygun hareket ettikleri ve iç denetim standartlarına uyumlu olarak denetim çalışmalarını yerine getirdikleri vaziyette, makul bir güvence olarak kabul edilmektedir (Aslan, 2010, 74).

2.7.3. Danışmanlık

Danışmanlık çalışmaları, bir örgütün işlerinin doğasının ve kapsamının denetim altına tutulmasıyla beraber, bir örgütün çalışmalarını iyileştirmeyi ve herhangi bir sorumluluk yüklenmeden onlara değer katmayı hedefleyen danışmanlık çalışmaları ve bunlarla alakalı hizmetlerdir. Metot ve kılavuzluk, rehberlik ve danışmanlıkta bulunmak, bu kapsamda eğitim verip, faaliyetlerin basitleştirilmesi bu bağlamda faaliyet örnekleridir. Yapılmış olan öneriler, bir denetim çalışmasının sonrasında verilen denetim raporuna ve iç denetim ünitesinden istenilen danışmanlık çalışması kapsamında verilmiş olan raporlarda bulunmaktadır (Aslan, 2010: 74).

2.1.1. Meslek Etik Kurallarına Uygunluk

İç denetimde meslek etik kuralları, mesleğin serbestlik ve bağımsızlığını zayıflatmadan ve herhangi olumsuz bir etkiye maruz kalmadan, denetim çalışmasının olması gerektiği şeklinde yapılabilmesi adına meydana getirilen değer, ilke ve sorumluluklardır. Mesleğin mensupları yükümlülüklerini etkili şekilde yerine getirebilmek için maksimum derecede davranış standartlarına tabi tutulmaktadırlar (Gönülaçar, 2007, 11-12).

2.1.2. Standartlara Uygunluk

İç denetim standartları, denetimin planlanması, sürdürülmesi, rapor edilmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde, denetim olgusunun taraflarına ortak bir zemin meydana getiren ve denetim çalışmaları sürdürürken iç denetçilere asgari rehberlik sağlayan bağlayıcı ilkeler ve koşulların. Uluslararası iç denetim standartları IIA tarafından tespit edilmiş olup, Ulusal iç denetim standartları da bu standartlar çerçeve kabul edilerek İDKK tarafından geliştirilmiştir (IIA, 2017).

2.1.3. Bağımsızlık ve Tarafsızlık

Bağımsızlık, iç denetim çalışmasının bağımsız bir biçimde yapılmasıdır. Bağımsızlık, iç denetçinin vazifesinde bağımsız bulunduğunu belirtmektedir. İç denetçi, denetim bulgularını, değerlendirme ve önerilerini herhangi bir etki içerisinde kalmadan üst makama rapor vermektedir. İç denetçinin bağımsızlığı idari olarak bağlı olduğu makama karşı bir bağımsızlık değildir (Aksoy, 2008, 90).

Tarafsızlıksa iç denetçinin denetim periyodunda taraflı hareket etmeyip, vakalara ve bireylere objektif olarak hareket etmesini belirtmektedir.

İdarenin bir parçası olarak iç denetim, fonksiyonel manada bağımsız bir sistem olarak, kuruluşlarda şeffaflık ve yönetsel hesap verebilirlik gelişimine katkı sağlamaktadır (Aslan, 2010, 73).

Bağımsızlık daha ziyade denetim çalışmasının, denetim ünitesinin örgüt içi statüsüyle ve genel bir şekilde denetim çalışmasının planlanması, sürdürülmesi ve raporlanmasıyla alakalıyken, tarafsızlık prensibi, bağımsızlığa nazaran daha sübjektiftir, bireyle alakalıdır. İç denetçilerin denetleme vazifelerini yerine getirirken, yapmış

oldukları çalışmalarının doğruluğuna inanıp ve kaliteden ödün vermeden yapmalarına izin tanıyan, tarafsız bir zihinsel tutum olan tarafsızlık, iç denetçilerin denetim hususundaki yargılarını başkalarının yargılarına bağlı kılmamalarını gerektirmektedir (IIA, 2016).

2.1.1. Risk Odaklılık

Risk odaklılık, geçmişteki işlemlerden gelecek yönetime denetim çalışmasının odağının dönüşümünün bir ifadesidir. Riskler, oluşum yoğunluğunda ve sebebiyet verdiği hasarlara göre ölçülüp ve uygun iç kontrol tedbirleri alınarak asgari seviyeye düşürebilirler. Risk yönetimi, her çeşit risklerin tanımlanmasını, ölçümünü ve ortadan kaldırılmasını içermekte olan sistemli bir yönetim faaliyetidir. Tüm bunlara ilave olarak, denetim kaynaklarının sınırsız bulunmadığını, denetlenecek ünite çalışmalarının değişik risklerle karşı karşıya kaldığı ve nispeten değişik bir önem seviyesine sahip olduğu varsayımına dayalıdır (Gönülaçar,2007, 10-11).

2.2. İÇ DENETİM MESLEKİ ETİK KURALLARI

IIA tarafından tespit edilerek, iç denetimin yönetiminde, kişilerin ve kurumların hareketlerini tertip eden prensipleri ve beklentileri izah etmektedir. Bu kurallar belirli çalışmalardan ziyade faaliyete dair asgari seviyedeki gereklilikleri ve davranışsal beklentileri belirtmektedir. IIA'nın etik kurallarının hedefi, temel olarak iç denetim mesleğinin etik kültürünü geliştirmektir. IIA'ya açısından, iç denetim mesleği, yönetim, risk yönetimi ve kontrolle alakalı objektif güvencenin üstüne kurulu olup güveni temel almaktadır. Bu sebeple iç denetim mesleği adına bir etik kurallar seti geliştirilmiştir. IIA'nın Meslek Etik Kuralları mesleki prensipler ve davranış kurallarından meydana gelmektedir (IIA, 2017(b)).

Davranış kuralları, prensiplerin faaliyete dökülmesi gereğiyle yorumlanmasına yardımcı bulunmak ve iç denetçilerin etik hareketleri hususunda rehberlik etmek yazıya dökülmüştür.

Bahse konu prensip ve hareket kuralları kapsamındaki iç denetçiler; IIA üyeleri, IIA meslekî sertifikalarına sahip bulunanlar, sertifika almaya namzet olanlar ve IIA “*iç denetim tanımı*” kapsamında iç denetim hizmeti sunmaktadır. Meslek Etik Kuralları, iç denetim hizmeti sunan kuruluşları da kapsamaktadır. IIA üyeleriyle sertifika sahibi olan iç denetçiler (ve adaylar), kural ihlâlinde IIA'nın yaptırımıyla karşı karşıya kalabilmektedirler (Hamidi, 2019, 10).

IIA'nın mesleki prensipleri aşağıdaki biçimde yer almaktadır (IIA, 2017(b)):

Objektiflik Prensibi: İç denetçiler, incelemiş oldukları süreç ya da çalışmayla alakalı bilginin toplamasını yaparken, değerlendirmeye tabi tutarken ve raporlarken en üst derecede meslekî objektiflik sergilemektedirler. İç denetçiler alakalı bütün koşulların değerlendirmesini dengeli bir biçimde yapar ve bir yargıda bulunurken kendilerinin ya da başkalarının menfaatlerinden çok etkilenmemekle birlikte, menfaatlerinin mesnetsiz tesirinde kalmazlar.

Gizlilik Prensibi: İç denetçiler, elde etmiş oldukları bilginin sahipliğine ve değerine saygı duyarlar; hukukî ve meslekî bir zorunluluk bulunmadığı sürece de gereken yetkiyi almadan bilgiyi izah edemezler.

Dürüstlük Prensibi: İç denetçilerin dürüst olmaları, güven meydana getirir ve böylelikle vermiş oldukları hükümlere güvenilmesine dair bir zemin sağlamaktadır.

Yetkinlik (Ehil Olma) Prensibi: İç denetçiler, iç denetim hizmetlerinin yapılmasında gerekli olan bilgi, yetenek ve deneyimi ortaya koymaktadırlar.

IIA'nın mesleki davranış kuralları aşağıdaki biçimdedir (IIA, 2017(b)):

Dürüstlük Prensibi İçeriğinde: İç denetçiler; faaliyetlerini dikkatli bir şekilde, sorumluluk ve doğruluk duygularıyla yapmaktadırlar. Hukuku gözetirler ve hukukun ve mesleklerinin gerektirmiş olduğu özel durum izahlarında bulunurlar. Kanun haricinde bir çalışmaya bile isteye tarafgirlik yapmaz ya da iç denetim mesleği ve örgütün bakımından yüz kızartan fiile kalkışmazlar, kuruluşun meşru ve etik amaçlarına saygı duyup katkı sağlarlar.

Objektiflik Prensibi İçeriğinde: İç denetçiler; yaptıkları değerlendirmenin tarafsızlık prensibine zarar verebilecek ya da zarar verebileceği muhtemel herhangi bir ilişkiye ve çalışmaya katılmazlar. Böylesi bir katılım örgütün çıkarlarıyla çatışmakta olan ilişki ve çalışmaları da kapsamaktadır. İç denetçiler meslekî muhakemelerini zayıflatabilecek ya da zayıflatması muhtemel herhangi bir şeyi kabul etmezler. Tespitinde bulundukları ve izah edilmediği takdirde gözden geçirmiş oldukları çalışmalara dair raporları bozacak bütün mühim bulguları izah ederler.

Gizlilik Prensibi İçeriğinde: İç denetçiler; vazifeleri esnasında elde etmiş oldukları bilgilerin korunması ve kullanımı hususunda dikkatli olurlar, sahip oldukları bilgileri bireysel menfaatleri için ya da hukuka aykırı bir şekilde yahut da kuruluşun meşru ve etik amaçlarına zarar verebilecek stilde kullanmazlar.

Yetkinlik (Ehil Olma) Prensipleri İçerisinde: İç denetçiler; yalnızca vazifenin gerektirmiş olduğu bilgi, beceri ve deneyime sahip oldukları işleri yüklenmelidirler. İç denetim hizmetlerini, Uluslararası İç Denetim Standartları'na uyumlu bir biçimde yaparlar, kendi yeterliliklerini ve hizmetlerinin etkililik ve kalitesini sürekli geliştirirler.

2.3. İÇ DENETİM STANDARTLARI

Uluslararası İç Denetim Standartları (UİDS) IIA tarafından tespit edilmiş olup, son versiyon 2016 senesi Ekim ayında yayımlanmıştır (IIA, 2017 (a)).

Ulusal Kamu İç Denetim Standartları (KİDS) ise İDKK tarafından Uluslararası İç Denetim Standartları başlıca referans alınarak tertip edilmiştir ve son versiyonu 29.12.2016 günündedir (IDDK, 2017).

2.3.1. Uluslararası İç Denetim Standartları (UİDS)

IIA açısından, iç denetim türlü hukukî ve kültürel alanlarda, amacı, boyutu, karmaşık oluşu ve yapısı çok değişik kuruluşlarda yapılmaktadır. Bahse konu değişiklikler iç denetimi etkisi altına almaktadır lakin UİDS'ye uyum, iç denetçilerin ve iç denetim çalışmasının yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde yaşamsal bir önem taşımaktadır. İç denetçilerin ve iç denetim çalışmasının standartlara uyumunun hukuki biçimde kısmen yapılması halinde, standartların diğer bölümlerine uyum sürmeli ve tatbik edilmeyen bölümlerle alakalı özel durum izahları ise mutlaka yapılmalıdır. IIA standartlarıyla kuruluşların standartları arasında bir çelişki ve uyumsuzluk olması durumunda, iç denetçiler IIA standartlarına uymak mecburiyetindedirler. Lakin diğer standartlar daha kuvvetli kısıtlayıcı hükümleri kapsıyorsa, diğer standartlara da uyum gösterilebileceği belirtilmektedir. IIA'ya göre UİDS'nin amaçlarına şu şekilde yer verilebilir (Koloğlu, 2013, 29):

- a) İç denetim faaliyetini, olması gerektiği üzere temsil eden temel prensipleri tanımlamak,
- b) Katma değerli iç denetim çalışmalarını teşvik etmeye ve yaşama geçirmeye dair bir çerçeve sağlamak,
- c) İç denetim performansının değerlendirilmesine uygun bir zemin meydana getirmek,
- d) Gelişmiş kurumsal süreç ve çalışmaları canlandırmak.

UİDS prensip odaklı standartlar olup standart metninde; iç denetim mesleğinin tatbiki ve uygulamanın etkinliğinin nitelendirilmesi gereğiyle kurum ve birey derecesinde uluslararası uygulanabilirliği olan “temel beyanlar” ile bu temel beyanlarda geçen terim ve kavramları izaha ulaştıran “yorumlar” bulunmaktadır. Standartlarda, kayıtsız şartsız uyulması gerekli hususları belirtmek için “zorundadır” (İngilizcede must) kelimesi, diğer beklenen gereklilikleri izah için ise “gereklidir” (İngilizcede should) kelimesi kullanılmaktadır. Bundan dolayıdır ki standartları doğru bir biçimde anlamak ve tatbik etmek için standartların ifadelerini, bunlara getirilmiş olan yorumları ve “Terimler Sözlüğünde” belirtilen özel manaları beraber dikkate almak lazımdır (IIA, 2016).

- a) Uluslararası İç Denetim Standartları, Nitelik Standartları ve Performans Standartları biçiminde ikiye ayrılmaktadır.
- b) Nitelik Standartları, iç denetim çalışmalarını sürdüren kuruluşların ve bireylerin niteliklerine,
- c) Performans Standartlarıysa iç denetimin niteliklerini izah etmeye ve bu hizmetlerin performansını değerlendirmekte kullanılan kalite ölçütlerini sağlamaya yönelik bulunmaktadır.

Diğer taraftan standartlarda belirtilmiş olan güvence çalışmaları olgusu, “iç denetçinin bir örgüt, çalışma, işlev, süreç, sistem ya da bir başka faktör hakkında bağımsız görüş ya da kanaat meydana getirmek için, elindeki delilleri objektif bir biçimde değerlendirmeye tabi tutması” manasını taşımaktadır. Bahse konu çalışmaların içerik ve özelliği iç denetçilerce tespit edilmektedir. Güvence hizmetlerinin genel olarak üç yönü vardır. Bu yönler,

- a) Bir örgüt, çalışma, işlev, süreç, sistem ya da başka bir faktöründirekt içerisinde bulunan birey ya da grup (süreç sahibi),
- b) Değerlendirmede bulunan birey ya da grup (iç denetçi) ve
- c) Yapılan değerlendirmeleri kullanan birey (kullanıcı) ya da gruplardır (IIA, 2016).

Standartlarda ifade edilmekte olan danışmanlık çalışmalarıysa tavsiye özelliğinde ve genel olarak görevlendirmeyi isteyenlerin özel talebi üzerine gerçekleştirilmekte olan çalışmalardır. Danışmanlık çalışmalarının özellik ve içeriği, değerlendirmeyi isteyenlerle iç denetçinin

aralarındaki sözleşmeyle açıklık kazanmaktadır. Danışmanlık hizmetlerinde genel olarak iki taraf bulunmaktadır. Bu taraflar; (a) tavsiyede bulunan kişi veya grup (iç denetçi), (b) tavsiyeyi isteyen ve almış olan birey (vazifenin müşterisi/isteyeni) ya da gruptur. Bu vazifeler kapsamında iç denetçi vazifede bulunurken tarafsızlığını koruyup yönetsel bir yükümlülük altına girmemektedir (Koloğlu, 2013, 30).

2.3.2. Ulusal Kamu İç Denetim Standartları (KİDS)

Ülkemizde Ulusal Kamu İç Denetim Standartları İDKK tarafından tespit edilmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 64'üncü maddesinde bakılırsa, iç denetçi bu vazifelerini, İDKK tarafından tespit edilen ve uluslararası kabul görmüş kontrol ve denetim standartlarına uygun biçimde yerine getirir, hükmüne yer verildiğinden, İDKK, 08.07.2011 gün ve 14 sayılı kararı ile Kamu İç Denetim Standartları'nı (KİDS) yürürlüğe koymuştur. Bu standartlar İDKK'nın 29.12.2016 gün ve 10 sayılı Kararı ile sonradan güncellenmiştir. KİDS'in tespit edilmesinde, IIA'nın Uluslararası İç Denetim Standartları (UİDS) temel alınmış ve diğer mesleki kuruluşların metinlerinden de faydalanılmıştır. 5018sayılı Kanun ve İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik gereğince, kamu iç denetim yöneticileri ve kamu iç denetçilerinin bu standartlara uymaları mecburidir (Koloğlu, 2013, 30).

KİDS esas olarak iç denetçilerin özelliklerini ve iç denetim çalışmasında tatbik edilmesi gerekli süreçleri tespit etmektedir. KİDS'in amacı, "iç denetimin tatbik edilmesine dair temel prensiplerin tanımlamasını yaparak, faaliyete yönelik bir kapsam meydana getirmek, iç denetimin kalitesinin değerlendirilmesi adına gerekli ölçütleri tespit etmek, kurumsal işlem ve süreçlerin gelişimini desteklemek suretiyle iç denetimin katma değerinin çoğaltılmasıdır. İDKK tarafından ayrıca KİDS'te öngörülme hallerde, IIA'nın tespit etmiş olduğu "Uygulama Önerilerine uyulması tavsiye edilmektedir" (IIA, 2017 (c)).

KİDS "Nitelik Standartları" ve "Çalışma Standartları"ndan meydana gelmekte olup, nitelik ve çalışma standartları, bir kamu yönetimindeki denetim ve danışmanlık çalışmalarının bütününe tatbik edilmek için tasarlanmıştır. "Nitelik Standartları", iç denetim çalışması ve iç denetçilerin sahip olması gerekli nitelikleri, "Çalışma Standartları" ise iç denetim çalışmasının planlanması, sürdürülmesi, raporlanması ve çıktılarının takibi süreçlerini kapsamaktadır (Koloğlu, 2013, 31).

2.4. İÇ DENETİM VE İÇ KONTROL İLİŞKİLERİ

İç denetimin örgütün içerisindeki işlevinin bütün bir şekilde anlaşılabilmesi için, örgütsel iç kontrol sistemlerinin ve bundan dolayıdır ki “iç kontrol” olgusunun bilinmesi önemlidir. İç denetim esasında örgütsel iç kontrol sisteminin bir faktörü olmasına karşılık, “iç denetim” ve “iç kontrol” hususları uygulamada genel olarak karıştırılmakta ve aynı ya da benzer manada kullanılabilmektedir. Bu nedenle “iç denetim” ve “iç kontrol” olguları arasındaki farkın ve ilişkilerin açık bir şekilde anlaşılabilmesi için dünyada kullanılan belli başlı iç kontrol model ve yaklaşımları incelenecektir. Son senelerde dünyada kontrol ve denetim sahasındaki süratli gelişimlere paralel bir şekilde, pek çok değişik iç kontrol yaklaşımları oluşmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nde COSO İç Kontrol Modeli ve COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetim Modeli, Kanada’da CoCo İç Kontrol Modeli, İngiltere’de Turnbull Rehberi, Güney Afrika’da King Raporu, Fransa’da Vienot Raporu yaklaşımların başlıcaları sayılmaktadır. Bundan başka COBIT, SAC, SAS55, SAS78, SysTrust isminde değişik yaklaşımlar da vardır (Uzunay, 2007, 1).

2.4.1. COSO İç Kontrol Modeli (1992)

“İç kontrol” olgusunun ortaya çıkışı yetmişli senelerin ortalarında ABD’de Watergate Savcısı’nın konuya dikkat çekmesiyle olmuştur. Watergate araştırmalarının sonrasında 1977 senesinde ana teması iç kontrol olan “*Yabancı Yolsuzluk Kanunu*” (Foreign Corrupt Practices Act) yürürlüğe girmiş, kanun ABD’de seksenli yılların başlarında kontrol ortamı ve iç kontrol süreçlerine alakayı çoğaltmıştır. 1985 senesinde hileli mali raporlamayla alakalı faaliyetler yapmak üzere Treadway Komisyonu adıyla da tanınan Ulusal Komisyon oluşturulmuş ve bu komisyonca bir rapor yayımlanmıştır (Koloğlu, 2013, 32).

Bahse konu raporda kontrol ortamıyla hareket ve yetki standartlarına vurguda bulunulmuş ve “iç kontrol” olgusuyla ortak bir algı ve detaylı bir çerçeve meydana getirilmesi gereksinimine vurgu yapıp destekleyen kuruluşlara çağrıda bulunulmuştur. Komisyon’un yapmış olduğu bu çağrı sonrasında kısa adı COSO olan Destekleyici Kurumlar Komitesi meydana getirilmiştir. COSO tarafından yapılmış olan faaliyetlerse kuruluşların iç kontrol yapısının etkili duruma getirilmesi üstüne odaklanmıştır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2019).

COSO tarafından yapılmış olan faaliyetler sonrasında, 1992 senesinde İç Kontrol: Bütünleşik Çerçeve Raporu (İnternal Control: İntegrated Framework) yayımlanmıştır. Rapor, özet olarak bir kuruluşta yönetim kurulu ve idarecilerinin, örgütün amaçlarına erişmesi, mali tablolarının

güvenli olması ve ilgili yasalara ve düzenlemelere uyulması konularında makul bir güvenceye sahip bulunmaları durumunda lakin etkili bir iç kontrolden bahsedilebileceği izah edilmektedir. Buna göre iç kontrol; kontrol çevresi, risk değerlemesi, kontrol çalışmaları, bilgi, iletişim ve takip olmak üzere beş temel faktörden meydana gelmektedir. Özet olarak “iç kontrol” örgütler adına kontrol sistemlerini değerlendirmek için sunulan bir vasıtaadır (Koloğlu, 2013, 32).

2.4.2. COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Modeli (2004)

2000’li senelerde Amerika Birleşik Devletleri’nde kayıplara sebebiyet veren iş skandalları, ekonominin yavaşlamasının ek olarak mali kayıplara sebebiyet vermesi ve dünyadaki gelişimlerin yeni büyük riskleri ortaya çıkarması sonrası risk yönetimi önem kazanmaya başlamıştır. Bahse konu döneme kadar kullanılan pek çok risk yönetim metottu bulunmakla beraber, bu metotlar kuruluşların karşı karşıya olduğu tüm risk sahalarını kapsamadığından yetersiz kalmıştır. Bundan dolayıdır ki kuruluşların karşı karşıya kaldıkları riskleri değerlendirmek ve yönetmek için ortak bir model gereksinimi ortaya çıkmıştır. COSO tarafından bu amaçla, 2001 senesinde Amerika’da Price Water House Coopers ile bu hususta bir proje yürütülmüş ve proje sonrasında 2004 senesinde, COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetim Modeli geliştirilmiştir (Arslan,2008, 25).

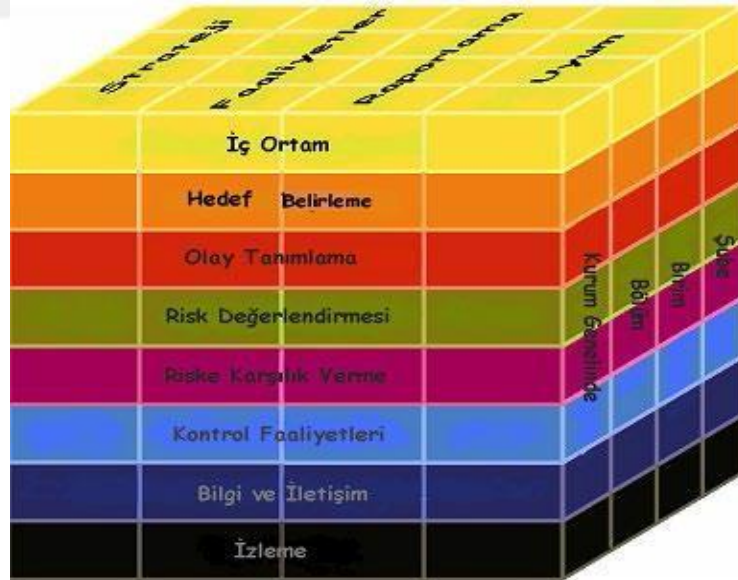
Bahse konu model içeriğinde, küresel kapsamda standart şeklinde tatbik edilebilir yeni bir kurumsal rehber hazırlanmıştır. Model, kuruluşların değişik nitelik ve gereksinimlerine göre uyarlanabilme niteliği de taşımaktadır (Pehlivanlı, 2014, 67).

COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Modeline göre kurumsal risk yönetimi bir kuruluşun hedeflerine erişmesini etkisi altına alacak potansiyel vakaları tanımlayan, risk alma istekliliği sınırları içerisinde yöneten ve kuruluş hedeflerinin başarılması hususunda makul seviyede güvence sağlayan, kuruluşu genelinde yapılandırılmış ve kurumun; yönetim kurulundan, yönetiminden ve diğer çalışanından etkilenen bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, kurumsal risk yönetimi, temelde kurumsal hedeflere odaklanmaktadır. Bundan dolayıdır ki riskler yalnızca kuruluşun başarısının önündeki olumsuzluklar değildir, aynı anda gereken zamanlarda doğru riski alıp ve riski fırsata çevirerek kuruluşu hedefe ulaştırmak yeni stratejidir (Tekgöl, 2007).

COSO Kurumsal Risk Yönetimi Küpü aşağıdaki şekilde verilmektedir. Şeklin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Modeli (2004), COSO İç Kontrol

Modeline (1992) benzemektedir. COSO Kurumsal Risk Yönetimi Küpü üç boyutlu bir matris biçiminde tasarlanmıştır. Küplerin yatay katmanı amaçlar/hedefler kategorisinden, dikey katmanı bileşenlerden ve üçüncü boyutu da risklerin meydana geldiği yer olan kuruluşun örgüt yapısından meydana gelmektedir. COSO Kurumsal Risk Yönetimi Küp'ünde dikey bileşenler; iç ortam, hedef belirleme, olay tanımlama, risk değerlendirme, risk tepkileri, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişimle takip etmekten meydana gelmektedir. Yatay bileşenler; strateji, çalışmalar, raporlama ve uyum; küpün üçüncü boyutunun bileşenleri ise, kuruluşun genelindeki riskler, bölüm derecesindeki riskler, birim seviyesindeki riskler ve şube seviyesindeki risklerden meydana gelmektedir. Modelin üç boyutu birbirine geçişli tasarlanmış olup, bileşenleri, amaçlardan ve çalışmalardan ayırmak olanaksızdır (Pehlivanlı, 2014, 70-71).

Şekil 5: COSO-ERM Kurumsal Risk Yönetimi Küpü

(Kaynak: Sümer, 2010, 15).

Bahse konu model kapsamında, iç denetim, “izleme” faktörü içerisinde yer almakta ve kurumsal risk yönetim sisteminin bağımsız bir biçimde izlenmesi ve raporlanması hususunda önemli araştırmalar yapmaktadır. Lakin ifade etmek gerekir ise geleneksel iç denetimde daha çok mali raporlama kapsamında gerçekleştirilen iç denetim çalışmaları böyle modelde çalışma sahasına kurumsal riskler ilave edilerek genişlemiştir (Koloğlu, 2019, 37).

IIA tarafından, 2005 senesinde, dünya genelinde üye iç denetim birim yöneticileriyle yapılmış olan bir çalışmada, yöneticilere “Hangi risk yönetim modelini kullanmaktasınız?” suali yönetilmiş, anket sonrasında yöneticilerin kullanmış oldukları modellere ait yüzdelik oranları şöyle çıkmıştır (Pehlivanlı, 2014, 67-68):

COSO KRY Modeli (%37), Diğer (%32), Basel II (%12), Avustralya Standartları (%4), Belirsiz (%4) ve Herhangi bir Model kullanmayanlar (%10). Bundan dolayıdır ki bu ankete göre, COSO Kurumsal Risk Yönetim Modeli %37 oranıyla en çok kullanılan risk yönetim modeli olarak öne çıkmıştır. Anketin çıktılarının da gösterdiği gibi, iç denetimin amacı kuruluşların hedeflerine erişme sürecinde yönetim kurulu ve üst yönetime yardım etmek olduğundan, iç denetçiler bakımından risklerin örgüt genelinde ele alınıp değerlendirilmesi önemli görülmekte ve bu sebeple de Kurumsal Risk Yönetimi genel olarak tercih sebebidir (Koloğlu, 2019, 37).

2.4.3. CoCo İç Kontrol Modeli (1995)

Bahse konu olan CoCo Modeli, Kanada Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (Canadian Institute of Chartered Accountants) tarafından 1995 senesinde Guidance on Control adıyla yayımlanmış olan Kontrol Rehberi’ne dayanmaktadır (Koloğlu, 2019, 37). Bahse konu rehberde, “kontrol” kuruluşun amaçlarına erişebilmesi adına iş görenleri destekleyen ve beraber tutan kaynak, sistem, süreç, örgüt kültürü, kurumsal yapı ve fonksiyonlar gibi kuruluş faktörlerinden biri olarak görülmektedir. Kontrol Rehberi’nin amacıysa esas olarak yönetim paydaşları için bir çerçeve meydana getirmektedir (Bakkal ve Kasımoğlu, 2012).

CoCo Modeline bakıldığında başlıca dört temel faktörden meydana gelmektedir: Bunlar; amaç, sorumluluk, yeterlilik ve izlemeyle öğrenmedir (Koloğlu, 2019, 38). CoCo Rehberi’nde iç kontrol amaçlarının değerlendirilmesindeyse yirmi kıstas bulunmaktadır. Bu kıstasların; beş tanesi amaç (purpose), dört tanesi sorumluluk (commitment), beş

tanesi yeterlilik (capability) ve altı tanesi de izleme ve öğrenme (monitoring and learning) faktörüyle ilişkili durumdadır (Koloğlu, 2019, 38).

Özet olarak bu modelde; kurumsal amaçların tespitinin arkasından, sorumlulukların yeterli kurumsal kaynaklar ve iş görenlerce yerine getirilmesi ve elde edilen sonuçların devamlı takibi yapılarak, kurumsal öğrenme sürecinin bir döngü durumunda yinelenmesi söz konusudur. Bundan başka, modelde iç denetim, “izleme ve öğrenme” faktörü içerisinde yer alarak kurumsal modelin bağımsız bir şekilde takibi ve raporlamasıyla alakalı çalışmalar yapmaktadır (Bakkal ve Kasımoğlu, 2012).

2.4.4. Turnbull Rehberi (1998)

İngiltere’de, 1998 senesinde, Kurumsal Yönetime İlişkin Birleşik Kanun (Combined Code of Corporate Governance) yayımlanmıştır. Bahse konu kanun, işletmelerden iç kontrolle alakalı prensipleri ve hükümleri hangi şekilde tatbik ettiklerini senelik raporlarında bir beyannameyle bildirmelerini mecburi tutmuş ve bu çerçevede işletmelere kılavuz olabilecek bir rehber meydana gelmiştir. Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) tarafından meydana getirilen Turnbull Komitesi tarafından Turnbull Rehberi olarak bilinen “İç Kontrol: Yöneticiler İçin Birleşik Yasa Rehberi (Internal Control: Guidance for Directors on the Combined Code) hazırlanmıştır (Erdoğan, 2009, 91-92).

Turnbull Rehberi, kuvvetli bir iç kontrol sistemi oluşturulması ve etkinliğinin değerlendirilmesi için “risk temelli bir yaklaşımı” esas almıştır. Buradan hareketle, işletmelerin iç kontrol sistemlerinin etkili çalıştığına dair güvence verecek doğru ve uygun politikaları tespit etmek yönetimkurullarının yükümlülüğündedir. Risk ve kontrol üstüne yönetim kurulları tarafından tespit edilen politikaları tatbik etmekse yöneticilerin yükümlülüğündedir. Yöneticiler, kuruluşların karşı karşıya kalabileceği riskleri tespit edip, değerlendirerek yönetim kurullarınca meydana getirilen strateji gerçekleştirecek iç kontrol sistemlerini tasarlamak, işletmek ve devamlı takip etmekten sorumlu bulunmaktadırlar. Bu süreçte, kurum personeli, hesap verme sorumluluğu gereği iç kontrol sisteminde rol sahibidir ve iç kontrol sistemini işletecek ve takip edecek bilgi, yetenek ve yetkiye sahip olmalıdır (Koloğlu, 2019, 39).

Turnbull Rehberi’ne göre; kuruluşun iç kontrol sistemi bütün teşkilat yapısını içerisine. Böylelikle iç kontrol sistemi, kontrol çalışmalarını, bilgi ve iletişim süreçlerini ve sisteminin etkinliğini düzenli takip edecek süreçlerden meydana gelecektir. Burada iç denetim ise düzenli

ve bağımsız takip etme sürecinin önemli bir parçası izlenilmektedir. Model açısından etkili bir iç kontrol sistemi aşağıdaki özellikleri barındırmaktadır (Erdoğan, 2009, 94-96):

- a) Etkili bir iç kontrol sistemi, kuruluşun amaçlarına erişmesi için önemli ticari, operasyon tabanlı, mali, kanuni ve diğer risklere karşı uygun önlemler alınıp, etkili ve verimli çalışmayı kolaylaştırır. Amaç, varlıkların kötü kullanılmasını ya da kaybını engellemek ve tanımlanmış yükümlülükleri yerine getirmektir.
- b) Etkili bir iç kontrol sistemi, kuruluş içi ve dışı raporlama kalitesini sağlamaya yardım eder. Bu da örgütün içerisinden ve dışarisından, vaktinde, alakalı ve doğru bilgi akışını sağlayacak süreçlerin ve raporlamanın yapılmasını gerektirir.
- c) Etkili bir iç kontrol sistemi, yürürlükteki yasalara, düzenlemelere ve iç politikalara uyuma ve ticari çalışmaların mevzuata göre sürdürülmesine yardım eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

İç denetim ve kurumsal denetim olguları bir arada birbirini tamamlayan nitelikte uygulamalardır ve önceki bölümlerde de belirtildiği gibi işletmelerin sürdürülebilir bir performans sergilemesi, sermaye piyasalarına duyulan güvenin korunması ve yatırımcıların korunması açısından oldukça önemlidir. Her alanda olduğu gibi muhasebe alanında yapılan akademik çalışmaların amacı incelen konu itibarıyla en iyi uygulamaların tespiti ve uygulamaya önerilerde bulunmak suretiyle katkı sağlamaktır. Bu açıdan bakıldığında böylesi önemli bir konuda muhasebe literatürünün oldukça derin bilgiler içermesi ve ampirik bulgularla pratik yaşamı desteklemesi beklenmektedir. Metodolojik açıdan mevcut literatürün ne aşamada olduğunun tespiti gelecekte bu alanda benimsenecek uygulamalara da ışık tutacaktır. Öte yandan “iç denetim” ve “kurumsal yönetim” konularını ele alan çalışmaların gerek niceliksel gerekse niteliksel özellikleri belirsizdir. Bu nedende, bu çalışmada son 11 yılda (2009- 2020) Türkçe literatürde kurumsal yönetim ve iç denetim alanında yapılmış olan akademik çalışmaların metodolojik açıdan incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışma sonunda;

- a) Mevcut literatürde en sık rastlanan çalışma türlerinin belirlenmesi,
- b) Teorik ve ampirik çalışmaların literatürdeki ağırlığının belirlenmesi,
- c) İncelenen çalışmaların metodoloji bakımından artı ve eksilerinin belirlenmesi,
- d) Çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında ilgili literatürü geliştirmek üzere öneriler sunulması hedeflenmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Literatürde bu konu hakkında yapılmış akademik 114 çalışma incelenmiştir ve bu çalışmalar yöntem ve içerik bakımından analiz edilmiştir. Böylece, mevcut literatürün hangi hususlarda geliştirilebileceği belirlenmiştir. Bu anlamda mevcut çalışmanın önemi iş yaşamını destekleyecek önerilerde bulunma noktasında gelecek çalışmalara ışık tutan bir kaynak olmaktır. Bu tez çalışması dahilinde yapılan literatür incelemesi sonucunda daha önce bu tip bir çalışma yapılmadığı ve ilgili literatürün bir analizine yer verilmediği görülmüştür. Kurumsal yönetim ve iç denetim konularıyla alakalı birçok çalışma olmasına rağmen bu iki kavramı birlikte inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu tez çalışması kapsamında benimsenen araştırma yöntemi sistematik literatür taramasıdır. Bu kapsamda 2009 ve 2020 yılları arasında Türkçe literatürde yer alan “kurumsal yönetim” ve “iç denetim” alanlarında yapılmış olan akademik makaleler incelenmiştir. Literatür taraması, belirli bir konuda yayımlanan pek çok çalışmanın derin bir şekilde ve sistematik bir biçimde araştırılması ve tespit edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Köroğlu, 2015: 1). Sistematik olarak incelenen veriler daha nesnel, objektif ve rasyoneldirler. Bu şekilde çalışmalarda genel olarak amaç, araştırmanın hangi kapsamda sürdürüleceğinin ve süreçleri hala devam eden çalışmalardan sentez kanalıyla hangi boşlukların doldurulacağını belirlemesidir. Yapılacak taramanın derinliği de yapılacak araştırmanın türüne göre değişiklik gösterebilmektedir (Köroğlu, 2015: 4).

Sistematik tarama üç ana aşamadan oluşmaktadır; bir, planlama ve verileri toplama. İkinci aşama, derlenen verileri analiz etme ve yorumlamadır. Son aşama ise, analizleri raporlama ve sunmadır. Birinci aşamada çalışmanın anahtar kelimeleri olarak “kurumsal yönetim” ve “iç denetim” ifadeleri belirlenmiştir. Çalışmada, Google Akademik’te listelenen 2009-2020 yılları arasında yapılmış ve “kurumsal yönetim” ve “iç denetim” ifadelerine yer veren toplam 1370 çalışma bulunmuştur. Bulunan 1370 çalışmadan, ana konusu “kurumsal yönetim” ya da “iç denetim” olmayan yayınlar kapsam dışı bırakılmıştır. Nihai olarak bu çalışmada 114 makale nitelik ve içerik uygunluğuyla araştırmaya dâhil edilmiştir.

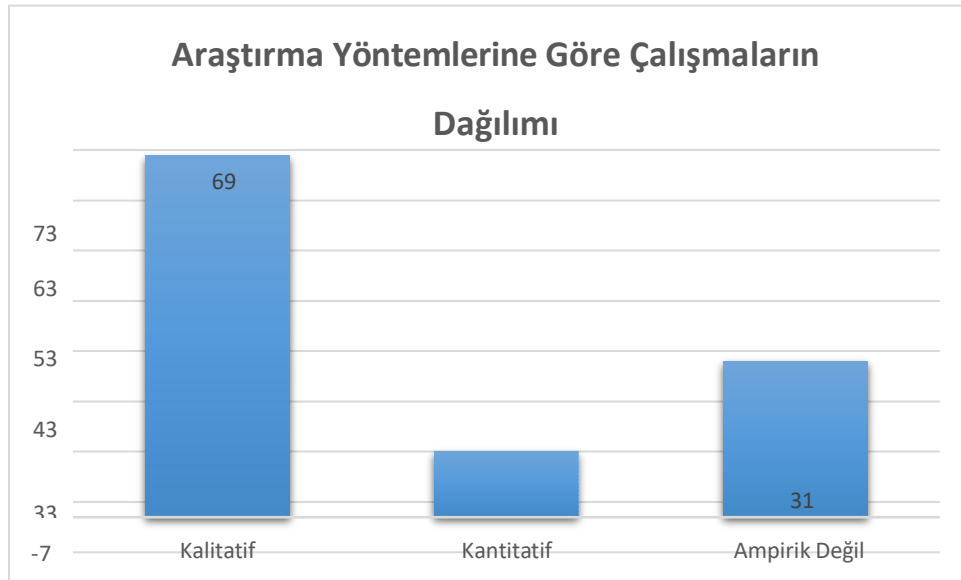
Çalışmanın ikinci aşamasında araştırma kapsamında incelenen akademik makaleler ampirik ve teorik şeklinde iki başlık altında kategorize edilmiştir. Ampirik çalışmalarda analiz

yöntemlerine göre kalitatif ve kantitatif (anket, mülakat, veri analizi, örnek olay), yayımlanan yıl aralığına, çalışmanın incelendiği yerlere göre incelenmiştir. Teorik çalışmalarda ise literatüre dayanarak konu kapsamında değerlendirme yapan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü aşamada ise incelenen çalışmalardan elde edilen bilgiler yorumlanmış ve incelenen çalışmaların özeti tablolar halinde çalışmaya dâhil edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

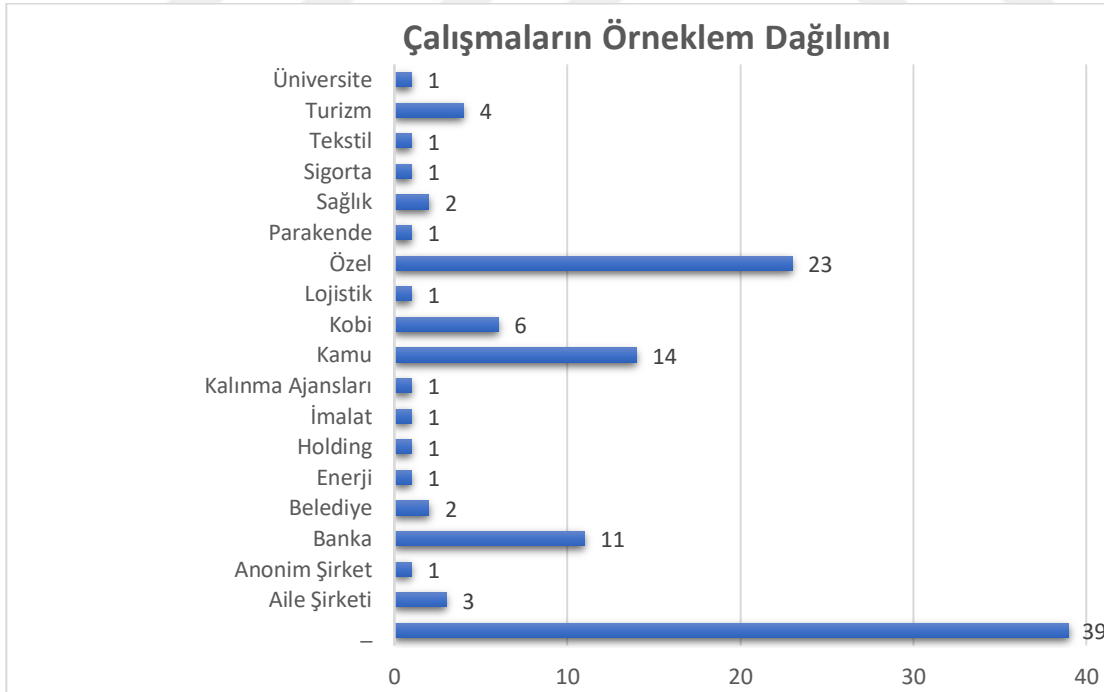
Çalışmada, son 11 yılda yayınlanan çalışmalar yöntem ve içerik bakımından incelenmiş ve analizler sonucu literatüre ışık tutulmaya çalışılmıştır. Çalışmaların yayınlandığı dergiler, ayrıntılı bir şekilde yıl dağılımına göre eklerde tablo biçimde verilmiştir. Ayrıca çalışmaların araştırma şekillerine; ampirik çalışmalar (85 çalışma), kantitatif (69 çalışma), kalitatif (14 çalışma) ve teorik (31 çalışma) oluşmaktadır. Araştırma yöntemlerine göre 69 anket ve içerik analizi, 13 vaka analizi, gözlem ve mülakat, 31 çalışma literatür taraması ve teorik araştırma olarak ele alınmışlardır.

Şekil 6: Araştırma Yöntemlerine Göre Çalışmalar

Kantitatif çalışmalarda veri toplama aracı olarak çoğunlukla anket yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler literatürde ağırlıklı olarak fark ve ilişki testleri incelenmiştir. Bununla birlikte parametrik olmayan testlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Parametrik testlerinden sırasıyla regresyon ve anova ve korelasyon kullanılırken, parametrik olmayan testlerden Man Whitney U, Ki- kare ve Kruskal Wallis testlerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Kalitatif araştırmalarda sırasıyla mülakat, doküman analizi, görüşme, vaka analizi, örnekleme, söylem analizi yöntemleriyle çalışmalar bir şirket veya birden fazla birimi içinde bulunduran işletmeleri incelemişlerdir. Teorik olarak ele alınan çalışmalar ise sayısal bir veriye dayanmadan ya da herhangi bir analiz yöntemi kullanmadan literatürde bulunan çalışmalardan yola çıkarak veya literatür taraması yaparak genel geçer bir sonuç elde etmişlerdir. Tarih aralıklarına göre bu çalışmaların yöntemleri Ek1’de ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Firmaların ölçeklerine göre; çalışmaların en fazla analizlerinde kullandığı, büyük şirketler (30), küçük ve orta ölçekli işletmelerde (KOBİ) (6), aile şirketi (3), turizm (4), ölçek belirtilmemiş (39), kamu (17), banka (11) ve diğerleri olmak üzere 114 çalışma incelenmiştir.

Şekil 7: Çalışmaların Örneklem Dağılımı

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İNCELENEN ÇALIŞMALAR

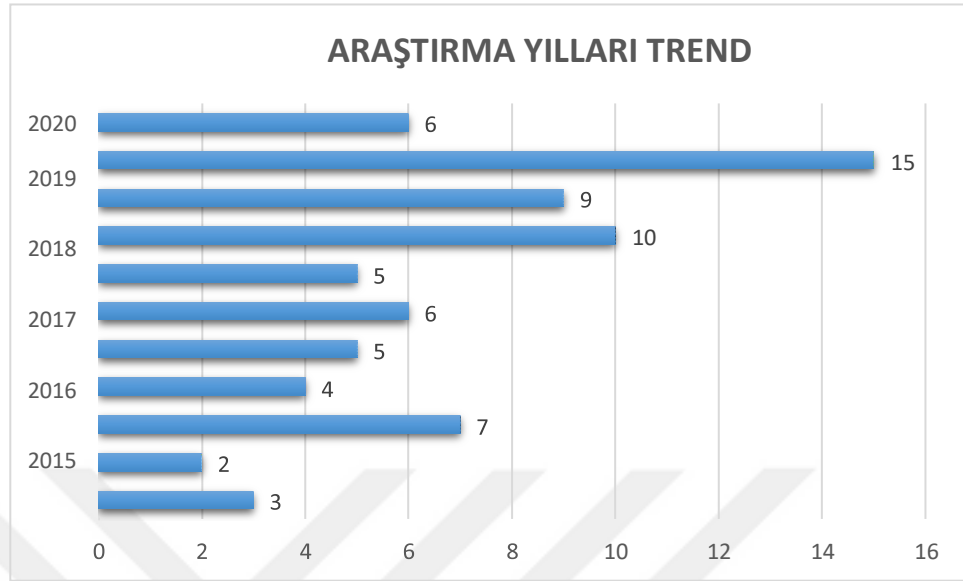
4.1. İNCELENEN AMPİRİK ÇALIŞMALAR

Bu tez çalışması kapsamında incelenen deneye dayalı olan ve olmayan çalışma olarak iki aşamaya ayrılmıştır. Deneye dayalı olan çalışmalar ise kendi aralarında niteleyici ve niceleyici çalışmalar olarak incelenmiştir.

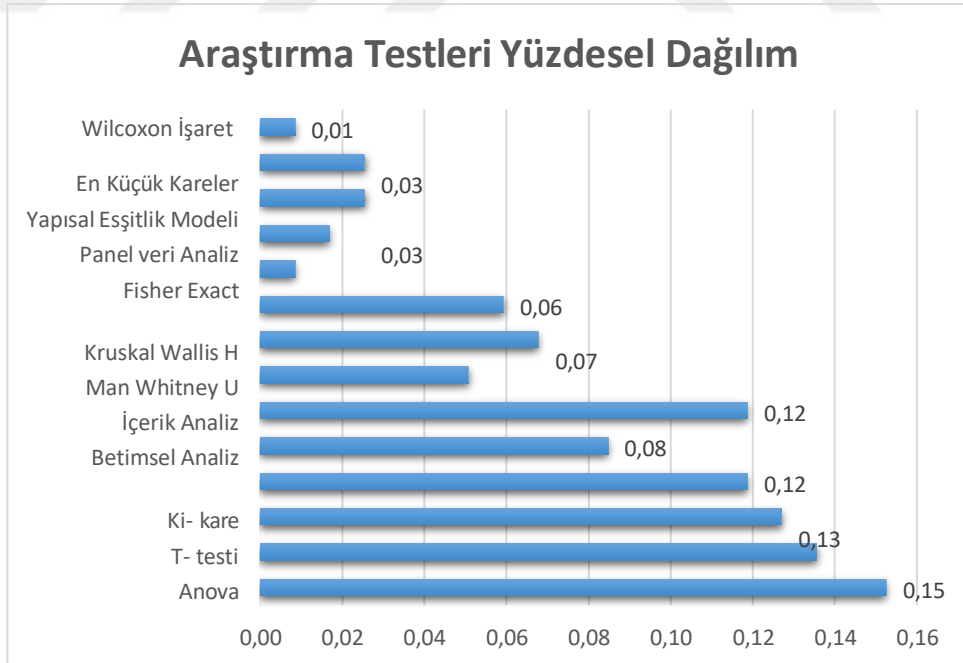
4.1.1. Kantitatif Çalışmalar

Kantitatif araştırma, nicel verilerin istatistik programında veya sayısal alanda değerlendirildiği çalışmaların bütününe denir. İncelenen çalışmalarda parametrik testlerden, T-testi, Anova, Regresyon, Pearson korelasyon, En küçük kareler ve Yapısal eşitlik modeli yöntemleri kullanılırken parametrik olmayan testlerden ise, Man Whitney U-, Kruskal Wallis, Ki-Kare, Lojistik regresyon, Spearman korelasyon, Wilcoxon işaret, Fisher exact testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda literatürde ilişki testleri, fark testleri, betimsel ve içeriksel analizlerden en fazla fark testleri ile ölçümleme yapıldığı ayrıca önemlilik testlerinde parametrik olan testlerin daha fazla ağırlıklı olduğu görülmüştür. Fark testlerinden, normal dağılıma sahip olanlardan en fazla anova testi, normal dağılım özelliği göstermeyip en fazla kullanılan fark testi ise Man Whitney U testidir. Çalışmada ağırlıklı olarak parametrik yöntemlerden, kurumsal yönetim ve iç denetimin aralarındaki ilişkiyi ölçmek için regresyon analizi kullanılmıştır. Bu ikili arasında fark olup olmadığı, homojenlik testi ve uyum iyiliği testi ve değişkenler arasında bağı ölçmek için ise parametrik olmayan ki-kare testi yönteminden faydalanılmıştır. Bu çalışmada 69 kantitatif çalışma incelenmiş ve en fazla 2019 yılında konuyla alakalı makale yayınlandığı görülmüştür. İncelenen çalışmaların özetleri çıkarılan sonuçlar doğrultusunda aralarındaki ilişkilere göre gruplandırılıp yorumlanmıştır.

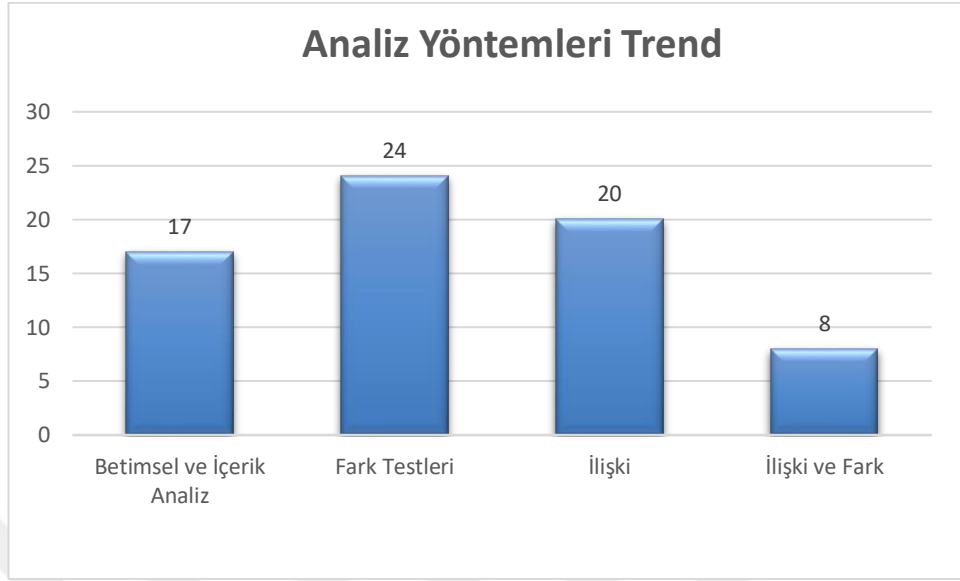
Şekil 8: Araştırmanın Yıllara Göre Dağılımı

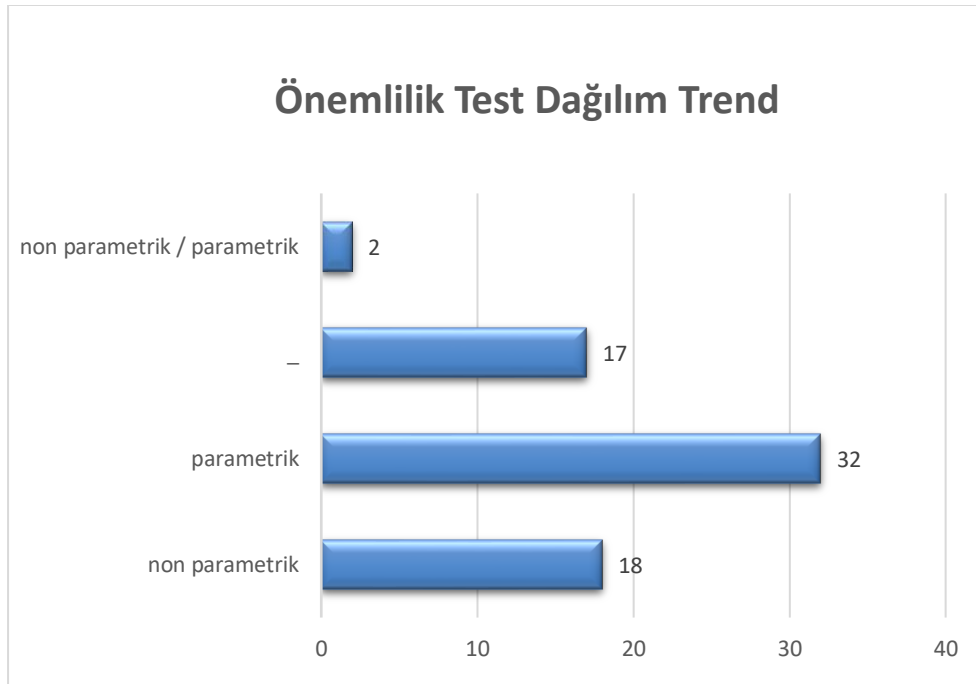
Şekil 9: Kantitatif Çalışmalar Araştırma Yöntemleri Yüzdesel Dağılım

Şekil 10: Kantitatif Çalışma Analiz Yöntem Dağılımları

Şekil 11: Kantitatif Çalışmalarda Önemlilik Testleri Dağılım

Reşat Karcıoğlu ve Ramazan Yanık ikilisinin (2010) senesinde yapmış oldukları “*Uluslararası İç Denetim Standartları ve Türkiye’nin ilk 500 Sanayi Şirketlerinde Uygulama*” başlıklı çalışmanın amacı sanayi işletmelerinin sektörel dağılım ve işletme büyüklüğü (çalışan sayısı) bakımından uluslararası iç denetim standartlarına uyum açısından aralarında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığının tespit edilmesidir. Çalışmada 2007 yılı Türkiye’nin ilk 500 büyük sanayi kuruluşu listesinde yer alan kurumlar; 7 farklı bölge, 12 farklı sektörde faaliyet göstermekte olup, çalışan sayısı, sektörel dağılımları ve firma türü bakımından farklı yapılardan olduklarından dolayı çalışmada tam sayım örnekleme metodu kullanılmıştır. Uygulanan 500 anketten, 316 tanesi değerlendirilmeye alınmıştır. Anket sorularının hazırlık aşamasında iç denetim ve denetimle ilgili kuruluşların yayınları ve internet siteleri kullanılmış olup, Uluslararası İç Denetim Standartları, Uluslararası İç Denetim Enstitüsü tarafından belirlenen kriterler dikkate alınarak hazırlanmış ve anket sorularının uluslararası deneyimi ve uzmanlığı bulunan akademisyenlerin görüş ve önerileri alındıktan belirlenmiştir. Değerlendirmeye alınan anketlerin analizi için anova yöntemiyle yorumlanmıştır. Bu makalenin sonucuna bakıldığında sanayi işletmelerinin çalışan sayılarına göre 6 standart için anlamlı bir farklılık olmasına rağmen 18 standart için ise anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmış, sanayi işletmelerinin sektör dağılımı ve uluslararası denetim standartlarına göre iç denetim ve kurumsal yönetim ile 6 durum için anlamlı bir farklılık bulunmakta, 18 durum için ise anlamlı bir farklılık bulunmamakta yönündedir ve iç denetçiler, görevlerini yerine getirmek için gereken bilgi, beceri ve diğer vasıflara sahiptir. Ayrıca standartlara uyum açısından kamu sektörü ve özel sektör, özel sektörde karma statülü işletmeler arasında anlamlı bir farklılık vardır çıktısına ulaşılmıştır.

Bilal Gerekan’ın (2010) yılında ele almış olduğu “*Kamu Kurumlarında İç Denetim Faaliyetlerinin Yerine Getirilmesine ve Önemine İlişkin Kamu İç Denetçilerine Yönelik Bir Durum Değerlendirme Çalışması*” isimli makalenin amacı, kamularda iç denetim faaliyetini uygulanmasına ve önemine ilişkin kamu iç denetçilerin görüş ve önerilerini değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Araştırma için anket yöntemi kullanılmış ve kamuda aktif olarak çalışan 90 iç denetçiye anket uygulanmıştır. İç denetçilerin demografik özellikleri yüzde dağılım ve frekans analizi ile değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, “Kamu kurumlarında iç denetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine ve önemine ilişkin herhangi bir öneriniz var mı?” sorusuna verilen açık uçlu dönütler kategorilere ayrılarak yüzde dağılım analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, kamu iç denetçilerin kamu kurumlarında iç denetim sistemlerinin etkin ve verimli olması açısından olumlu görüş bildirdikleri ve önerilerin uygulamaya başlanmasıyla sistemin işlerliğinde başarı sağlanacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Süleyman Yaman Koçak ve Tamer Kavakoğlu tarafından (2010) yılında yapılan “İl Özel İdaresinde İç Denetim Sisteminin Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma” isimli çalışmanın amacı, Türkiye’deki İl Özel idarelerindeki iç denetim durumunu tespit etmek ve kurumlarda faaliyet gösteren iç denetçilerin, iç denetim hakkındaki algı düzeyleri ve beklentileri ortaya konmak istenmiştir. Çalışmada 18 İl Özel İdaresinde görevine devam eden 45 iç denetçiye anket uygulaması yapılmış olup 41 iç denetçinin anket cevapları araştırmada kullanılmak için değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerden iç denetçilerin demografik özelliklerini ve iç denetim hakkında algı düzeyleri ve beklentilerine ilişkin soruların cevaplarını değerlendirmek için yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, kamu mali yönetim sisteminde, iç denetimin uygulamasında etkinlik açısından tam uygulanmadığı sonucuna varmışlardır.

Hayrettin Usul, İsmet Titiz ve Burcu Ateş’in (2011) yapmış oldukları “İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetimin Oluşumundaki Etkinliği Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama” isimli çalışmada, Çalışmanın teorik alt yapısını oluşturmak için ilk olarak literatür taraması yapılmış, uygulama kısmında birincil veriler kullanılmıştır. Çalışmada Marmara bölgesindeki belediye işletmelerinin muhasebe müdürleri ile yüz yüze anket yapılmıştır, anket uygulanan işletmeler tesadüfi örneklem yoluyla belirlenmiştir. İşletmelerin iç kontrol sisteminin etkinliği 6 gruba ayrılıp 45 soru ile incelenmiştir. Araştırmanın hipotezleri t testi ile analiz edilmiştir. Çalışmada iç kontrol sisteminin yönetim anlayışındaki yeri tartışılıp, belediye işletmelerin yönetim ilkelerini ne oranda uygulandığını analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda belediye işletmesinde kurumsal yönetim anlayışının olmadığı yani şeffaflık, adillik, hesap verilebilirlik, sorumluluk ilkelerinin bulunmadığı ve bu nedenle iç kontrol sisteminde çalışmadığı bulgusuna ulaşmışlardır (Usul vd.; 2011).

Fikret Çankaya, Engin Dinç, Mümine Kara’nın (2012) yılında, “Etik İlkeler ve Raporlama Zamanlılığının Risk Odaklı İç Denetimin Başarısına Etkisi” isimli çalışmalarında etik ilkelerle birlikte zamanında raporlamanın risk odaklı iç denetime etkisi araştırılmıştır. Çalışmada ilk olarak risk odaklı iç denetim ve iç denetimle alakalı yerli ve yabancı literatür

çalışması yapılmıştır. Çalışmanın ana kütlesi Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinde faaliyette bulunan denetçi, üst yönetici, müfettiş ve kontrolör olmak üzere toplam 184 kooperatif çalışanı oluşturmaktadır. Araştırma iki aşamada yapılmış olup ilk aşamada ankete katılanların demografik özellikleri frekans ve yüzde dağılım yöntemleriyle analiz edilmiştir ikinci aşamada ise etik kurallar ve raporlama zamanlılığı ile risk odaklı denetim yaklaşımının başarısı arasındaki ilişkiyi yapısal eşitlik modeliyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların literatürle paralel olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda, raporlamaların sıklığı ve zamanında sunumunun, iç denetimin amacına ulaşabilmesi ve başarılı olmasına büyük oranda etki ettiği sonucuna varılmıştır.

Suat Kara ve Ayşe Yereli'nin (2012) yapmış oldukları "*İç Denetimde Risk Yönetimi ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası- İmalat Sanayi Sektöründe Bir Uygulama*" isimli çalışmanı amacı, risk odaklı iç denetim yaklaşımıyla araştırmaya katılan firmaların finansal performansları üzerinde etkilerini değerlendirmektir. Anket uygulaması için İstanbul'da imalat sektöründe faaliyet gösteren 51 firmadan dönüt alınmış bunlardan 47 tanesi firmanın verileri çalışmada değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ikinci yöntem anket verilerinden yola çıkarak şirketlerin finansal risk seviyelerini tespit etmek amacıyla, ilgili firmaların 2010 yılına ait mali tabloları kullanılarak, seçilmiş likidite, finansal yapı (finansal kaldıraç), faaliyet ve karlılık oranları ile finansal durumlarının analizleri yapılmıştır. Analiz sonunda, şirketlerin finansal yapılarını gösteren rasyolar, rasyo genel ortalamaları, rasyo sektör ortalamaları ve finansal risk düzeyleri hesaplanmıştır. SPSS rasyo analizi ile performansları ölçülmüş ve sonra iç denetim ve performans ilişkisine bakılmıştır. Çalışmada 9 hipotez belirlenmiştir, birinci hipotez ana hipotezdir ve diğer sekiz hipotez ise ana hipotezi destekler niteliktedir. Birinci hipotez, finansal risk düzeyi ile risk odaklı iç denetimin, iç denetim uygulamalarının merkezinde yer alması arasında fark yoktur. Birinci hipotezi analiz etmek için anova metodu kullanılmıştır diğer hipotezlere ait verileri yorumlamak için, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü anova analizi kullanılmış ve ki-kare testi ile desteklenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise, en önemli eksiklerden biri olan risk yönetimine geçişlerde iç denetim mesleğini yapan kişilerin %74 ünün sertifikalı iç denetçi olmamalarıdır. Bu nedenle finansal risk yönetimi ve iç denetim mesleğinin tam ve doğru aksiyon alınmamaktadır bulgusuna ulaşmışlardır (Kara ve Yereli, 2012).

Saime Önce ve Burcu İşgüden'in (2012) yapmış oldukları *“İç Denetim Faaliyetinin Gelişen ve Değişen Bilgi Teknolojileri Ortamı Açısından Değerlendirilmesi: İMKB–100 Örneği”* isimli çalışmanın amacı, bilgi teknoloji uygulamalarının iç denetim ile ilişkisini ve iç denetim biriminin bu ilişkileri değerlendirmesi araştırmaktır. Çalışmada İMKB 100’de işlem gören firmalarda (banka ve finans sektörleri dışında) iç denetim alanında çalışan iç denetçiler, iç denetim yöneticileri, iç kontrol koordinatörleri, denetim koordinatörleri, mali işler müdürlerine, muhasebe müdürlerine, genel müdür yardımcılara anket uygulanmıştır. 81 işletmeye yapılan anket uygulamasından 51 işletmenin cevapları değerlendirmeye alınmıştır. İşletmeye ait demografik bulgular ve Bilgi teknolojileri ile iç denetim arasındaki ilişkilerin alt başlıklarının yorumlanması için frekans ve çapraz tablo analizi yapılmıştır. Çalışmada iç denetim ile elektronik ticaret, internet, elektronik veri değişimi, kurumsal kaynak planlama ve veri işleme teknolojilerini ilişkilerini analiz etmek için ikinci bir yöntem kullanılmıştır. Çalışmada verilerin dağılım şekillerini belirlemek için Kolmogorov Smirnov normallik varsayım testi kullanılmıştır ve verilerin dağılım düzeylerin normal olmadığı tespit edilmiştir. Normal dağılım sağlamayan parametrik olmayan testlerinden ilişkinin anlamlı farkı olup olmadığını tespit etmek için Kruskal-Wallis testi ve ilişkinin anlamını ve derecesini ölçmek için Spearman's rank order korelasyonu metodu kullanılmıştır. Çalışmada bilgi teknolojilerinin işletmeler tarafından kullanılmasıyla birlikte iç kontrollerin sürecinde zaman tasarrufu ve iç denetimin etkinlik ve verimliliğini arttırmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Önce ve İşgüden, 2012).

Ahmet Büyükaşvalı ve Hasan Abdioğlu'nun (2012) yapmış oldukları *“Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Hisse Senedi Getirileri Üzerine Etkisi: İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Uygulama”* adlı çalışmanın amacı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKB) faaliyet gösteren firmaların 2005 yılı öncesi ve sonrası beşer yıllık dönemler itibarıyla şirketlerin yönetim uygulamalarının hisse senedi getirileri üzerinden fark yaratıp yaratmadığını belirlemektir. Çalışmada İMKB’de işlem gören kurumsal yönetim standartlarını uygulayan 257 şirketten 255’i araştırmaya konu edilmiştir. Ayrıca araştırmaya konu edilen 255 şirket 9 farklı sektörde faaliyette bulunmaktadır. Faaliyet raporları ve kurumsal yönetim uyum raporları ve şirketlerin hisse senetlerine ilişkin veriler İMKB’nin kendi sitesinden erişilmiştir. Çalışma 2005 öncesi ve sonrası şirket faaliyetlerini yıllar bazında gruplandırmış ve etkilerin üzerindeki değişim incelenmiştir. Bir bütün olarak tüm sektörlerin ve ayrı ayrı her bir sektörün hisse senedi getirilerinin dönemler itibarıyla tanımlayıcı istatistikî değerleri ve normal

dağılıma uygunlukları test edilmiştir. Bununla birlikte normal dağılım gösteren dönemlerdeki hisse senedi getirileri arasındaki farklılıkları ölçmek için t testi, normal dağılım göstermeyen dönemler hisse senedi getiri arasındaki farkı analiz etmek için Wilcoxon işaret testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, bazı sektörlerde yıllar arasında anlamlı farklar bulunurken bazı sektörlerde bir fark bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Pınar Evrim Mandacı ve Sezen Bozkuş Kahyaoğlu'nun (2012) yapmış oldukları “*İç Denetimin ve Kurumsal Yönetimin Kurumsal Risk Yönetimindeki Rolü: İMKB’de İşlem Gören Finansal Olmayan Şirketler Üzerine Bir Uygulama*” isimli çalışmada, İMKB işlem gören finansal olmayan firma verilerinden yola çıkarak kurumsal yönetimin ve iç denetimin kurumsal risk yönetime olan etkileri ortaya konmak istenmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya konu edilen 94 firmanın, kamuya açık olan faaliyet raporları, kurumsal yönetim uyum raporları ile İMKB’de verilerinden faydalanılmıştır. Verileri analiz etmek için lojistik regresyon testi kullanılmıştır. Bununla birlikte testin sonucunda değişkenler arası anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonunda, rekabet ortamında olan işletmelerin devamlılığını küresel ortamda sürdürebilmesi için bu üç uygulamanın şirketlere entegre edilmesi ve benimsenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda iç denetim ve kurumsal yönetimin kurumsal risk yönetimi üzerinde etkileri olduğu görülmektedir.

Fikret Çankaya, Engin Dinç ve Mümine Kara’nın 2012 senesinde birlikte kaleme almış oldukları “*İç Denetimin Başarısını Etkileyen Denetim Türleri: TTKK Üzerinde Bir Uygulama*” isimli makalede Türkiye Tarım Kredi Kooperatif kurumları araştırmanın ana kütlesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın ele alınma sebebi, kamu kurumlarındaki iç denetçilerin, iç denetim faaliyetlerinin başarısı ile ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmada konuyla alakalı yerli ve yabancı literatür çalışması yapılmıştır. Anket uygulaması yapılırken ana kütlede yer alan firmalarda, denetçi, üst yönetici, kontrolör ve müfettiş olarak görev yapan 184 kişiye anket uygulaması yapılmış bunlardan sadece 104 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Uygunluk denetimi, mali denetim, performans denetimi ve bilgi ve sistem denetimi iç denetçinin başarısını etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir ve bu faktörlere dayalı 4 ayrı hipotez oluşturulmuştur. Araştırmanın demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde analizi yapıp yorumlanmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde ise faktör analizi ve yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Yapısal eşitlik modelinin sonuçlarına göre 1. ve 4. Hipotezler reddelerken

2. ve 3. Hipotezler istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda, TTKK tüm kamu kurumlarında uygunluk ve sistem denetiminde çalışmalar yaptığı ve tek başlarına yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Mali ve performans denetiminin gerekli önemin verilmesiyle birlikte kamu kurumlarında denetim ve iç denetim gerekli etkinlik yapısını alacağı ifade edilmiştir. Çalışmalarında denetim mekanizmalarında görevli olanların yeterli bilgi ve eğitime sahip olmadığı ve denetçilerin eğitim ve bilgilerini saha da bireysel olarak deneme yanılma yöntemiyle öğrendikleri belirlenmiştir (Çankaya vd. 2012).

Zeynep Hatunoğlu, Nurettin Koca ve Mustafa Kılılı (2012) tarafından yazılan “*İç Kontrolün Muhasebe Hata ve Hilelerin Önlenmesindeki Rolü Üzerindeki Bir Alan Çalışması*” isimli makalelerinde, işletmelerdeki iç kontrol sisteminin muhasebe hata ve hilelerini önlemedeki etkisini görmek amacıyla yapmışlardır. Çalışmada 5 ayrı bölge ve 8 ayrı ilde orta ve büyük ölçekli işletmeler ana kütle olarak belirlenmiştir. Çalışmada anket uygulaması İstanbul ve Kahramanmaraş ilinde faaliyette bulunan firmalar yüz yüze anket uygulaması yapılırken diğer illerde faaliyet gösteren firmalar için e posta yoluyla anket soruları gönderilmiş 45’ten dönüş alınmıştır. Ülkemizde iç denetim faaliyetlerinin genel olarak kurumsal yönetim ilkelerini benimsemiş firmalarda uygulanması nedeniyle araştırmanın örneklemini sınırlı kalmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden frekans analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak işletme sahiplerinin temel ilkeleri göz önünde bulundurularak kuracakları bağımsız çalışan etkin bir kontrol sisteminin hem işletmenin varlıklarını koruyacağını hem de amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırılacağı saptanmıştır (Hatunoğlu vd., 2012).

Selim Cengiz’in (2013) “*İşletmelerde Kurumsal Yönetim Kapsamında İç Denetimin Yeri ve Önemi: Borsa İstanbul’da (BİST’te) Bir Araştırma*” isimli bu çalışmanın amacı, işletmelerde kurumsal yönetim sisteminde iç denetimin yeri ve önemini belirlemektir. Bu araştırmanın kapsamı işletmelerde kurumsal yönetim ve iç denetim kavramlarını açıklayıp bu olgularda yerli ve yabancı literatüre bakılmıştır ve bu iki kavram arasındaki ilişkinin durumunu belirlemek için anket uygulaması yapıp veriler ortalama ve yüzde dağılım yöntemiyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Örneklem türü olarak BİST sürdürülebilir endeksine bağlı olan 54 büyük ölçekli işletme ele alınmıştır. Ele alınan firmalar, kurumsal yönetim süreçlerini tam ve etkin uygulamakta ve firmaların çoğunluğu iç denetim birimini kendi bünyesinde bulundurmaktadır sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Cengiz (2013) yapmış olduğu literatür taramasında, katılımcı işletmelerde kurumsal yönetim anlayışının yönetim kurulu, genel müdür ve yardımcıları

tarafından yürütölmekte ve karar alma dinamiklerinin bu mercilerce belirlenmekte olduğunu ifade etmiştir.

Emin Zeytinoğlu ve Nasıf Özkan'ın (2013) yapmış oldukları “*Muhasebe Eğitimi ve Kurumsal Yönetim*” isimli çalışmanın amacı, muhasebe bölümü öğrencilerinin yönetim kavramıyla ilgili kavrama farklılıklarını belirleyerek kurumsal yönetim dersinin muhasebe programı müfredatında yer almasında önemini araştırmaktır. Kütahya ilindeki devlet üniversitesi ana kütle olarak belirlenmiştir. Ana kütlede anket yapılan 141 öğrenci üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmektedirler. Çalışmada öncelikli konuyla alakalı literatür araştırması yapılmıştır. Toplanan anket verilerinden demografik özelliklere, kurumsal yönetim kavramını ve öğrenim gördüklerine dair cevaplar frekans ve yüzde analiz yöntemi kullanılarak ölçölmüştür. Ayrıca işletmelerin paydaşlarıyla alakalı literatürde incelenen iki çalışmanın, kurumsal yönetim ve şirketlerin paydaşları için ortalama ve standart sapma sonuçları alınmış ve bu çalışmada bu olgularla ilgili ortalama analiz yapılmıştır. Paydaşlarla alakalı bazı konular yakın sonuçlar elde edilirken bazı sonuçlar için analiz sonuçları birbirinden uzak çıkmıştır. Çalışmada 4 hipotez belirlenmiştir, analizin son kısmında öğrenciler arasında cinsiyetin ve kurumsal yönetim dersine katılmanın algılamada anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı Mann-Whitney U testi yardımıyla incelenmiştir. Çalışmanın sonunda kurumsal yönetim dersi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek bir yönetim algısına sahip olduğu ve aynı zamanda çalışma cinsiyet bakımından incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla yönetim algısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ramazan Abay'ın (2013) “*Denetim Yapısı ile Finansal Şeffaflık Üzerinde Bir Araştırma*” isimli makalesinde firmaların denetim yapılarının, finansal şeffaflığa olan etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada bu olguları kavramsal olarak açıklamış ve bu kavramlardan araştırmanın hipotezleri belirlenmiştir. BİST'te faaliyet gösteren finans dışı 50 işletmenin 2011 yılında bilanço, gelir tablosu, faaliyet raporları, bağımsız denetim raporları gibi kamuya açık kaynaklarından veri seti oluşturulmuştur. Çalışmanın bağımlı değişkeni finansal şeffaflık, bağımsız değişkenleri iç denetim ve dış denetim olguları olarak belirlenmiştir. Değişkenlere ait tanımlayıcı değerleri belirlemek için ortalama ve standart sapmaları alınmış ve bu amaçla değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü ölçmek için korelasyon analizi tercih edilirken aralarında anlamlı ilişki bulunup bulunmadığı ölçmek içinde regresyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında pozitif yönlü ilişki olduğu

görülmüştür. Regresyon analizi sonucunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş ve korelasyon analizi sonucu ile paralellik gösterdiği de saptanmıştır bu bağlamda çalışmanın hipotezleri kabul edilmiştir. Analizler sonucunda, büyük ölçekli işletmelerde, iç denetimin ve dış denetimin olması finansal ve muhasebe de şeffaflık üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğu söylenebilir. Özellikle yapılan araştırmada finansal şeffaflık üzerinde iç denetimin, dış denetime göre daha büyük bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu yönetim uygulamaları için bağımsız denetimin sermaye uygulamalarına pozitif etkisi olmadığı saptanmıştır.

Mehri Tufan ve Mustafa Görün'ün (2013) yılında “*Türkiye’deki Kamu İç Denetim Sisteminin Uluslararası İç Denetim Standartları Çerçevesinde İncelenmesi*” isimli çalışmada iç denetim faaliyetlerinin kamu kurumlarındaki algılama düzeyi ile uygulama düzeyinin mevcut durumunu belirlemek istenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada kamu kuruluşlarında faaliyette bulunan 150 iç denetçiye anket uygulanmıştır. İç denetçilerin demografik özellikleri, iç denetçi görüşü açısından iç ve dış denetim bağıntısı, kurum ve iç denetim iş birliği, iç denetimin unsurları, önemi ve etkinliği ve en son kurum içi bilgiler (faaliyet alanları, çalışan sayısı, kurumda bulunan iç denetçi sayısı, denetim raporlarının yılda sunulma aralıkları, denetim raporlarının sunulduğu mercii) başlıkları altında 5 kategoriye ayrılmıştır. Ayrılan kategoriler ile ilişkili iç denetçilerden elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikî yöntemlerden, frekans ve yüzde dağılımlarıyla analiz edilmiştir. Yapılan analizler neticesinde, iç denetim departmanına sahip tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, iç denetim faaliyetlerinin daha sağlıklı bir şekilde işlemesine, etkin bir şekilde yürütülmesine yardımcı olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Burak Özdoğan ve Semra Öncü'nün (2013) “*Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Kurumsal Yönetim Uygulamaları Sonrası İç Denetimin Gelişen Rolü: Türkiye’de İç Denetçilerin Algısı Araştırması*” isimli çalışmada iç denetçilerin yeni yasa sonrası denetçilerin algıları ve iç denetim birimin kurumsal yönetim faaliyetine katılmasına yönelik katkılar irdelenmiştir. Çalışmada konuyla alakalı literatür incelemesi yapılmıştır. Araştırmada veri toplamak için anket yöntemi belirlenmiştir. Bu doğrultuda anket soruları özel şirketlerde çalışan denetim birimi yöneticileri ve iç denetçilere uygulanmış ve 1500 denetçiye iletilmiştir geri bildirim olarak 406 meslek mensubundan bildirim alınmış fakat araştırmada kullanılmak üzere 402 iç denetçinin anket verileri değerlendirilmiştir. TTK ve kurumsal yönetime ilişkin değişkenlerin yer aldığı ilk iki bölüm inceleme konusu yapılmıştır. Bu doğrultuda birinci değişken TTK'nin iç denetim mesleğine yönelik katkıları ve ikinci değişken ise TTK sonrası iç denetimin kurumsal yönetime

katkıları olarak belirlenmiştir. Bu değişkenlerin analizinde frekans, yüzde dağılım yöntemi, toplam yüzde, kümülatif yüzde gibi tanımlayıcı istatistiki yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında, Türkiye’deki birçok işletme için en önemli gelişim faaliyetlerinden kurumsal yönetim, iç denetçilerin çok önemli katkıları bulunabilecektir.

Suphi Orhon ve Murat Serçmeli’nin (2014) yılında yapmış oldukları “*İç Denetim Stratejisinde Sürekli Denetim Uygulanabilirliğine İlişkin Bir Araştırma*” isimli çalışmanın amacı, sürekli denetimin BİST- 100 şirketlerinde uygulanma seviyesini belirleyerek, şirketlerin sürekli denetime ne kadar hazır olduğunu ölçmeye çalışmışlardır. Anket uygulaması için BİST’te işlem gören firmaların, sermaye büyüklüğü, çalışan sayısı, faaliyet durumu en büyük ilk 100 firması seçilmiş ve araştırmada 62 firmanın anket verileri değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri ve şirketin özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde dağılım yönetimi kullanılmıştır. Anket cevapları sonucunda elde edilen verilerin analizi frekans, yüzde, ortalama gibi tanımlayıcı istatistiki yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada sürekli denetimin şirketlerde uygulanabilirliğini etkileyen unsurları sınıflandırmak için faktör analizi kullanılmıştır. Ayrıca verilerin dağılım biçimini belirlemek için normallik testi yapılmış testi sonucunda verilerin normal dağılıma sahip olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte sürekli denetimin uygulanması ile şirketlerin ekonomik, teknik ve personel değişkenleriyle aralarındaki farkı ölçmek için Mann- Whitney U testleri yapılmıştır. Analizler sonucunda, sürekli denetim uygulaması ile şirketlerin ekonomik ve teknik bilgi değişkenlerine göre aralarında anlamlı bir fark olmadığı yalnızca personel değişkeni arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Serkan Terzi, İlker Kıymetli Şen ve Bilal Solak’ın birlikte yaptığı (2014) yılındaki “*Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi: Borsa İstanbul’da Ampirik Bir Araştırma*” isimli makaledir. Çalışmanın başlığından anlaşıldığı üzere kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi araştırılmıştır. Çalışmanın ana kütlesi BİST’te faaliyet gösteren karma işletmelerdir. Çalışmada ilk olarak bu iki olguyla alakalı bir literatür taraması yapılmış ve sonrasında BİST’te işlem gören 97 firmanın finansal tabloları, kurumsal yönetim uyum raporları, faaliyet raporları ve internet sitelerinde 2012 yılına ait verilerinden yararlanılmıştır ve çalışmanın değişkenleri bu kriterlere göre seçilmiştir. Çalışmada literatürde yer alan değişkenler kullanılmıştır, bağımlı ve bağımsız değişkenin arasındaki ilişki lojistik regresyon analiz tekniğinden enter metoduyla yorumlanmışlardır. Ancak analizin yapılmasından önce değişkenler arasında çoklu bağlantının olup olmadığının araştırılması yapılmıştır ve bunun için

Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkeni denetim kalitesidir, bağımsız değişkeni ise yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı, CEO ikiliği, yönetici sahipliği, kurumsal yatırımcı yüzdesi, icra kurulunda yer almayan yönetim kurulu üye yüzdesi, BİST’te kayıtlı olma süresi, finansal kaldıraç, iş karmaşıklığı, denetim komitesinde meslek mensubu olanların yüzdesi, halka açıklık yüzdesi, yönetici sahipliği olmuştur. Bu çalışma sonucunda, şirketin büyüklüğü ile denetim kalitesi arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Terzi, Şen ve Solak, 2014).

Yusuf Kaderli ve Çağrı Köroğlu’nun (2014) yapmış oldukları “*İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kurumsal Yönetim Anlayışı Arasındaki İlişki*” isimli çalışmada, Marmaris’te kurumsal yönetimi örgütlerine entegre eden firmaların muhasebe bilgi sistemi ile kurumsal yönetim kavramı arasındaki ilişkiyi ölçmektir. Ana kütle Marmaris’teki kurumsal işletmelerdir. 45 firmaya anket uygulanmış bunlardan 19 firmanın anket verileri araştırmada değerlendirilmiştir. Kurumsal yönetim ilkeleri ve muhasebe bilgi sistemi ilkelerinin önem düzeylerini belirlemek için frekans analizi uygulanmıştır, önem düzeyleri ortalama ve standart sapmalar sonucu belirlenmiştir. Muhasebe bilgi sistemi ve iç kontrol arasındaki ilişkiyi düzeyini ölçmek için ki-kare testi uygulanmıştır. Ayrıca çalışmada kurumsal yönetim nosyonunu benimseyen firmaların faaliyet alanı ile kurumsal yönetim ve MBS prensipleri arasında istatistiksel anlamda farkını ölçmek için varyans analizi uygulanmış ve analiz sonucunda iki olgu için anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır.

Bu kapsamda başka bir çalışma olan; 2014 senesinde Ekrem Yıldız ve Tuba Derya Baskan tarafından “*Muhasebe Hilelerinin Önlenmesinde Kullanılan Araçlar: BİST Şirketleri Üzerinde Bir Araştırma*” isimli çalışmanın amacı, işletmelerin hata ve hileleri önlemede kullanılan yöntemlerin hangilerinin ne derecede kullanıldığı tespit etmek ve önemini belirlenmesidir. Ana kütle BİST’te faaliyette bulunan halka açık firmalardır. İlk olarak çalışmada literatür incelenmiş, muhasebe hilelerinde kullanılan olguları kavramsal olarak açıklamış, sonrasında ise sadece 187 firmanın anket sonuçları değerlendirip ve SPSS ortamında analiz edilmiştir. Ankette bulunan demografik sorular frekans dağılımı, önem ve öncelik sorularına ise toplam yöntemi uygulanmıştır. Literatür taramasının genel yorumlanmasına bakıldığında muhasebe hata ve hilelerini önlemede iç kontrol, iç denetim ve denetim fonksiyonlarını etkin olduğu sonucuna varılmış yapılan bu çalışmada ise literatür destekler nitelikte üç ayrı olgu incelenmiş ve bu hilelerin önlenmesi için denetim birimleri öncelikli olduğu sonucuna varılmıştır.

Rafet Aktaş ve Çağrı Köroğlu'nun (2014) senesinde turizm sektörüne yönelik "*Turizm Sektöründe Kurumsal yönetim anlayışı ve İç Denetim İlişkisi*" isimli makalesinde ana kütle Marmaris ili seçilmiştir. Çalışmamda ilk olarak literatür incelenmiş, iç denetim ve kurumsal yönetim kavramları açıklanmış ve anket çalışması yapıp veriler analiz edilmiştir. 4 ve 5 yıldızlı otellerde 30 işletmelerdeki yöneticilere demografik, iç denetim ve kurumsal yönetim ile ilgili hazırlanan 33 soru yönlendirilmiş ve sadece 25 işletmenin verileri anket çalışmasına dikkate alınmıştır. Toplanan verileri değerlendirmek için, frekans, ki-kare, varyans analizleri kullanılmıştır. Frekans analizi, kurumsal yönetim anlayışının temel ilkelerine ve iç denetim faaliyetine yönelik analizler olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Analizler sonucunda, elde edilen veriler doğrultusunda, her bir ilke ve faaliyetle ilgili sorulara yönelik ortalama, standart sapma ve sıralama verileri kullanılmıştır. Ki-kare testinde ise kurumsal yönetim kavramı ile iç denetim fonksiyonunu arasındaki ilişki ölçülmeye çalışılmış ve iç denetim temel faaliyetleriyle kurumsal yönetim ilkeleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Varyans analizinde ise otel işletmelerinin yıldız sayıları ile kurumsal yönetim anlayışının temel ilkeleri ve iç denetimin faaliyetleri arasında istatistiksel anlamda fark olup olmadığına bakılmış ve işletmenin yıldız sayılarına göre bu iki olguya verilen önceliğin değiştiği görülmüştür. Yani bütün otel işletmelerinin kurumsal yönetim ve iç denetime önem verdikleri fakat büyüklüklerine göre önceliğin değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Otel işletmelerinde hiyerarşi yönetim anlayışıyla birlikte yöneticiler kurumsal yönetim ve iç denetim faaliyet fonksiyonlarını yönetim biçimi olarak benimsemişlerdir. Nitekim otel işletmelerinde de kurumsal yönetim ve iç denetim arasında anlamlı bir bağ bulunduğu tespitine ulaşmışlardır (Aktaş ve Köroğlu, 2014).

Yaşar Öz ve Hasan Yavuz'un (2015) kaleme almış oldukları "*İşletme Yönetiminin aldığı kararlarda Muhasebe Bilgi Sisteminin etkisi ve Önemi (KOBİ'lerde Araştırma)*" ankete dayalı makalede, literatür araştırması yapmıştır ve MHBS kavramsal olarak ele alınıp açıklanmıştır sonrasında ise araştırma hakkında detay verilmiştir. Ana kütle Bartın ilindeki 1075 KOBİ belirlenmiş ve ana kütleden basit rastgele örneklem yöntemine göre sektörel bazda işletmeler dikkate alınmıştır. Belirlenen 100 işletmeden 75 KOBİ'nin anket cevapları değerlendirilmeye alınmıştır. Ayrıca anket çalışmasının değerlendirilmesinde ilk önce, araştırmaya katılan işletme yöneticileri ve işletmelerde ilgili sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra da çeşitli bağımsız değişkenlerin genel yönetim kararlarında muhasebe bilgi sisteminin önem düzeyine etkilerini ölçmek için kullanılan ki-kare testi ve pearson korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, işletme yönetimi karar alırken, muhasebe bilgi

sistemi'nin ve muhasebe bilgilerinin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada küçük ölçekli işletmeler muhasebe birimini vergi mükellefiyeti olduğu için yerine getirmede kullanırken, orta ölçekli işletmeler ise muhasebeyi daha çok bilgi kaynağı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca işletme yöneticisinin eğitim seviyesinin artması ile genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine önem verme arasında bir ilişki olduğu tespit edilememiştir. İşletme yöneticilerinin görev sürelerinin artması, genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine daha çok önem verdiği ve daha çok karar alma aşamasında kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Öz ve Yavuz, 2015).

İsmail Bekçi ve Yusuf Gör 'ün (2015) yapmış oldukları “*Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi*” isimli çalışmada da şirketlerin skandalları engellemek için gerçekleştirdiği kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine olumlu veya olumsuz etkilerini tespit etmek istenmiştir. Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Bursa, Antalya'da bulunan KAP'taki denetim şirketleri ana kütle olarak belirlenmiş. Bu kapsamda Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda kayıtlı olan 90 bağımsız denetim şirketlerine uygulanan anket uygulamasından 44 denetim şirketinden elde edilen veriler değerlendirmek üzere incelenmiştir. Literatürde bulunan araştırmalar ışığında anket soruları belirlenmiştir. Çalışmanın birinci aşamasında, anketten elde edilen veriler önce faktör analizi uygulanarak denetim kalitesinin ve kurumsal yönetim uygulamalarının boyutları incelenmiş ikinci aşamada ise eşli t testi kullanılarak beklenen ve algılanan durumlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Daha sonra çoklu regresyon analizi yöntemi ile denetim kalitesi boyutları ile kurumsal yönetim uygulamalarının boyutları arasındaki ilişki belirlenmiştir. Sonuç olarak kurumsal yönetim uygulamalarının, denetim kalitesini olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Çiğdem Baskıncı'nın (2015) yapmış olduğu “*Kurumsal Yönetim Uygulamalarında İç Kontrol Sisteminin Önemi: Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Bir Araştırma*” isimli çalışmanın amacı, iç kontrol sistemi ile yönetim anlayışı arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Çalışmada ilk olarak kurumsal yönetim ve iç kontrol sistemi üzerinde daha önceden araştırma yapmış görgül çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmanın ana kütlesi BİST'te işlem gören firmalar olarak belirlenmiştir. BİST'te faaliyette bulunan 368 firmaya anket uygulanmış bunlardan 156 firmanın verileri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenlerle ilgili tanımlayıcı istatistikî değerler hesaplanmış, iç kontrol sistemi bileşenleri ile kurumsal yönetim ilkeleri arasındaki ve iç kontrol sistemi ile kurumsal yönetim arasındaki ilişkinin yönü ve boyutu

bulmak için spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Spearman korelasyon testi sonucunda, iç kontrol sistemi bileşenleri ile kurumsal yönetim ilkeleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki bulunurken, iç kontrol sistemi ile kurumsal yönetim arasında ilişkinin güçlü ve pozitif yönlü olduğu sonucuna varmışlardır.

Erdoğan Karadeniz ve Şerban Bakay Ergene'nin (2015) "*Halka Açık Turizm Şirketlerinde Kurumsal Yönetim Uygulamaları: İmalat Şirketleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz*" isimli çalışmanın amacı, halka açık turizm şirketlerinde kurumsal yönetim uygulamalarını analiz edip ve bu doğrultuda halka açık imalat şirketleriyle kıyaslamayı hedeflemişlerdir. 14 turizm şirketi BİST kurumsal endeksinde yer alan 18 imalat firmasının 2011-2013 faaliyette bulunduğu yıllardaki verilere, KAP, BİST ve kendi internet sitesinden erişilmiştir. İnternet tabanlı platformlardan erişilmiş olan faaliyet raporları, kurumsal yönetim uyum raporları, kurumsal internet siteleri ve şirket ana sözleşmeleri ile kurumsal yönetim endeksine giren üretim sektöründeki firmaları inceleyen kredi derecelendirme kuruluşlarının raporları, içerik analiz yöntemi kullanılarak karşılaştırmalı biçimde incelenmiştir. Bu çalışmada turizm şirketleri ve imalat şirketlerinin kurumsal yönetimin ilkelerinin uygulanması ve benimsenmesi arasında karşılaştırma yapılmıştır ve imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmeler kurumsal yönetim ilkelerini daha fazla benimsediği görülmüştür fakat turizm şirketlerinkinde de kurumsallaşma ile ilgili birçok adımlar atılmıştır ve uygulanmaktadır.

Semih Bilge ve Nurten Daşkaya (2015) "*Mahalli İdarelerde İç Denetimin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği*" isimli çalışmalarında mahalli idarelerde iç denetim faaliyetlerinin mevcut durumunu belirleyip uygulamadaki eksikliklerini tespit edilmek amacıyla ele alınmıştır. Bu doğrultuda konuyla alakalı literatür taraması yapıldıktan sonra mahalli idarelerde iç denetim işlevselliğini ölçmek için anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması, mahalli idarelerde iç denetçi olarak faaliyette bulunan 254 iç denetçiyi kapsamaktadır. Ayrıca 254 anket uygulamasından sadece 82'si araştırmada kullanılmak üzere değerlendirmeye alınmıştır. Anket 3 ana kategoriden oluşmaktadır, birinci kategoride iç denetçilerin demografik özellikleri ile alakalı olup betimsel istatistiki yöntemlerinden frekans ve yüzde dağılım analiz yöntemleri kullanılmıştır. İkinci kategoride iç denetimin genel yapısı, raporlama, diğer birimlerle ve yöneticilerle olan ilişki, eğitimi ile alakalı verileri yorumlamak için frekans ve yüzde dağılım analiz yöntemi kullanılmıştır. Anketin üçüncü kategorisinde ise tek sorudan oluşmakta ve ilgili soruda iç denetçilere, iç denetimin başarılı bir şekilde

uygulanabilmesine etki edeceği düşünölen 6 başarı faktörü verilmiştir. Bu başarı faktörlerine göre denetçilerden en önemli gördükleri faktörleri önem sırasına göre 1’den 3’e kadar sıralamaları istenmiştir. Mahalli idarelerde (il özel idareleri – belediyeler arası) iç denetim uygulanabilirliğini arasında fark olup olmadığını test etmek için t- testi kullanılmıştır. Testin sonucuna göre ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görölmüştür. Araştırmanın sonucunda ise mahalli idarelerde iç denetim faaliyetlerinin pozitif yönde geliştiğini fakat hala istenilen etkinlikte olmadığı sonucuna varılmıştır.

Mustafa Gül ve İsmail Kaban’ın (2015) yılında “*Bankalarda İç Kontrol -İç Denetim İlişkisi ve Bir Uygulama*” isimli çalışmalarında, bankalardaki iç denetim ve iç kontrol faaliyetlerinin birbirlerine etki düzeyleriyle birlikte iç denetim sisteminin danışmanlık fonksiyonunu değerlendirmek üzere ele almışlardır. Bu amaç doğrultusunda halka açık mevcudat bankasındaki 239 müfettiş çalışmanın ana kütesini oluşturmaktadır. Anket çalışması 239 müfettişe e-posta yoluyla ulaştırılmış ve çalışmada kullanılmak üzere 146 müfettişin verileri dikkate alınmıştır. Katılımcıların genel özellikleri frekans ve yüzde dağılım yöntemleriyle analiz edilmiştir. Ankette bulunan iç kontrol ile ilgili sorular, iç denetime katkı, sinerji, hiyerarşik statü, IT entegrasyonu, koordinasyon ve aktif danışmanlık başlıkları altında sorulmuş ve bu soruları kategori etmek için faktör analizi yapılmıştır. İç kontrol ve iç denetim süreçlerinin aralarındaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi anlamını test etmek için ise regresyon analizi yapılmış olup anova testi ile desteklenmiştir. Araştırmanın sonucunda iç denetim sisteminin iç kontrol sistemi koordinasyonu ve üst yönetim karşısında taşıdığı danışmanlık fonksiyonunun orta ve üst derece ve anlamlı etkisi olduğu, ayrıca söz konusu sistemler arasında orta ve üst derecede ve anlamlı bir sinerjinin bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Hüseyin Ergin, Seval Kardeş Selimoğlu ve Abdulhay Tolkun’un (2016) yapmış oldukları “*KİT’lerde Kurumsal Yönetim Etkinliğinin Arttırılmasında İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerinin Rolü: Bir Araştırma*” isimli araştırmanın amacı Türkiye’deki KİT’lerin kurumsal yönetim sistemlerine denetçilerin bakış açıları ve anlam düzeyleri ortaya koymak istenmiştir. Çalışmada kurumsal yönetim ilkelerini KİT’lerin etkin sürdürülebilirlikleri bakımından incelenmiş olup süreçlerde standartlaşma sağlamak amacıyla iç kontrol sistemi ve iç denetim faaliyetini bütünleşik bir yapıyla ele almışlardır. Araştırmada ilk olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum analizi yapılmıştır. Durum analizi ile yarı yapılanmış

görüşmeler sonucunda elde edilen veriler tüme varım analizi kullanılmış ve bu doğrultuda tema ve ana temalar belirlenmiştir. Araştırmanın görüşme kısmında yer alan verileri açıklamak için içeriksel analiz yapılmıştır. Yapılan görüşmeler, alınan yanıtlar ve literatür incelemesinden elde edilen sonuçlardan yola çıkarak anket geliştirilmiştir. Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren KİT’leri kurumsal yönetim çerçevesinde, iç kontrol ve iç denetim faaliyetlerini değerlendirmek için nitel ve nicel yöntemler kullanılmıştır. KİT’lerde çalışan 61 kişiye anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Anket çalışmasından elde edilen verilerden, eğitim durumu, toplam tecrübesi ve görev yapılan işletmedeki çalışma yıllarına göre farklılaşma gösterip göstermediğine bakılmıştır. Çalışmadaki değişkenler arasında ilişkinin olup olmadığına bakmak için korelasyon uygulanmıştır. Anket sorularını kategorik olarak belirlemek için faktör analizi yapılmış ve faktör analizi sonucu 3 faktör oluşmuştur. Faktörler arası bir ilişki ölçmek için korelasyon analizi uygulanmış ve faktörler arası pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür fakat ilişkinin düzeyi yüksek beklenirken düşük çıkmıştır. Anketten elde edilen veriler ile katılımcıların arsında yaşlarına göre fark olup olmadığını ölçmek için anova testi kullanılmış ve farklılık bulunamamıştır. Çalışmanın sonucunda KİT’lerde kurumsal yönetim ve iç denetim biriminin birbirlerine tam entegre olmadığı ve kurumsal yönetim mentorluğunda önerilen konuların faaliyete geçirilmediği görülmüştür.

Burak Özdoğan ve Semra Öncü’nün (2016) yapmış oldukları “*Türkiye’de İç Denetim Mesleğinin Güncel Durumu*” isimli çalışmanın amacı, Türkiye’de iç denetim mesleğinin güncel durumunu ortaya çıkarmak ve gelişim ihtiyacı olan alanları belirlemektir. Anket, özel sektör şirketlerinde faaliyet gösteren denetim birimi yöneticilerine ve iç denetçilere uygulanmıştır. Veri tabanı 1500 iç denetçiden oluşturulmuş, bunlardan 406 iç denetçiden dönüt alınmış ve 402 iç denetçinin anketi araştırmada değerlendirilmiştir. Anket formu 9 bölüm ve 43 sorudan oluşturulmuş, 6 bölüm inceleme konusu olarak belirlenmiştir. Verilen cevapların analizi için frekans değerleri belirlenmiş ve yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, iç denetim mesleğinin iç denetçi olabilmek için belirli bir kıstaslara dayanmaması mesleğin, yetkinlik ve uygulanan yöntemlerde farklılıklar çıkmasına sebep olmaktadır. İç Denetçi olabilmek için sertifikasyon ve gerekli kurs eğitimlerine bağlı kalınıp TİDE’nin bu yapılanmadan gerekli düzenlemeleri yapması gerekmektedir sonucuna ulaşmışlardır (Özdoğan ve Öncü, 2016).

Ahmet Ağca ve Şerife Önder'in (2016) *“İşletmelerde Kar Yönetimi ve Kurumsal Yönetim yapıları arasındaki ilişki”* isimli çalışmalarında kurumsal yönetimin işletmelerin kar yönetimine nasıl etki ettiği ve kar yönetimini kısıtlayan yönetim faktörlerini belirlemeye çalışmışlardır. BİST’te 2006-2010 yılları arasında işlem gören ve 5 aktif yıl dönemini kapsayan 125 işletmenin verisi incelenmiştir. Çalışmada Larcker ve Richardson Modeli ile öncelikle toplam tahakkuklardan hareketle literatürde kar yönetiminin göstergesi kabul edilen ihtiyari tahakkuklar hesaplanmıştır. Yönetim kurulu, denetim komitesi ve sahiplik yapısı konuları üç ana tema olmak üzere kurumsal yönetim kavramı incelenmiştir. Kar yönetimi ile kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi ölçmek için genelleştirilmiş en küçük kareler yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kar yönetimini arttıran kurumsal yönetim faktörleri; yönetsel sahiplik ile denetim komitesi ve yönetim kurulunun büyüklüğü iken azaltan faktörler ise yönetim kurulu ile denetim komitesinin bağımsızlığı olarak analiz edilmiştir.

Selim Cengiz ve Yusuf Gör ‘ün (2016) yapmış oldukları *“Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve Denetim Kalitesi Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Araştırma”* isimli çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Çalışmada konuyla alakalı literatür incelenmesi yapılmış ve araştırmanın hipotezlerini belirlemede önemli rol oynamıştır. Araştırmada ana kütle olarak KAP ’ta yer alan 54 endeksten, kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan şirketlerin yer aldığı kurumsal yönetim endeksinde yayınlanmaya başladığı yıl olan 2009’dan 2013 yılına kadar sürekli işlem gören 46 şirket seçilmiştir. Araştırmada iki kavram arasındaki ilişkiyi ölçme için lojistik regresyon ve panel lojistik regresyon ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Çalışmada bağımlı değişken denetim kalitesi iken bağımsız değişken kurumsal yönetim ilkeleri olarak belirlenmiştir. Değişkenlerin normal dağılıma sahip olmayışı, bağımlı değişkenin ikili değişken olması sebebiyle parametrik olmayan regresyon yöntemleri tercih edilmiştir. Ayrıca çalışmada değişkenler arası ilişkinin önemini ölçmek için korelasyon analizi kullanılmış, analiz sonucunda değişkenler arası önemli bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Gülizar Kurt Gümüş, Yusuf Gümüş, Işık Altunal tarafından (2017) *“Bankacılık Sektöründe Kurumsal Yönetim ve Finansal Performans İlişkisi: Türkiye ve Kazakistan Örneği”* isimli çalışmanın amacı, Türkiye ve Kazakistan bankacılık sektörünü kurumsal yönetim düzeyi ve finansal performans açısından karşılaştırmayı ve ilişkilerini incelemektir. Bu sebeple, incelemeye dahil edilen bankaların finansal performansları ile bankalara ait kurumsal yönetimi

temsil eden değişkenler karşılaştırılmıştır. Öncelikle konu ile alakalı Türkiye ve Kazakistan’da yayınlanan akademik yayınlar incelenmiş ve literatür incelemesi yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veri setleri çalışma kapsamındaki tüm bankaların yıllık faaliyet raporları ve denetlenmiş yıllık mali tablolarından faydalanılarak elde edilmiştir. Bankaların kendi web sitesi dışında herhangi bir veri tabanından veri alınmamıştır. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünün belirlemek için korelasyon analiz yöntemi ile test edilmiş, iki ülkede faaliyette bulunan bankaların performans kıyaslanması ve anlamlı farklılıkları tespit etmek için T-Testi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler bankaların faaliyet raporlarından oluşturulmuştur. Yıllık faaliyet raporunu yayınlamayan bankalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın sonucunda Kazakistan ve Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar kurumsal yönetimin finansal performans arasındaki ilişki incelenmiş ve çalışmanın sonucunda Türk bankacılık sisteminin finansal performans konusunda daha iyi konumda olduğu saptanmıştır.

Levent Özkardeş 2017 senesinde yapmış olduğu “*Kurumsal Firmaların İç Kontrol, İç Denetim ve Riske Yaklaşımları*” isimli çalışmanın amacı, Türkiye’deki firmaların iç denetim uygulamalarını risk odaklı uygulanmasındaki yaklaşımlarını ölçmeye çalışmışlardır. Konuyla alakalı ilk olarak literatür incelemesi yapılmıştır. Uygulama kısmında ise 2013 yılında derecelendirme notu alan halka açık Bistkury endeksinde işlem gören ve farklı sektörlerde faaliyette bulunan 32 firma incelenmiştir. Finans sektöründe faaliyet gösteren şirketler çalışma dışı bırakılmıştır. 32 şirketin faaliyet raporları ulaşılmış olup şirketlerin, iç kontrol, iç denetim, risk yönetimi sistemleri ile ilişkilendirilmesi hususlarına yaklaşımları incelenmiştir. Veriler şirketlerin kendi web sitelerinden erişilmiştir. Faaliyet raporları incelendikten sonra üç ayrı ana inceleme yapılmıştır. Bu sebeple birinci incelemede raporlardan elde edilen verilerin kendini tekrarlayan ve bağımsız denetçiye ait veriler çıkartılmak üzere iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimi ilişkisinde ana başlıklar çerçevesinde şirketlerin ayırt edici özelliklerini incelemek için içerik analizi yapılmıştır ayrıca söz konusu hususlarla alakalı bağdaştırma analizi de yapılmıştır son olarak ise görev tanımı ve yürütölmüş bulunan faaliyetler için bulunan bilgi düzeyleri kodlanarak ayrıştırmaya tabi olmuşlardır. Çalışmanın sonucunda ise dayanıklı tüketim malları sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin risk unsuruna önem verdikleri, buna karşın hassas faaliyet sektörlerinden oluşan, kimya, plastik, gıda, içecek alanlarında risk unsurlarına gereken önemin verilmediği tespit edilmiştir.

Başka bir çalışmaya bakıldığında Emel Karatekin ve Şükran Güngör Tanç'ın (2017) yılında “*Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve İç Denetimin Rolü*” ismiyle yayınlanan makale amacı, araştırma kapsamındaki işletmelerin iç denetim sistemlerinin işleyişleri ile mevcut durum ve uygulamalarını ortaya koyarak, yetersiz oldukları hususları tespit edip, kurumsal yönetim üzerindeki etkilerini belirlemektir. Araştırmanın ana kitlesini Borsa İstanbul'a kayıtlı 60 Holding ve Yatırım şirketi oluşturmaktadır. BİST'te işlem gören şirketler, başta işletme hissedarları olmak üzere işletme çalışan, müşteri, sivil toplum örgütleri, tedarikçi, aracı ve işletme faaliyetleriyle alakalı devletin de içinde bulunduğu diğer kişi ve gruplar ya da kurumlarca, izlenmektedir. Bu sebeple, BİST'te yer alan 60 Holding ve Yatırım şirketi hedef kitle olarak belirlenmiş olup kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporları başlığı altında 2015 yılı kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporları ve faaliyet raporları incelenmiş ve iç denetim faaliyetlerine ilişkin içerik analizi yapılmıştır. Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren 60 Holding ve Yatırım şirketinin 2015 yılı kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporları ve faaliyet raporları ilgili şirketlerin internet sitelerinden erişilmiş, kurumsal yönetim uygulamaları kapsamında yer alan iç denetim faaliyetlerine ilişkin gerçekleştirilen çalışmaların içerik analizi yapılarak mevcut çalışmalarla ilgili durum tespiti ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, Borsa İstanbul, faaliyette bulunan şirketlerin büyük bir kısmının kurumsal yönetimle birlikte iç denetim faaliyetlerini sürdürdükleri saptanmıştır (Karatekin ve Tanç, 2017).

Cuma Ercan'ın (2017) yapmış olduğu “*KOBİ'lerde Yöneticilerin Muhasebe Bilgi Düzeylerinin Araştırılması: Kilis Organize Sanayi Bölgesi Örneği*” isimli çalışmanın amacı, işletme yöneticilerinin muhasebe bilgi düzeylerini ölçmektir. İlk olarak konuyla alakalı literatür incelemesi yapılmıştır. Bu çalışmada, Kilis Organize Sanayi Bölgesi'nde KOBİ düzeyindeki işletmelerde çalışan yöneticilerinin muhasebe fonksiyonu hakkında genel bilgi seviyeleri ölçümlenmek istenmiştir. 2017 yılında Kilis organize sanayi bölgesinde faaliyette bulunan 32 işletmenin 30'u üzerinden anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket üç bölüm üzerinden oluşturulmuş, ilk bölümde; işletmelerin karakteristik özellikleri, ikinci bölümde; yöneticilerin karakteristik özellikleri, üçüncü bölümde ise; yöneticilerin muhasebe bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır. İlk iki bölümde frekans ve yüzde dağılım yöntemiyle analiz edilmiş üçüncü bölümde 16 değişkenin verileri frekansı ve yüzdeleri belirlenmiş bazı değişkenlerin muhasebe bilgi seviyesi arasındaki farklılıklar anova analizi ile karşılaştırılmıştır ve bu farklılıklar, yöneticilerin ifadelere ilişkin katılımlarının ortalamalarıyla desteklenmiştir.

Çalışmanın sonucunda profesyonel yöneticilerin, işletme sahiplerine göre yönetsel kararlarda muhasebe bilgilerine daha çok ihtiyaç duyduğu saptanmıştır. Yine aynı çalışmada işletme yöneticileri muhasebe bilgilerini geliştirmeli ve muhasebeci kadar olmasa bile temel düzeyde bilgi sahibi olması gerektiği sonucuna varılmıştır (Ercan, 2017).

Murat Karahan ve Medet İğde ikilisinin (2017) yılında yapmış oldukları “*Muhasebe Hata ve Hileleri içinde İç Kontrolün Rolü*” isimli çalışmanın amacı, muhasebe hata ve hilelerinin önlenmesinde iç kontrol uygulamalarının etkili olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu çalışmanın kapsamı literatür çalışmasından başlayıp, muhasebe hata ve hilelerin önlenmesinde iç kontrolün öneminin belirleneceği Gaziantep’te faaliyet gösteren, küçük ve orta ölçekli, farklı sektörlerden oluşan iç kontrol sistemini uygulayan ticaret, hizmet ve üretim işletmelerinden oluşmaktadır. Çalışmada Gaziantep ilinde faaliyet gösteren ve iç kontrol mekanizmasını aktif olarak işleyişine entegre eden firmalar ana kütle olarak belirlenmiştir. Örnek kütleyle tesadüfî olmayan veri toplama yöntemiyle ile Gaziantep’te faaliyet gösteren 55 işletme oluşturmaktadır fakat 11 firmada iç kontrol uygulaması bulunmadığından dolayı 44 firmanın verileri kullanılmış olup, veriler tanımlayıcı istatistik eşliğinde yorumlanmıştır. Çalışmanın bulgularına bakıldığında ticaret, üretim ve hizmet şirketleri arasından iç denetim departmanı en çok bünyesinde barındıran üretim işletmeleri olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada firma büyüklüğü açısından bakıldığında büyük ölçekli işletmelerin karşılaşılabilecek risk oranları daha fazladır. Büyük ölçekli firmalarda iç denetim departmanlarını daha aktif faaliyette bulundurdıkları da saptanmıştır.

Zeki Doğan ve Fatma Çıtak’ın (2017) yapmış oldukları “*Hileli Finansal Raporlamada İç Denetçilerin Sorumluluğunun Tespitine İlişkin Bir Araştırma*” isimli çalışmanın amacı, işletme personelinin demografik özelliklerine göre hileli finansal raporlamada iç denetçilerin görevlerini tanımlamak adına yargılara katılma düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma, KAP ‘ta belirtilen, BİST’te faaliyet gösteren İstanbul ve Ankara odaklı olan 116 işletmede çalışan işletme personeli dikkate alınarak yapılmış fakat 38 işletmeden geri dönüş alınmıştır. Ankete katılan çalışanların demografik özelliklerini ve işletmelerin ticari hayattaki özelliklerinin analizi için yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca işletme personelinin muhasebe hileleri ile ilgili yargılara katılma düzeylerinin dağılımı ve finansal raporlamada hileye başvurulmasında yatan nedenlere ilişkin işletme personelinin verdikleri önem derecelerinin ölçmek için verilerin ortalaması alınmıştır. Araştırmada hileli

raporlamaya yönelik eylemlere verilen önem dereceleri ile ankete katılan çalışanların demografik özellikleri bakımından bir farklılaşma olup olmadığını belirleyebilmek için hipotezler oluşturulmuş ve bu hipotezler t-testi ve anova testi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda, iç denetçilerin yeterli mesleki bilgi, eğitim düzeyi, donanım ve tecrübeye sahip olmalarıyla birlikte hileli finansal raporlamayı önlenmesinde daha etkin olabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Raif Parlakkaya ve Nihat Demirci'nin (2017) yapmış oldukları “Türkiye’de *Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarında Kurumsal Yönetim ve Performans İlişkisi*” isimli çalışmada katılım bankalarının kurumsal yönetim ve performans ilişkisini ölçmek istenmiştir. Çalışmada konuyla alakalı literatür incelenmiş ve literatür yardımıyla araştırmanın hipotezleri ve değişkenleri belirlenmiştir. Çalışmanın değişkenleri, yönetim kurulu büyüklüğü, bağımsız yönetici sayısı, yönetim kurulu üyelerinin sahip oldukları ortaklık payı, firmanın büyüklüğü, yaşı ve halka açıklık oranı; finansal performans göstergesi olarak ise öz sermaye karlılığı (ROE) ve aktif karlılık oranı (ROA) kullanılmıştır. Çalışmada ana kütle olarak Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankaları seçilmiştir. Araştırmada 2012 ve 2016 yılları arasında sürekli faaliyette bulunan 3 katılım bankası üzerinde uygulama yapılmıştır. Veri seti oluşturulurken söz konusu bankaların, kurumsal yönetim ve finansal performans bilgilerine bankaların yıllık faaliyet raporları ve Türkiye Katılım Bankalar Birliği’nin internet sitesinden erişilmiştir. Değişkenlerin ortalamaları ve standart sapmalarını ölçmek amacıyla betimsel analizlerden yararlanılmıştır. Ayrıca değişkenler arası ilişkinin gücünü ve yönün ölçmek için korelasyon analizi, anlamlı olup olmadığını belirlemek için ise regresyon analizinin tahmini (en küçük kareler yöntemi) kullanılmıştır. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda kurumsal yönetim uygulamalarının finansal performansa önemli bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Murat Ocak ve Dursun Arıkboğa’nın (2017) yılında, “*Kurumsal Yönetişim Bileşenlerinin Tahakkuk Esaslı Kâr Yönetimi Üzerine Etkileri: Bağımsız Üyelerin ve Kadın Üyelerin Önemi*” isimli çalışmalarında, kurumsal yönetim faaliyetlerinin tahakkuk esaslı kar yönetimine etkilerini belirlemek için ele almışlardır. Çalışmada, 2008-2013 yılları arasında BİST Tüm endeksine kayıtlı olan şirketlerin verileri kullanılmıştır. Çalışma 2 modelden oluşmaktadır birinci modelde 922 BİST tüm endeksinde işlem gören firmaların verileri kullanılırken ikinci modelde, 904 BİST tüm endeksinde işlem gören firmanın verileri kullanılmıştır. Kurumsal yönetim ile ilgili değişkenler belirlenirken veriler KAP ve firmaların kendi internet sitesinden,

bağımlı değişken olan tahakkuk esaslı kar yönetimi ile ilgili veriler finnet mali analiz programlarından, kurumsal sahiplik oranına ilişkin veriler ise Türkiye Sermaye Piyasası Birliğinin internet sitelerinden erişilmiştir. Elde edilen veriler ve değişkenlerin ilişki düzeylerini analiz etmek için, tanımlayıcı istatistiki analiz yöntemi, ilişkinin gücünü ve yönünü ölçmek için korelasyon analizi ve anlam düzeyini ölçmek için ise regresyon analizi ile test edilmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, bağımsız ve kadınlardan oluşan yönetim kurulu üyelerin oranı ile ihtiyari tahakkuklar arasında negatif yönde fakat anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulurken. Ayrıca kadın üyelerin ve bağımsız üyelerin durumu ile ihtiyari tahakkuklar arasında anlamlı fakat negatif yönlü bir ilişki belirlenmiştir.

Reşat Karcıoğlu ve Ersin Kurnaz'ın (2017) yılında yapmış oldukları “*Kamu Kurumlarında İç Denetim Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Başlıca Sorunların Tespiti: Kamu İç Denetçilerine Yönelik Bir Araştırma*” isimli çalışmanın amacı, kamu kurumlarında karşılaşılan iç denetim uygulamalarının belirlenmesi ve hangi kurumlarda karşılaşılan sorun türlerinin tespit edilmesini hedeflemişlerdir. Araştırmanın popülasyonu genel ve özel bütçeli kamu kurumları ile mahalli idarelerde çalışan 924 iç denetçiye anket uygulanmış ve 592 iç denetçinin anket cevapları araştırmanın veri setini oluşturmuştur. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler ve iç denetim faaliyetinde karşılaşılan başlıca sorunları belirlenmesi için yüzde dağılım, frekans, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiki yöntem kullanılmıştır. Araştırmada geliştirilen hipotezleri test etmek için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, kamu kurumlarında iç denetim uygulamalarında birden fazla sorunla karşılaşıldığı görülmüştür. İç denetçilerin karşılaştığı problemler ağırlıklı olarak; görev, yetki ve statüleriyle ilgili ise mahalli idarelerde, bağımsızlık ve özlük haklarıyla alakalı ise özel bütçeli kamu kurumlarında görüldüğü tespit edilmiştir.

Bir başka çalışmaya bakıldığında Hakan Özçelik'in (2018) yılında yapmış olduğu “*Kurumsal Yönetim Temelinde Muhasebe Bilgi Kalitesinin Geliştirilmesi*” isimli çalışmanın amacı, yönetim temeline, muhasebe bilgi kalitesinin nasıl geliştirilebileceği araştırmaktır. Konuyla alakalı ilk olarak literatür incelenmiştir. Çalışmanın, 2017 yılı sonu itibarı ile BİST Kurumsal Yönetim Endeksine kayıtlı 50 şirketin, 2014, 2015 ve 2016 verileri kapsamını oluşturmaktadır. Fakat çalışmanın kapsamını oluşturan 50 şirketten 49 işletmenin verileri araştırmada kullanılmıştır. Çalışmada kurumsal yönetimin muhasebe bilgi kalitesi üzerine etkilerini ölçmek için çoklu doğrusal regresyon testi yapılmıştır, bu doğrultuda çalışmanın

bağımlı değişkenin muhasebe bilgi kalitesi bağımsız değişkenleri ise kurumsal yönetimin ölçülebilir göstergeleri olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, kurumsal yönetim stratejisini benimseyen şirketlerde muhasebe bilgi sisteminin daha gerçekçi veriler sunduğu sonucuna varılmış ayrıca işletmelerde denetleme kurulu üyesi arttıkça bilgilerin doğru ve güvenilirlik oranının arttığı gözlemlenmiştir. Firmanın itibarının da artmakta olup firmanın hisse senedinin büyümesinde paralel bir ilişki bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Sena Erden Aygün ve Bilge Çavuşgil Köse'nin (2018) yapmış oldukları “*Kurumsal Yönetişim Uygulamalarının Analizi*” isimli çalışmada turizm işletmeleri ile BİST endeksinde faaliyet gösteren halka açık firmaların kurumsal yönetim faaliyetlerini Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ilkelerinden yararlanılarak pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu gibi faktörleri analiz etmeye çalışılmıştır. Çalışmada BİST’te işlem gören 16 şirket incelenmiştir ve çalışmada faaliyet raporları, kurumsal yönetim uyum raporları ve web sayfalarındaki bilgileri sözlü öğeler kullanılarak analiz edilmiştir, içerik analizi ve tematik değerlendirme yapılmıştır. İçerik ve tema analizinde ölçmek üzere veriler 4 ana bölümde kodlanmış olup kodlama cetvelinde 4 ana tema çerçevesinde belirtilen toplam 22 alt tema/kategori yer almıştır. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiki yöntemlerinde yüzde dağılım ve frekans analizi yapılmıştır. Holding statüsünde işlem gören şirketler ve holding statüsünde olmayanlar karşılaştırılmıştır. Holding statüsünde olan şirketlere, paydaşlar ve yönetim kurulu boyutları holding statüsünde olmayan şirketlere nispeten daha fazla önem vermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Serkan Aylan ve Hakan Koç’un (2018) yapmış oldukları “*Otel İşletmesi İş görenlerinin Kurumsallaşma Algılarının Belirlenmesi ve İşletme Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Analizi*” isimli çalışmanın amacı, otel işletmelerde çalışanların kurumsallaşma algılarını tespit etmek ve kurumsallaşma algı düzeylerinin farklı değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın örneklemini 2016 haziran – ekim aralığında, Türkiye’de en fazla turist ziyarette bulunduğu, İstanbul, Antalya, Muğla, Aydın, İzmir ve Ankara ilinde faaliyet gösteren Otel işletmelerinde çalışan 1053 kişi oluşturmaktadır. Veriler örnekleme bulunan 1053 çalışana uygulanmıştır. Çalışanların kurumsallaşma algı düzeylerine ilişkin dağılımlar frekans ve yüzde dağılım yöntemi ile, çalışanların kurumsallaşma algı düzeyi boyutlarına ilişkin dağılımların değerlerini belirlemek üzere standart sapma analizi yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için, t testi ve tek yönlü varyans analizi ile iş görenlerin

kurumsallaşma algı düzeylerinde işletmelerin, Zincir Olma, Uluslararası Marka Olma, Aile İşletmesi Olma, Üst Yönetimin Mülk Sahipliği değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığı test edilmiştir. Çalışmanın sonucunda zincir otel işletmelerinde, uluslararası otellerde ve görev ayrılığı ilkesi benimsenmiş otel işletmelerinde çalışanların kurumsallaşma algısı diğer otel çalışanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Hayrettin Usul ve Fulya Mete'nin (2018) yapmış oldukları “*Küçük Aile İşletmelerindeki Yöneticilerin İç Kontrol Sistemine Yönelik Algılarının İncelenmesi: İzmir İli Örneği*” isimli çalışmada küçük bir aile işletmelerinde etkin bir iç kontrol sisteminin oluşmasında; işletme yönetiminin bakış açılarını belirlemek suretiyle ele almışlardır. Araştırmanın evreni İzmir ilinde faaliyet gösteren küçük aile firmalarında faaliyette bulunan yöneticilerdir. Örneklemde 21 işletme ve bulunmaktadır ve bu işletmelerdeki yöneticilere anket uygulanmıştır. İşletmenin genel özellikleri, işletme sahibinin kişisel özellikleri ve anketi dolduran yöneticinin kişisel bilgilerinin örneklem içerisindeki oranları frekans analizi ile belirlenmiştir. Aile işletmesindeki iç kontrol sisteminin işleyişine yönelik verilen maddelere yöneticilerin katılım düzeylerini belirlemek için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Ölçeğin toplana bilirlilik niteliğinden yararlanarak ölçekten elde edilen ortalamaların işletmelerin karakter spesiyalitesine göre karşılaştırılması incelenecek özelliğin kategori sayılarına göre Mann Whitney U veya Kruskal Wallis H ile test edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, işletme yöneticilerin küçük ölçekli işletmelerde iç kontrol uygulamasına olumlu bakmadıklarını fakat işletme ölçeğinin büyüdükçe iç kontrol sistemine bakış açılarının değiştiği yapılan testler sonrası ortaya çıkmıştır.

Metin Uyar'ın (2018) Borsa İstanbul Bankalar ve Özel Finans Kurumları üzerinde büyük şirketleri temel alarak “*Muhasebe Denetimi ve İç Kontrol Sisteminin İşletmelerde İnovasyon Yapma Yeteneğine Etkileri Üzerinde Ampirik bir İnceleme*” isimli bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmanın amacı, denetim mekanizmalarının işletmelerin yenilik yapabilme yetenekleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesidir. İncelemesinin yapılabilmesi için, İstanbul Avrupa yakasında faaliyette buluna 500 üretim şirketlerine e-posta ve yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. 500 firmadan 67'si dönüş yapmış fakat 55 işletmenin anket sonuçları araştırmada dikkate alınmıştır. Anket sorularının içeriğinde, muhasebe denetimi, iç kontrol yapısı ve kaynak kullanım verimliliği kavramları kullanılmış, bu kavramlar araştırmanın değişkenleri olarak belirlenmiştir. Çalışmada bireysel ve kurumsal özellikler için yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler ilk olarak betimleyici istatistikler ile analiz

edilmiş, araştırma değişkenlerine ait hipotez testlerini ölçmek için ise regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon testi sonucunda araştırmada belirlenen tüm hipotezler kabul edilmiş ve değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca araştırmada kontrol değişkenlerinin ortaya çıkardığı kategorik farklılığı belirlemek ve yansıtabilmek için anova testi yapılmış ve sektör değiştikçe işletmelerin yenilikleri uygulama becerileri değişebildiği bununla birlikte araştırma örnekleminde yer alan firmalarda çalışan sayısı inovasyon yetenekleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık düzeyi görülmemiştir. Çalışmada muhasebe denetiminin kaynak kullanımı verimliliğinin yükseltmekte olduğunu, verimlilik artışı ise işletmelerin AR-GE bütçelerinde iyileşmeye yol açarak yenilik yapabilme yeteneklerini güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Suat Kara'nın (2018) yapmış olduğu "KOBİ'lerde İç Denetim Uygulamaları ve Balıkesir'de Bir Araştırma" isimli çalışmanın amacı, Balıkesir ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin iç denetim uygulamaları hakkında bilgi edinmektir. Balıkesir'de orta ölçekli KOBİ'ler ana kütle olarak belirlenmiştir. 42 KOBİ'ye anket uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki işletmelere ait bilgiler ve işletmelerin risk süreçlerini belirlemek için örneklem içerisindeki oranları frekans analizi ile belirlenmiştir. Ayrıca işletmeler tarafından iç denetime verilen önem derecesini, yüzdeler dağılımı, frekans analizi, standart sapma ve ortalama yöntemleriyle ölçülmüştür. İşletmelerin hukuki türüne, yabancı ortaklık oranına, sertifikalı iç denetçileri olup olmasına ve iç denetim birimlerinde istihdam edilen personel sayısına göre iç denetime verilen önemi belirlemede hipotez testleri kullanılmıştır. Hipotez testleri için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda iç denetim departmanı bulunan ve bulunmayan işletmelerin iç denetime gösterdikleri değer arasında anlamlı bir fark bulunamamış fakat işletmelerin iç denetim biriminde faaliyet gösteren iş gören sayılarına göre iç denetime verilen değer arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İç denetim departmanı olmayan işletmelerin, faaliyetlerinin muhasebe birimi tarafından kontrol edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Figen Canbay Çiğdem, Recep Güneş ve Yusuf Cahit Çukacı'nın (2018) birlikte yapmış oldukları, "İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetim Üzerindeki Etkileri: BIST Kurumsal Yönetim Endeksi Kapsamındaki Şirketlerde Uygulama" isimli makalelerinde iç kontrolün kurumsal yönetim üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Ana kütle BİST'te faaliyet gösteren 49 işletmedir. 49 işletmede çeşitli statülerde bulunan, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyeleri, genel müdür, genel müdür yardımcıları, iç denetçi ve denetim komitesi üyelerine

anket çalışması gönderilmiş olup elde edilen verilerden 38 şirketin verisi çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak yerli ve yabancı literatür incelenmiş, çalışmanın araştırma kısmında yararlanılmıştır. Çalışmada demografik özellikler için frekans, yüzde ve ortalama analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca iç kontrol ve kurumsal yönetim kavramlarının; kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol aktiviteleri, bilişim ve iletişim izleme faaliyetleri olgularının aralarındaki ilişkinin yönünü ve anlamını belirlemek için korelasyon analizi kullanılmış ve pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmada anket verilerinin analiz edilmesiyle literatür taraması yapılarak elde edilen sonuç desteklenmiştir.

Gökhan Özer, Mehmet Günlük ve Kübra Okutan'ın (2018) yapılan *“İç ve Bağımsız Denetçiler Arasındaki İlişkilerin, Üst Yönetim Desteğinin ve İç Denetimin Bağımsızlığının İç Denetimin Etkileri Üzerindeki Etkileri”* isimli çalışmanın amacı, iç ve bağımsız denetçiler ilişki düzeylerinin, üst yönetimin desteğinin ve iç denetimin bağımsızlığının iç denetimin etkinliği üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada ilk önce ele alınan kavramlar açıklanmış ve sonrasında literatür çalışması yapılmıştır, yapılan literatür taramasında daha önceki çalışmaların hipotezlerinden yola çıkarak teorik araştırma modeli oluşturulmuştur. Çalışma İstanbul'da çalışan iç denetçiler evren olarak belirlenmiştir. İstanbul'da çalışan 300 iç denetçiye anket uygulaması gerçekleştirilmiş olup sadece 100 denetçiden geribildirim alınmıştır, 100 anketten ise 81 anket verileri çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada demografik özelliklerin analizi için frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. İç denetim bağımsızlığı, iç denetime yönetim desteği, iç ve bağımsız denetçiler arasındaki ilişki, iç denetimin etkinliği değişkenlerine yönelik algıları belirlemek için ankette verdikleri cevaplardan yola çıkarak, bu kavramların ölçmeyi hedeflediği değişkenlerin kendi aralarında sınıflandırmasını yapmak amacıyla temel bileşenler analizi varyans maksimizasyonu yöntemi ile faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Değişkenlerin aralarındaki gücü ve yönünü ölçmek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayıları incelendiğinde iç denetim etkinliği ile iç denetime üst yönetim desteği ve iç denetim etkinliği ile iç denetimin bağımsızlığı değişkenleri arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülürken; iç denetim etkinliği ile iç ve bağımsız denetçiler arasındaki ilişki değişkenleri arasındaki ilişkinin ise pozitif yönlü olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Benzer durum iç ve bağımsız denetçiler arasındaki ilişki ile iç denetimin bağımsızlığı arasındaki ilişkide vardır. Çalışmada bağımsız değişkenler; iç ve bağımsız denetçiler arasındaki ilişki, üst yönetim desteği, iç denetimin bağımsızlığıdır, bağımlı değişken ise iç denetimin etkinliğidir.

Değişkenler arasında çoklu regresyon analiz yöntemi kullanılmış ve aralarında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır fakat iç ve bağımsız denetçiler arasındaki ilişki, iç denetim etkinliği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Recep Güneş ve Hande Kaygusuzoğlu'nun (2018) birlikte yapmış oldukları *“Şirketlerdeki İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerine Ait Rollerin Yöneticilerin Algıları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi: Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri Örneği”* isimli çalışmanın amacı, seçilen ana kütledeki işletme yöneticilerinin, iç kontrol ve iç denetim fonksiyonlarına bakış açılarını ve bu iki kavramın şirketlerdeki faaliyet düzeyini ölçmeyi hedeflemektir. Gaziantep, Malatya ve Kahramanmaraş bölgelerinde bulunan firmaların seçildiği çalışmada yüz yüze ve e-posta yoluyla 95 anket elde edilmiş fakat sadece değerlendirmeye 79'u alınmıştır. Anket uygulamasında işletmelerin demografik özellikleri, iç kontrol ve iç denetim sistemlerinin uygulanıp uygulanmadığı ve iç denetim ve iç kontrolle alakalı amaç, kapsam ve önem belirten ifadeler yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan anket cevapları, demografik özellikler için, t- testi kullanılmıştır. Betimleyici istatistikler (frekans, yüzde, aritmetik ortalamalar ve standart sapma) kullanılıp anket cevapları değerlendirilmiştir. Anket sonuçlarına göre işletmeler üretim, ticaret ve hizmet faaliyetleri verip araştırmaya en çok ticaret işletmesi katılmıştır, çalışan sayıları 25-50 arasında olduğu ve limited, komandit ve anonim şirketleri oluşturmuşlardır. Çalışmanın sonucuna bakıldığında işletmenin, faaliyet yılları, iç denetim departmanı olması ve çalışan sayısı ile iç denetim ve iç kontrol ilişkisi arasında anlamlı bir bağ olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışan sayıları ile firmaların büyüklüğü arasında doğru orantı vardır. Çalışan sayılarının fazla olduğu işletmelerde firma ölçeği büyümektedir. Yukarıdaki çalışmalarda firma büyüklüğü ile iç denetime verilen önemin arttığı sonucuna varılmıştır.

Gökçen ve Yelken'in (2019) yapmış oldukları *“Holdinglerde Risk Odaklı İç Denetim Yapısı ve Bir Araştırma”* isimli çalışmanın amacı holdinglerin iç denetim sistem ve faaliyet durumunu araştırmaktır. Çalışmada ana kütle olarak İstanbul ilindeki holdingler ele alınmış ve 50 holding arasında sadece 20'sine anket uygulama olanağı olmuştur. Çalışmaya konu olan 20 holding için sorular, iç denetim biriminde çalışan farklı kıdemde bulunan denetçilere yöneltilmiştir. Toplanan verilerin değerlendirme aşamasında, tanımlayıcı (ortalama ve standart sapma) istatistiksel metotların yanında niteliksel verilerin değerlendirilmesinde Pearson ki-kare ve Fisher's exact testleri kullanılmıştır. Ayrıca anket çalışması ile holdinglerin denetim

teşkilatı, denetim departmanının çalışma şekli, güncel yaklaşımlar ve denetimin öneminin değerlendirilmesi başlıkları altında holdinglerin iç denetim yapısı ve çalışma sistemi ortaya konmuştur. Holdinglerde iç denetim departmanının risk yönetimi ile bilgi teknolojileri birimleri ile iş birliği ve çalışma şekli, iç denetim ve aksiyonların takip süreçlerinin ortaya konarak ihbar hattı, suiistimal uygulamaları, iç müşteri memnuniyeti anket ve kalite güvence değerlendirmesi gibi güncel yaklaşımların uygulama düzeyi test edilmiştir.

Yine konu hakkında bir başka çalışmaya bakıldığında Tansel Hacıoğlu ve Ali Erdoğan'ın birlikte (2019) senesinde yapmış olduğu “*KOBİ’lerde Kurumsallaşma Düzeyinin Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi*” isimli çalışmadır. Çalışmanın amacı, İstanbul’da faaliyet gösteren imalatçı KOBİ’lerin kurumsallaşma düzeyinin muhasebe bilgi sistemi üzerine etkisi ve kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişkinin analiz edilmesidir. Çalışmada 769 adet anket değerlendirmiş ve ankette demografik özelliklerin dışında 14 ifade kurumsallaşma düzeylerini belirlemeye yönelik, 16 ifade ise muhasebe bilgi sistemlerinin kullanımıyla alakalıdır. Muhasebe bilgi sistemi ve yönetim kavramları arasındaki ilişki korelasyon analiziyle ölçülmüş, T-testi ve regresyon analizleriyle desteklenmiştir. İstanbul’da faaliyet gösteren imalatçı KOBİ’ler ana kütle seçilmiştir. Araştırma sonucunda işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca işletmelerin kurumsallaşma seviyelerinin muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımında pozitif yönde etki ettiği ve analizler sonucunda işletmede çalışan sayısı arttıkça muhasebe bilgi sisteminin daha iyi işlediği tespit edilmiştir (Hacıoğlu ve Erdoğan, 2019).

Fatih Mahmut Bilici'nin (2019), Borsa İstanbul, Bankalar ve Özel Finans Kurumları üzerinde yapmış olduğu “*Muhafazakâr Muhasebe Uygulamalarının ve Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Bankalar ve Özel Finans Kurumları Sektöründe Karlılık ile İlişkisi Üzerine Uygulama*” isimli çalışmasında konuyla alakalı yerli ve yabancı literatür çalışması yapılmış ve çalışmanın hipotezleri literatürde karlılığın ölçümünde kullanılan, aktif karlılık ve öz sermaye karlılığı ölçütleri bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. BİST Bankalar ve Özel Finans kurumları sektöründe faaliyet gösteren 13 bankanın 2009-2017 yılları arasındaki faaliyet raporları ve finansal tablolarından veriler elde edilmiş ve değişkenler oluşturulmuştur. Değişkenlerin Shapiro- Wilk Testi ile normal dağılıma sahip oldukları tespit edilip çoklu bağlantı sorununun olmadığı ve oto korelasyon sorunun olmadığı VIF değerleri ve Durbin

Watson değeri ile anlaşılmıştır. Bu işlemlerden sonra doğrusal regresyon analizi kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir ayrıca firmaların karakteristik bilgilerinin ölçülmesinde tanımlayıcı istatistikler, en küçük, en büyük, ortalama değeri, varyans ve standart sapmaların değeri ölçülmüştür. Çalışmada, muhafazakarlık ile kurumsal yönetim faaliyetleri ve denetim kalitesi kavramlarının karlılık ile ilişkisi incelenerek bu kavramlar arasında ilişkinin yönü belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda, BİST’te işlem gören bankalar ve özel finans kurumları sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin kurumsal yönetim uygulamaları ve muhafazakar yönetim uygulamaları, aktif karlılığı ve öz sermaye karlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkide olduğu sonucuna varılmıştır. Firma büyüklüğünün, aktif karlılık ve öz sermaye karlılığı ile istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir ilişki olduğunda belirlenmiştir.

Mehmet Güner ve Ersin Kurnaz’ın (2019) yapmış oldukları “*Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsal Yönetime Etkisi*” isimli çalışmanın amacı, etkin çalışan MBS’nin yönetim anlayışına etkilerini belirterek işletme yöneticilerine rehberlik etmeyi hedeflemektir. İstanbul’da çimento sanayi faaliyeti gösteren 69 firmadan sadece 55 firmaya anket gönderilmiş, gönderilen anketlere 26 firma değerlendirmeye alınmıştır. Konuyla alakalı ilk olarak literatür çalışması yapılmış sonrasında MBS’nin kurumsal yönetime etkilerini ölçmek amacıyla analizler yapılmıştır. Demografik özellikleri değerlendirmek için yüzde yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliğini ölçmek adına faktör analizi yapılmış ve sonuçlar anlamlı çıkmıştır. MBS ile kurumsal yönetim anlayışını ifade eden boyutlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için korelasyon analizi yapılmıştır, analiz neticesinde boyutlar arasında pozitif yönlü ve anlamlı korelasyon bulunmuştur. MBS’yi ifade eden tek boyut ve kurumsal yönetim anlayışını ifade eden 4 boyut üzerinde doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış aralarında anlamlı bir bağ bulunmuştur, bu sonuç açıklayıcı faktör analizi ile paralellikte göstermektedir. Ayrıca bu boyutlar arasında yapısal eşitlik analiz modellerinden ki-kare analizi yapılmış ve sonucunda, araştırmanın bütün hipotezleri kabul edilmiştir. Buna göre, etkin bir MBS kurumsal yönetim anlayışına pozitif yönde etki etmektedir. MBS etkinliğindeki bir artış kurumsal yönetim ilkelerinden adillik ve eşitlik ilkesi üzerinde, şeffaflık ilkesi üzerinde, hesap verilebilirlik ilkesi üzerinde ve sorumluluk ilkesi üzerinde bir artışı sağlamaktadır. Seçilen firmalara anket uygulanmıştır. Çalışmada yapılan bütün analiz yöntemlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda birbirleriyle paralel olduklarını söyleyebiliriz.

Ali Burak Karakılıç ve Bengü Vuran'ın (2019) "*Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Firma Değerine Etkisi: Türkiye Uygulaması*" isimli çalışmada BIST 100 ve Kurumsal Yönetim Endeksinde işlem gören 78 işletmenin kurumsal yönetim değişkenleri ile işletme değeri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmak amacıyla ele alınmıştır. Çalışmanın araştırma kısmında ilgili firmaların 2013-2016 dönemindeki veriler kullanılmıştır. Bu doğrultuda kurumsal yönetim kriterleri ile Tobin's Q, Aktif Karlılığı (ROA) ve Öz sermaye Karlılığı (ROE) değişkenleri arasındaki ilişki panel veri yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca halka açık 78 işletmeye anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve konuyla alakalı kapsamlı bir şekilde literatür incelenmiştir. Yönetim kurulu üye sayısı, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulu kadın üye sayısı, denetimden sorumlu komite üye sayısı, kurumsal yönetim komitesi üye sayısı çalışmanın bağımsız değişkenlerdir ve Tobins Q, ROA ve ROE çalışmanın bağımlı değişkenleri belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü ve anlam düzeyini ölçmek için regresyon analizi ve panel veri analizi yapılmadan önce hausman testi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, halka açık şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine tam uyum sağlamadığı ve bağımlı değişkenler güçlü bir ilişki olmadığı, aktif karlılık ile yönetim faaliyetleri arasında %10 anlamlılık ifade eden bir bağ olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Yine aynı çalışmada kriterleri tam anlamıyla uygulamayan şirketleri de kendi değerlerine değer katamamış olduğu sonucuna varılmıştır.

Mehmet Demir, Mustafa Kısakürek ve Öznur Arslan'ın 2019 yılında "*İç Denetim Sisteminin Hileli Finansal Raporlamayı Önlemedeki Rolüne Yönelik Bağımsız Denetçiler Üzerinde Bir Araştırma*" isimli çalışmanın amacı, iç denetimin hileli finansal raporlamayı önlemedeki rolü tespit edilmeye çalışmaktır. İstanbul'da finans sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ana kütle olarak seçilmiştir. 300 bağımsız denetçiye anket uygulanmıştır. Çalışmada öncelik olarak konuyla ilişkili literatür incelemesi yapılmış ve anket formu oluştururken incelenen çalışmalardan yararlanılmıştır. Anket üç ana bölümden oluşmaktadır ilk bölümde denetçilerin demografik bilgileri ikinci bölümde hileli finansal işlemleri rastlanma frekansları ve son bölümde iç denetim faaliyetlerinin işletmelerde hileli finansal raporlamayı önlemedeki payı ölçümlenmiştir. Çalışmada katılımcıların demografik özellikleri frekans ve yüzde, diğer iki bölüm için verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır, bu doğrultuda çalışmada verilerin analizi için betimsel istatistik yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda iç denetçilerin eğitim düzeylerinin, mesleki yeterliliğe ve bilgiye sahip olmalarının, denetim standartlarını iyi bilmelerinin ve mesleki etik kurallarını iyi

bilmelerinin hileli finansal raporlamalarının önlenmesinde etkili olacağı sonucu çıkmıştır. (Demir vd., 2019).

Naim Karagöz ve Erol Yaman'ın (2019) yapmış oldukları “*Sağlık Kuruluşlarında Uygulanan İç Denetim ve Dış Denetimin Çalışmalar Üzerinde Etkisi*” isimli çalışmanın amacı, Sivas numune hastanesinde iç ve bağımsız denetimin iş görenler üzerindeki etkileri tespit edilmek için yapılmıştır. Yüz tüzze anket yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada 240 kişi örneklem olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler Mayıs-Haziran 2017 yılına aittir. Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi için yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak ankete katılanların demografik özellikleri belirlenmiş ve sorulan sorular çalışanların cinsiyet, medeni durum, çalışma yılı ve mesleklerine 4 ana konu altında yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, sağlık sektöründe yapılan denetimlerin kurumlarda yapılan kontroller ve faaliyetlerin gelişmesi arasında farklılık vardır hipotezini ve yapılan denetimler sonucunda iş görenlere geri bildirimde bulunulması ile motivasyon arasında farklılık vardır hipotezlerinin kabul edildiğini göstermektedir. Olumlu geri bildirimler çalışanları motive etmektedir.

Pelin Özcan'ın (2019) yapmış olduğu “*Muhasebe Mesleğinde Bağımsızlık ve Tarafsızlık*” isimli çalışmanın amacı, muhasebe meslek etiği, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerinin farkındalığını arttırılmasını hedeflemektir. Bu çalışmada, Balıkesir İl Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nda kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ile yapılan saha araştırmasıyla meslek mensuplarının etki ilkelerden olan bağımsızlık ve tarafsızlık nosyonlarına ilişkin algılarını ölçmek için anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler ile öncelikle meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin frekanslar belirlenmiştir. Sonrasında, demografik özelliklerle bağımsızlık ve tarafsızlık arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için ki-kare testi uygulanmıştır. Sonuç olarak, bağımsızlık kavramı ile cinsiyet ve yaş aralığı arasında bir bağ olmadığı, çalışılan yıl ve müşteri sayısı arasında bağ olabileceği, tarafsızlık kavramıyla bütün demografik özellikler arasında ilişki olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Hülya Çağırın Kendirli, Selçuk Kendirli ve Harun Kısacık'ın (2019) Çorum ilinde yapmış oldukları “*Denetimde Hile ve Hatalar: Çorum Bölgesinde Bir Çalışma*” isimli çalışmada muhasebe sistemindeki hata ve hilelerin anlamı açıklanmaya çalışılmışlardır. Çalışma Çorum ilinde faaliyette bulunun 190 meslek mensubundan, 134 meslek üyesine anket

uygulanabilmiştir. Çalışmada ilk olarak literatür incelemesi yapılmış ve kavramsal olarak muhasebede hata ve hilelerin, denetim ve denetim hilelerini kavramsal olarak açıklanmıştır. Ankette 44 soru sorulmuş demografik özellikler, cinsiyet, meslekteki tecrübesi gibi kriterlerin ilk olarak yüzde dağılım yöntemiyle analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmada 4 hipotez belirlenmiştir. Dört ana hipotezin konusu anlamlı bir fark olup olmadığını test etmeğe yönelik olduğu için veriler ki-kare test analiziyle yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise muhasebe meslek mensuplarının mesleki etiğe sahip olmadıklarını ve meslek mensuplarının hata ve hilelerinin ortaya çıktığı bulgularına ulaşılmıştır.

Ali Haydar Güngörmüş'ün (2019) *“İşletmelerde İç Denetimin Kurumsal Yönetim Düzeyi Üzerine Etkisi”* isimli çalışmasının amacı, işletmelerin iç denetim etkinlik düzeyi ile kurumsal yönetim düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. İstanbul ili ana kütle olarak belirlenmiştir. Ankete katılan firmaların genel müdür, genel müdür yardımcıları, mali işler müdürü ve eş kıdeme sahip yöneticilere uygulanmıştır. Ayrıca anket çalışması için 194 firma seçilmiş bunlardan 173 firmanın cevapları araştırmada kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak konu ile alakalı literatür çalışması yapılmış, bağımlı değişken ile bağımsız değişkenlerin geçerliliği ölçmek için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır elde edilen verilerin geçerliliği ve güvenilirliği test edildikten sonra değişkenlerin birbiri arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü tespit etmek amacıyla korelasyon matris oluşturulmuş bu matris varimax rotasyonuna tabi tutularak faktör yükleri belirlenmiştir. Oluşturulan araştırma modelini ve hipotezleri test etmek amacıyla, elde edilen verilerin dağılımı normal olmadığı için parametrik olmayan yapısal eşitlik yöntemlerinden en küçük kareler yöntemi ile test edilmişlerdir. Araştırmanın sonucunda iç denetim sisteminin etkinliği arttıkça kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma düzeyinde arttığı sonucuna varılmıştır.

Nazan Güngör Karyağdı'nın (2019) yaptığı olduğu *“KOBİ’lerde kurumsal yönetim ve iç denetimin uygulanmasının değerlendirilmesine: Malatya İli Örneği”* adlı çalışmada, sanayi işletmelerindeki KOBİ’lerin kurumsal yönetim anlayışı ve iç denetim sistemine bakış açılarını değerlendirmek üzere ele alınmıştır. Malatya ticaret odasına kayıtlı 147 firma bulunmaktadır bunlardan anket değerlendirmesine tabi tutulacak 116 firma bulunmaktadır, 116 firmada çalışan işletme müdür, muhasebe müdür ve benzer pozisyon ve kıdemdeki yöneticilerle anket uygulanmıştır, verilen cevaplardan sadece 82 firmanın verileri araştırmada kullanılmak için değerlendirmeye alınmıştır. Çalışanların demografik özellikleri, KOBİ’lerin özellikleri ve

KOBİ'lerin iç denetim ve kurumsal yönetim özelliklerine ait bilgileri değerlendirmek için yüzde dağılım yönetimi kullanılmıştır. Çalışma 6 hipotezden oluşmaktadır, ayrıca her hipotezin sorusu değişkenler arası farklı ilişki boyutlarını ölçmek için hazırlanmıştır. Bu doğrultuda bir değişken değerin arttıkça diğer değişken değerini arttığını görmek için frekans analizi, değişkenler arası nasıl bir ilişki olduğunu ölçmek için pearson ki-kare testi, değişkenler arası ilişkinin gücünü ve yönünü ölçmek için pearson korelasyon analizi, değişkenler arası ilişkinin anlam düzeyini ölçmek için anavo testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda, iç denetim ve kurumsal yönetimin ayrılmaz bir bütün olduğuna ve çalışmaya örnek alınan işletmelerde iç denetim ve kurumsal yönetim faaliyetlerini gözden geçirmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır.

Aysun Atagan Çetin ve Ayşe Pamukçu'nun (2019) yapmış oldukları "*İç Denetçilere Ait Demografik ve Sosyo-Ekonomik Faktörlerin İşletmelerde Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Risk Odaklı İç Denetime Etkisi*" başlıklı çalışmada, iç denetçilere ait demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin, firmalarda kurumsal sürdürülebilirliği ve risk odaklı iç denetim faaliyetlerini farklılaştırıp farklılaştırmadığı belirlemeye çalışılmıştır. Çalışmada ilk olarak teorik bir çerçevede kavramlar açıklanmıştır. Çalışmada analiz kısmında anket yöntemi uygulanmış ve 192 iç denetçiye ulaşılmıştır fakat araştırmada 176 iç denetçinin anket cevapları değerlendirmek üzere dikkate alınmıştır. İç denetçilerin demografik ve sosyo ekonomik bilgilerini değerlendirmek için frekans analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler için bağımsız iki grup arasındaki ve örneklemin bağımlı bir değişkene göre ortalamalarını kıyaslamak için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grubun ortalamalarını kıyaslamak için ise Anova analizi ile test edilmiştir. Ayrıca homojenliğin sağlanamadığı durumları analiz ederken Welch ve Brown-Forsythe testinden yararlanılmıştır. Çalışmada iç denetçilerin ve işletmelerin demografik özellikleri ve işletmelerde iç denetimin konumu vb. faktörlerin, çalışmanın kapsamalarını oluşturan Çevresel Sürdürülebilirlik, Sosyal Sürdürülebilirlik, Ekonomik Sürdürülebilirlik, Süreç ve Fayda değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, eğitim durumu yüksek olan iç denetçilerin, risk odaklı iç denetimi daha faydalı bulmuşlardır. Hizmet alanında faaliyet gösteren işletmelerin faaliyet konusunda işlem yapan şirketlere göre sürdürülebilirlik algısının daha geliştiğini, üretim departmanında görev alan iç denetçinin mali alanda görev alan iç denetçilere göre sosyal sürdürülebilirlik algısının daha çok geliştiğini, 100'den az çalışan sayısı olan şirketlerde ekonomik sürdürülebilirlik algısının 300'den fazla çalışanı olan şirketlere istinaden daha fazla önemsendiği sonucuna varılmıştır.

Erhan Polat, Recep Güneş'in (2019) yapmış oldukları "*Aile Şirketlerinin Kurumsallaşmasında İç Kontrol Sisteminin Aracı Etkisi: TRC3 Bölgesi Araştırması*" isimli çalışmanın amacı, aile şirketlerinin yönetim prensipleri ile kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol arasındaki ilişkileri tespit etmeye çalışmışlardır. TR3 bölgesinde yer alan, Batman, Mardin, Siirt, Şırnak illeri ve aile şirketleri ana kütle olarak seçilmiştir. Çalışmada veriler toplanırken anket ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Konu ile alakalı literatür incelenmiş ve bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri belirlenmiştir. Çalışma kapsamında 127 aile şirketine anket uygulanmış fakat 93 şirketin anket cevapları araştırmada kullanılmak için değerlendirilmiştir. Verilerin analizi için kullanılan yöntemler; ankete katılan şirketlerin yapısal özellikleri için betimleyici istatistikler frekans, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri ile sunulmuştur. Değişkenler ve değişkenlere ait alt kapsamlar arasındaki doğrusal ilişkilerin yönünü ve gücünü tespit etmek için korelasyon analizi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için basit ve çoklu regresyon yöntemi kullanılmıştır. Verilerin kıyaslanması için üç ve üzerinde grubun karşılaştırılmasında anova testi ve ikili karşılaştırmalarda sidak testi kullanılmıştır. ANOVA analizi uygulamaları normallik için Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmış normal dağılım gösteren değişkenler için anova, normal dağılmayanlar için ise Kruskal-Wallis analiz yöntemi kullanılmıştır. Bağımsız iki grup ortalamaları arasındaki farkı analiz etmek için normal dağılım gösteren değişkenler, bağımsız iki örneklem t-testi uygulanmış, normal dağılmayanlar için ise Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, iç kontrol sisteminin kurumsal risk yönetimi ile kurumsal yönetim ilkeleri arasında aracı bir rolü tespit edilirken kurumsal yönetim ilkeleri, kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sistemleri arasında ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca şirket özellikleri ile kurumsal yönetim prensipleri, kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sistemi arasında farklılıklar yapılan analizler sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte aile şirketlerinin kurumsallaşmaya yönelik stratejileri için, kurumsal yönetim prensipleri, kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerini daha etkin uygulamaları gerektiği düşünülmektedir.

Buket Karaoğlu'nun (2019) "*Halka Açık Gıda İçecek ve Tütün Şirketlerinin Kurumsal Yapılarının Karlılığa Etkisi*" isimli çalışmanın temel amacı, halka açık şirketlerin kurumsal yapılarının, şirket kar oranına etkisini tespit etmeye çalışmışlardır. Çalışmada kullanılan veri seti BİST'te yer alan imalat sanayi alt sektöründe işlem gören gıda, içki ve tütün şirketlerinin yirmi dört tanesi üzerinden oluşturulmuştur. Kurumsal yönetime ait verileri KAP 'ta yayınlanan şirketlerin faaliyet raporlarından ve şirketlerin karlılıklarına ilişkin oranlar ise KAP 'ta

yayınlanan şirketlerin finansal tablolarından hesaplanarak elde edilmiştir. Veriler içerik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada gıda içki ve tütün şirketlerinin 2015-2017 yıllarına ait kurumsal bileşenlerin niteliksel özellikleri ve karlılık oranları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise finansal tabloların ve raporların kalitesini ve performansını ölçmede kurumsal yönetim bileşenleri anahtar rol üstlendiği ve yıl içerisinde kurumsal yapının bileşenlerinden olan yönetim kurulu ve denetim komitesinin karlılığa etkisinin pozitif yönde olduğunu söyleyebilmekteyiz.

Murat Karahan'ın (2019) ele aldığı “*Gaziantep'teki İşletmelerde Faaliyet Denetimi ve Muhasebe Denetiminin Etkinliği Üzerine Bir Araştırma*” isimli çalışma Gaziantep'te faaliyet gösteren bölgesel işletmelerde faaliyet denetiminin etkin olarak kullanılıp kullanılmadığını belirlemek, bu işletmelerin çalışanlarının faaliyet denetiminin etkin kullanıp kullanılmayacağı üzerine görüşlerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın ana kütlesi Gaziantep'te faaliyette bulunan işletmelerdir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmış ve faaliyette bulunan işletmelerdeki 129 çalışana uygulanmıştır. Ancak 129 cevaptan değerlendirmeye 128'i alınmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait verileri yorumlamak için yüzde dağılım yöntemi kullanılmıştır. Ankette sorulan sorular faaliyet denetimi ve finansal denetim kavramları ile ilgilidir. Çalışmada ankette sorulan sorular ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişki ölçülmesi için anova ve t testi kullanılmıştır. Ankette kullanılan bazı sorular ile cinsiyet ve eğitim düzeyleri arasındaki etki t testi ve anova ile ölçülmüş, testin sonucuna göre sorulan soruların cinsiyet ve eğitim düzeyleri için anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı sorular ile katılımcıların yaşları ve çalışma süreleriyle aralarında önemli bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Firmaların iç ve bağımsız denetimde finansal ve muhasebe birimi için uygulandığı diğer operasyonel ve süreç denetim ve kontrollerin sağlanmadığı saptanmıştır. Firmada kontrol çalışanların sadece kendi çıktılarına bakarak hesap verme şeklinde ilerlemektedir. Profesyonel bir denetim ve kontrol süreci finansal olmayan faaliyetler için uygulanmamaktadır.

Metin Baş ve Hilmi Uygun'un (2020) “*Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesi Üzerine Etkisinin Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi: BİST-100 Uygulaması*” isimli çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren bağımsız denetim firmalarının, uygulamış oldukları denetim faaliyetleriyle kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerinde etkilerini ortaya koymak istenmiştir. Çalışmada KAP 'ta bulunan BİST-100 'de işlem

gören farklı sektörlerde faaliyet gösteren 100 firmanın 2012-2016 arasındaki verileri incelenmiştir. Araştırmaya konu edilen 100 firmanın faaliyet raporları, finansal tabloları ve işletme bilgileri KAP ve işletmelerin kendi internet sitelerinden elde edilmiştir. Araştırmada oluşturulan veri seti için 100 işletmeden 96 işletmenin verileri dikkate alınmıştır. Bağımsız denetim işletmelerinin yönetim kurulu yapıları, bağımsız denetim işletmelerinin genel müdürleri ile yönetim kurulu başkanlarının aynı kişi olup olmadıkları, bağımsız denetim işletmelerinin pay sahipleri biriminin bulunup bulunmadığı, bağımsız denetim işletmelerinin kamuyu aydınlatma politikasının bulunup bulunmadığı, bağımsız denetim işletmelerinin pay sahiplerinin haklarını koruyan bir politikaya sahip olup olmadığı ve bağımsız denetim işletmelerinin müşterilerinin kurumsal yönetim uygulamalarına sahip olup olmadıkları gibi kriterler incelenmiştir. Elde edilen verilerin her yıl için analizi ayrı ayrı yapılmıştır, verileri analiz etmede metot olarak lojistik regresyon modeli kullanılmış ayrıca çalışmanın bağımlı değişkeni denetim kalitesi bağımsız değişkeni, kurumsal yönetim uygulamaları olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda kurumsal yönetim faaliyetlerinin denetim kalitesine etkisi her geçen yıl bir önceki yıla göre arttığı sonucuna varılmıştır.

Rabia Özpeynirci ve Oğuzhan Hop'un (2020) "*Örgütlerde İç Denetim Algısı: KOP Bölgesi Üniversiteler Birliği (ÜNİKOP) Uygulaması*" isimli çalışmada iç denetimin örgütlerde kullanılan kaynaklar üzerindeki etkisini belirlemek istemişleridir. Araştırma KOP (Konya Ovası Projesi) bölgesinde yer alan ve iç denetim başkanlığı bulunan 7 Üniversitede görev yapan 436 yönetici bulunmakta olup 89 yöneticiye anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmada ankete katılan yöneticilerin demografik özellikleri tanımlayıcı istatistikî yöntemler ile ölçülmüştür, mevcut araştırmada normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Elde edilen verilerin kıyaslamasını ölçmek için iki grup arasındaki farkı bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında anova testi kullanılmıştır. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey ve Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Değişkenler ile demografik özelliklerin arasındaki fark analizlerinde bazılarında anlamlı farklılık bulunurken bazı demografik özelliklerde anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri, denetim ve finansman boyutu, etkinlik ve performans boyutu, kurum kültürü boyudur ve bağımsız değişkeni ise, bilgi düzeyi boyutu olarak belirlenmiştir. Bu değişkenler arasındaki ilişkinin yönünün ve düzeyini ölçmek için korelasyon ve regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda bilgi düzeyi ile iç denetimin örgüt kaynaklarına etkisi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu ve ayrıca

iç denetim faaliyetlerinin bilişim teknolojilerinin kullanılmasına ve güvenilirliğine etkisine ilişkin algı orta düzeydedir sonucuna varılmıştır.

Mehmet Akif Altunay ve Mustafa Mohammed Fahmi AL-OBAIDI'nin (2020) yılında, “*İşletmelerde Kurumsal Yönetim ve İç Denetim Algısı: Isparta'daki Anonim Şirketler Üzerine Bir Araştırma*” isimli çalışmada kurumsal yönetim ilkelerini uygulanmasında, iç denetim sisteminin rolünün işletmeler tarafından nasıl algılandığını tespit edilmek üzere kalem alınmıştır. Çalışmada ilk olarak konu ile ilişkili literatür incelemesi yapılmıştır. Araştırmada Isparta ilinde faaliyette bulunan anonim şirketler konu edilmiştir. Faaliyette bulunan 96 anonim şirketine 200 anket formu iletilmiş 140 form için dönüş alınmıştır fakat araştırmada kullanılmak için 139 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için frekans ve yüzde dağılım analizi yapılmıştır. Verilerin normallik testi yapılmıştır fakat verilerin normal dağılıma sahip olmadığı için tüm analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Bu doğrultuda, likert ölçeği sıralama düzeyinde ölçüldüğünden ve anket katılımcıların özellikleri ile ilgili sorular kategorik olduğundan aralarındaki fark ölçmek için ki-kare analiz yöntemi ile test edilmiştir. İlişki var olan alanlarda yani demografik değişkenlerin düzeyleri arasında fark olan sorularda ilişki düzeyi Phi ve Cramer-V ilişki katsayıları ile hesaplanmıştır. Çalışma sonucunda ağırlıklı biçimde literatüre paralel bir şekilde kurumsal yönetim faaliyetlerinde iç denetim ilkelerinin ve yönetimin bu ilkeleri benimseme kararlılığının belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Neşegül Parlak (2020) yılında “*İç Denetim Sisteminin Etkinliği ve Verimliliğe Etkisi: Özel Sağlık Kuruluşu Personeli Üzerine Bir Uygulama*” isimli çalışmada, özel bir hastahane'deki iç denetim faaliyetinin etkinliğe ve verimliliğe etkisini kurum çalışanlarının bakış açısını belirlemek amacı ile kaleme almıştır. Araştırmanın ana kütlesini Türkiye'de faaliyette bulunan 28 şubeli özel hastaneler ve 201 hastahane çalışanı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi seçilmiş olup 201 hastahane çalışanına uygulanmıştır. Anket verilerinin ilk olarak güvenirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır. Geçerlilik analizinde faktör analizi kullanılmıştır. Bununla birlikte verilerin normal dağılımını belirlemek için test yapılmış fakat verilerin normal dağılıma sahip olmadığı görülmüş ve parametrik olmayan testler ile ölçüleceği belirlenmiştir. Bu doğrultuda demografik özelliklerle farklılıkların karşılaştırılmasında ikili gruplar için Man Whitney U testi ikiden fazla grupların ortalamalarını karşılaştırması için ise Kruskal Wallis H testine tabi tutulmuşlardır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların ölçeğin

geneli ve her bir alt kategori için elde edilen ortalama puanların sağlık kuruluşunda bulundukları konuma göre değişken olduğu sonucuna varılmıştır.

Ahmet Kebeli (2020) yılında “*Kamu İ Denetiminde Performans Denetiminin Yeri*” isimli çalışmasında günümüzde kamu ve özel kuruluşlarda önem kazanan performans denetiminin Türkiye’de kamu iç denetim faaliyetleri özelinde ilerleyişi ve uygulama düzeylerini açıklamak amacıyla ele almıştır. Araştırma iki ana bölümden oluşmaktadır, birinci bölümde konuyla alakalı literatür taraması yapılmış olup ikinci bölümde Türkiye performans denetimine ilişkin kamu iç denetçilerin performans denetimine eğilimi ve görüşlerini ortaya kaymak için saha araştırması yöntemi kullanılmıştır çalışmada kamudaki i denetçiler pop lasyon olarak seçilmiş ve tesadüfî örneklem yoluyla 120 kamu iç denetçisine anket uygulanmış fakat sadece 106 i denetçinin anket cevapları çalışmada kullanılmıştır. Anket soruları dört ana kısımdan oluşmaktadır, birinci bölüm i denetçilerin demografik özelliklerini kapsıyor, ikinci bölümde katılımcıların kurum ile bilgileri, üçüncü bölümde kamu iç denetçilerin performans denetimine bakış açıları ve son olarak dördüncü bölümde ise i denetçilerin perspektifinden performans denetiminin etkinlik faktörlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Ankette kullanılan bu dört ana bölümün verileri yüzde dağılım yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kamu iç denetçilerin performans denetimine eğilim düzeyleri üst yönetime göre şekillendiği ve bu doğrultuda pratik bilgi d zeleri ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

4.1.1.1 Kantitatif çalışmalar metodolojik değerlendirme

Ele alınan çalışmaların büyük bölümü kantitatif analiz yöntemini kullanmış çalışmalardan oluşmaktadır. İlk olarak metot bakımından bazı çalışmalarda, kullanılan analiz yöntemleri, çalışmanın ana kütlesi, çalışmayı kaç kişi veya kurum üzerinden gerçekleştirildiği gibi ana noktaları belirtilmemiştir. Çalışmayı tam kapsamlı anlayabilmek ve yorumlamak adına bu bilgiler önem arz etmektedir. Bu doğrultuda karşılaşılan eksiklik ve çelişkiler detaylı olarak açıklanacaktır. Anket yöntemi kullanılan

64 çalışmanın içinde 2 çalışma için sayılar verilmemiştir. Ayrıca 8 çalışmada içerik analizi kullanılmış ve ayrıca bir kısmı analiz sonucunda testlere ile ölçümlenmişlerdir. Sadece 11 çalışmada örneklem büyüklüğü 200'den fazla seçilmiştir, ayrıca örneklem büyüklüğü 30'dan az olan veriler için parametrik olan analizler yapıldığı görülmüştür. Önemlilik testi için, parametrik çalışmaların parametrik olmayan çalışmalara göre literatürde daha fazla ele alındığı bu doğrultuda bazı çalışmalarda hem parametrik hem parametrik olmayan testlerin yapıldığı görülürken, bazı çalışmalarda bağımlı değişkenin kategorik olmasından dolayı normallik testi aranmadığı için parametrik olmayan testlere tabi tutulduğu görülmüştür. Başlık ve analiz yöntemlerinin uyum açısından bakıldığında büyük bir yüzdenin uyumlu olduğu fakat uyumlu olmayan ya da başlık ve yöntem ile çelişen çalışmalar olduğuda görülmüştür. Ayrıca araştırmanın amacı ve yöntem uyumuna bakıldığında ise aralarındaki ilişkiyi ölçmek isteyen çalışmalarda fark testleri yapıldığı görülmüştür. Araştırmalarda kullanılan yöntemlerin genel doğrultuda detaylı olarak açıklandığını görmekteyiz fakat ele alınan bazı çalışmalarda normallik testlerinin sonuçlarını belirtmeden çalışmaya devam ettiklerini, kullandıkları yöntemi belirtmeyip sadece tabloda değer ifadesi belirttiği ve bazı çalışmalarda ise kapsam belirtilmediği ayrıca çalışmanın örnekleme (kaç kişiye anket uygulandığı) ile ilgili önemli detaylar belirtilmemektedir. Literatürde, çalışmanın yapıldığı ana kütleyle göre sonuçlar farklılık göstermektedir. Mesela Balıkesir iline yapılan bir çalışma ile Gaziantep iline yapılan çalışmanın, firma büyüklükleri, bağımlı ve bağımsız değişkenleri aynı olduğu halde sonuçları farklıdır. Çoğu çalışmada katılımcıların veya şirketlerin demografik özelliklerini analiz etmek için betimsel analiz yöntemlerinden, frekans, yüzde dağılım, ortalama, standart sapma vb. kullanılmıştır. Literatürde en fazla kategori olarak fark analizleri kullanılırken, çalışmada yöntem olarak en fazla kullanılan test ise regresyon analizidir. Kantitatif çalışmalar 2016

yılından itibaren daha fazla ele alındığı görülmekte ve en fazla 2019 yılında çalışma bulunduğu tarama sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmalarda iç denetim ve kurumsal yönetim ile ilgili kamu kuruluşları Kobilere, banka, turizm, sağlık alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlar popülasyon olarak seçilmişlerdir. Piyasa modelin tercih edildiği çalışmalarda en çok kullanılan BİST 100 endeksi olduğu ve BİST Kurumsal Yönetim endeksinde işlem gören firmalar olduğu görülmüştür. BİST'te işlem gören işletmelerde kullanılan metotlar genellikle parametrik olmayan metotlar olduğunda dikkat çekmektedir.

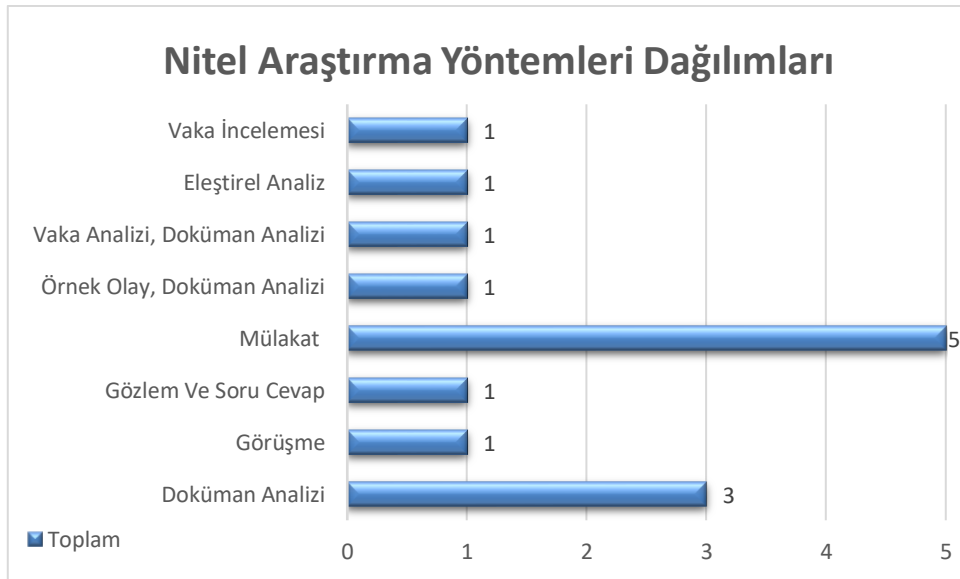
4.1.2. Kalitatif Çalışmalar

Kalitatif çalışma verileri niteldirler ve konuyla alakalı sayısal veriler yerine derinlemesine incelemeler yapmaktadır. Kalitatif analizler örnek olay, derinlemesine mülakat, vaka analizi, gözlem ve görüşme, söylem analizi gibi çalışmaları konu almaktadır. Bu çalışmada 13 kalitatif çalışma incelenmiştir ve aşağıdaki özetleriyle birlikte yorumlanmışlardır.

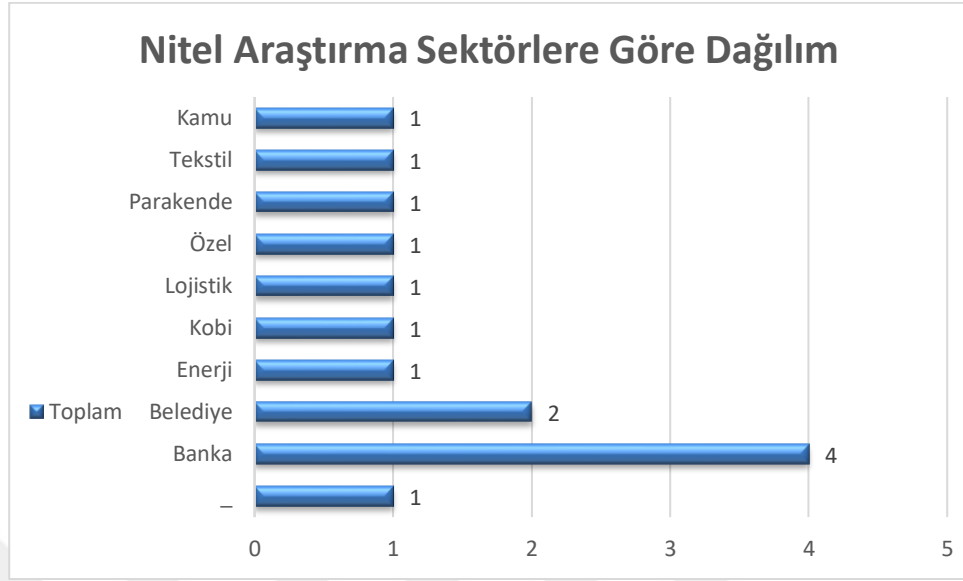
Şekil 12: Nicel Araştırmalarda Yıllara Göre Dağılım

Şekil 13: Kalitatif Çalışmalarda Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılım

Şekil 14: Kalitatif Çalışmalarda Sektörlere Göre Dağılım

Esra Nemli Çalışkan ve Başak Turan İçke'nin (2009) "*Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Durumu*" isimli çalışmasında, kurumsal yönetim kavramı, bankacılık sektöründe, diğer sektörlerden farklı mekanizmalar gerektirdiğinden bu çalışmada inceleme konusu olarak seçilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında, hisse senetleri İMKB'de işlem gören bankaların yönetim faaliyetleri hakkında bilgi veren 2008 yılına ait faaliyet raporları, kurumsal yönetim uyum raporları, ana sözleşmeleri, özel durum açıklamaları ve mali tabloları incelenerek bu sektörde kurumsal yönetim uygulamalarının mevcut durumu hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, İMKB'de işlem gören bankaların kurumsallaşma için büyük ilerleme kat ettikleri fakat geliştirilmesi gereken noktalar olduğu belirtilmiştir.

Niyazi Kurnaz ve A. Kemal Dindaroğlu ikilisinin (2015) yılında "*İç Denetim ve Bilgi Güvenliği İlişkisi: Bölgesel Bir Araştırma*" isimli çalışmalarında, iç denetim ve bilgi güvenliği kavramalarının ilişkilerini etkileyebilecek olan faktörler belirlenmek amacıyla ele alınmıştır. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak bu bölgede çalışan iç denetçilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler sağlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın popülasyonu ege bölgesindeki iç denetçiler olarak seçilmiştir. Bu bölgede bulunan 2 devlet üniversitesi, 1 özel ve 1 vakıf üniversitesi, 2 yerel yönetim, 2 KİT, 2 özel şirket olmak üzere 10 kurumda ortalama 5 yıllık deneyimi olan, iç denetim enformatik, bilgi işlem ve güvenliği birimlerinde 20 yönetici ile görüşme yapılmış ve

katılımcılara bu iki kavramla ilişkili 10 soru sorulmuştur. Çalışmanın sonucunda, iç denetçiler ile bilgi güvenliğinden sorumlu uzmanlar arasındaki ilişkiyi etkileyen unsurları katılımcılar; iç denetçinin sahip olduğu kişisel ve mesleki özelliklerin iç denetim ve bilgi sistemleri güvenliği işlevleri arasındaki ilişkiyi etkilediğini ortak yargısına varılmıştır.

Metin Kılınç ve İsmail Çalışkan'ın (2017) yılında yapmış oldukları “*Kobilerin İç Denetime Bakışı, Karabük İl Uygulaması*” isimli makalede Karabük'te orta ölçekli işletmeler üzerinde çalışılmıştır. Çalışmada KOBİ'lerin iç denetime olan yaklaşımlarını analiz etme ve ilerleyen dönemlerdeki konumuna dair çıkarımlarda bulunmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ana kütlesi KOBİ'lerdir. Bu çalışmada 16 KOBİ yöneticisi ile görüşülmüştür. Yüz yüze mülakat yöntemi ile veri toplanmış, direkt katılımcıların ifadelerine değinilmiş herhangi bir tematik analize yer verilmemiştir. Çalışmanın sonucunda, işletmelerin amaç ve hedeflerine erişmesi açısından makul güvence elde ederek, kuruma katma değer sağlamak için iç denetim biriminin KOBİ düzeyindeki işletmelerde yer alması gerekmektedir. Öncelikli olarak şirket sahipleri veya ortakların kurumsallaşma, yetki devrini ve raporlama uygulamaları konusunda zihinsel bir dönüşüme ihtiyaçlarının olduğunu ortaya çıkardığı ifade edilmiştir.

Günay Deniz Dursun ve Birdem Güçlü Dal'ın (2017) senesinde yapmış oldukları “*İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Belirlenmesi ve Bir Tekstil İşletmesinde İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi*” isimli çalışmada, tekstil firmalarında iç kontrolün etkinliği ölçülmeye çalışılmıştır ve bu amaçla çalışmada, firmalardaki iş görenlere mülakat yöntemi uygulanmıştır. 140 çalışandan 100 çalışana ulaşılmıştır, veri toplama amacı ile uygulanan yöntemde, açık uçlu ve önceden kullanılan sorulardan yararlanılmıştır. Çalışmada, söz konusu işletmenin yönetimi, muhasebe, finans, pazarlama, üretim, depo- sevkiyat birimleri ile ayrı ayrı olmak üzere, COSO iç kontrol modelinin bileşenlerinden yola çıkarak mülakat soruları hazırlanmış ve mülakat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, tüm departmanların çalışanlarının iç kontrol sistemine genel bakış açıları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Mevcut sistemin etkinliğini ölçümlemek için, görev ayrılığı ilkesi, yetkilendirme, belge ve kayıt düzen, fiziki koruma ve bağımsız mutabakatların kullanılıp kullanılmadığı departmanlar bazında değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, firmanın iç kontrol sisteminin her biriminde düzenli olarak çalışmadığı ve bu sebepten dolayı zaman ve maddi olarak kayıplarının bulunduğunu görülmüştür.

Üst yönetim COSO modelini benimseyip yeni çalışmalar yapması gerekmekte olduğunun sonucuna ulaşımlardır (Dursun ve Dal, 2017).

Hasan Tutar ve Mehmet Altınöz (2017) ise “*Hesap Verilebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz*” isimli çalışmalarının amacı, iç denetim kavramının sorun alanlarının hesap verilebilirlik bağlamında analiz edilmesini hedeflemişlerdir. Çalışmada kamu iç denetim birim yöneticileri ile kamu iç denetçilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olup, “bu çalışmada iç denetim hesap verebilirlik standartları açısından ne ölçüde işlevseldir?” sorusu eleştirel analiz (söylem analiz) yöntemiyle elde edilen içerikler çözümlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda her kurumun iç kontrol, mali ve finansal işlemlerinin doğruluğunun saptanması için iç denetim mekanizmasının etkin ve verimli biçimde olmasını sağlamaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Ceray Aldemir ve Eyüp Şen’in (2018) yılında “*Yerel Yönetimlerde Denetim ve İyiyönetişim İlişkisi: Muğla Büyükşehir Belediyesi Örneği*” isimli çalışmada Muğla ili örneği üzerinde yerel yönetimlerde denetim ve iyi yönetim ilişkisini analiz etmektir. Kamuda denetim ve iç denetim konusunda ele alınan teorik çalışmaların uygulama seviyesindeki etkisini Muğla Büyükşehir Belediyesi örneği ile vermeyi hedefleyen bu makalede yarı yapılandırılmış mülakat tekniği yöntem olarak kullanılmıştır. MBB bünyesinde çalışan iç denetçi ile yüz yüze görüşme sağlanmış olup görüşme esnasında hem literatürde tespit edilen mümkün problemler hakkında istişare edilmiş hem de literatür çalışmalarındaki ortaya koyulan sorunlara işaret edilmiştir. Ayrıca çalışmada mülakat cevapları analiz edilip açıklamalar ışığında yerel yönetimlerde denetim anlayışının ilerlemesi ve yeni kamu yönetimi değerler dizisi dahilinde kamuda denetim faaliyetlerinin ve iyi yönetişimin önemi üzerinde durmuşlardır.

Salih Kayıkçıoğlu ve Suat Teker’in (2019) yılında birçok şehirde faaliyet gösteren kargo firmasında “*İç Denetimde Hile Tespiti*” isimli bir çalışma ele almışlardır. Çalışmanın amacı, işletmelerde oluşabilecek hileleri önlemede iç kontrolün etkisi belirlenmesi ve iç kontrol sisteminin hileleri önlemedeki rolü tespit etmeye çalışmışlardır. Öncelikle hata, hile, iç kontrol, iç denetim ve iç denetim ve hile kavramları ile alakalı literatür incelemesi yapılmıştır. Çalışmada bir kargo şirketinin sistem işleyişi incelenmiştir. Bu doğrultuda hile tespit süreci gerçek bir olay üzerinden detaylıca anlatılmıştır ve hilenin oluşma koşullarından yola çıkılarak, vaka incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise iç kontrol sistemi yeterince etkin çalışmayan şirketlerde çalışanların finansal olarak hileye başvurduğu saptanmıştır (Kayıkçıoğlu ve Teker, 2019). İç kontrol yapmayan işletmelerin maddi ve zaman kaybına uğradıklarını ve farklı

sektörde faaliyet gösterecekler bile bir kontrol mekanizması olmadığı sürece aynı sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Mahmut Sami Öztürk ve Nazar Abdullah Saleh'in (2019) yapmış oldukları “*Uluslararası İç Denetim Standartları Kapsamında İç Denetim Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi*” isimli çalışmanın amacı; uluslararası iç denetim standartlarının alanı olan performans standartları dahilinde, iç denetim faaliyetlerinin incelenmesidir. Çalışma Irak'ta elektrik enerjisi üreten firma ana kütle olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler; işletme içerisinde yapılan incelemelerden, performans standartlarına göre işletme çalışanlarına yöneltilen soru ve cevaplar ile işletmenin dış bilgi kullanıcılarına sunduğu bilgilerden elde edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, işletmenin iç denetim faaliyetleri performans standartlarıyla mukayese edilmekte ve ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar analiz edilmektedir. Çalışmanın sonucunda, firmanın iç denetim uygulamaları uluslararası iç denetim standartlarını kısmen uygun olduğu belirtilmiştir. Firmanın amaç ve hedeflerine ulaşabilmesi için mevcut iç denetim sistemini etkin ve verimli bir biçimde kullanmalı ve uluslararası iç denetim standartları halinde ilerlemelidir.

Mahmut Sami Öztürk ve Oğuzhan Çarıkçı'nın (2019) yılında yapmış oldukları “*Satın Alma ve Ödeme İşlemlerinin İç Denetimi: Perakende Ticaret İşletmesinde Bir Uygulama*” isimli çalışmada vaka analizi metodu kullanılmıştır. Bu çalışmada büyük ölçekli bir şirketin satın alma süreci iç denetim açısından ele alınmıştır. Satın alma sürecinin aşamaları detaylıca aktarılmış ve iç denetimin bu süreç açısından gerçekleştirdiği faaliyetlere değinilmek suretiyle uygulama açıklanmıştır. Çalışmada kullanılan veriler işletme çalışanları ve yönetim kadrosuyla yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. Bu çalışmanın sonucunda, işletme iç denetim birimine ve kurumsal bilince daha çok öncelik vererek görevler ayrılığı ilkesini benimsemesi, işletmelerin hata ve hilelerin engellenmesine bu sebeple işletmeye zaman ve maddi yönden tasarruf sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Öztürk ve Çarıkçı, 2019).

Mustafa Tevfik Kartal ve Neşe Çoban Çelikdemir'in (2019) yılında “*İç Denetim Bölümünün Organizasyonel Konumu: Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*” isimli çalışmada, Bankacılık Kanunu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu düzenlemeleri, Basel Bankacılık Komitesi ilkeleri ve uluslararası iç denetim standartları başlıkları altında detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Ayrıca denetim konusu ile alakalı literatür incelemesi yapılmıştır. Türkiye’de

faaliyet gösteren 53 banka bulunmakta olup bu çalışmada bankaların organizasyonel konumlarıyla alakalı analiz 53 banka çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bankalarda, iç denetimden sorumlu üst yöneticisi olan, iç denetimin üst yöneticiye bağlı bir şekilde faaliyet gösteren ve iç denetimden sorumlu üst yöneticiye bağlı diğer iç sistemler başlıkları altında organizasyonel durumları analiz edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler ilgili bankaların faaliyet raporlarından ve kendi web sitelerinden ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarında, Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik'te yer verilen üst yönetici uygulamasının incelenen 7 bankada faaliyette olduğu ve 5 bankada ise önceki dönemlerde faaliyette bulunduğu fakat mevcut durumda uygulanmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda, Türk bankacılık mevzuatında iç denetimin organizasyonel statüsünün uluslararası faaliyetler ile bağdaşık olması için ilgili yönetmelikte yer verilen üst yönetici düzenlemesinin kaldırılması önerilmektedir.

Ali Deran ve Orhan Veli Alıcı'nın (2020) yılında ele alınan "*Büyükşehir Belediyeleri ile Bağlı İdarelerde İç Denetimin Etkinliği: Mersin Örneği*" isimli çalışmada ülke genelinde belediyelerde uygulanan iç denetim faaliyetlerinin etkinliği ortaya koymak amacıyla değerlendirilmiştir. Çalışmada ilk olarak Büyükşehir belediyelerinde iç denetim etkinliği üzerinde bir inceleme yapılmış ve Mersin ilindeki iç denetim faaliyetleri incelemenin kapsamı olarak belirlenmiştir. 30 büyükşehir belediyeleri ile bağlı kuruluşlarda faaliyette bulunan iç denetim olgusunun etkinliğini belirlemek amacıyla 2015,2016,2017 ve 2018 yıllarındaki İDKK faaliyet raporları ile Sayıştay Denetimi bulgularının veri olarak kullanılmıştır, araştırmanın kapsamında yer alan yönetimlerde uygulanan iç denetim faaliyeti ve genel yönetim kapsamındaki yönetimlerin iç denetim faaliyet verileri ile Sayıştay denetimi sonuçları ile karşılaştırılmıştır. İncelemeler neticesinde, Türkiye'de genel olarak iç denetim fonksiyonunun hedeflenen seviyeye ulaşmadığı, doldurulması gereken kadrolara önemli bir ölçüde iç denetçi tayin edilmediği bulgusuna varılmıştır. Elde edilen veriler ışığında iç denetçi kadrolarının %58'inin dolu olmadığı ve bu kadrolara tayin gerçekleştirilmediği gibi genel yönetim kapsamında olup iç denetçi tayin olmayan 123 adet kurumun bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple iç denetim sistemi yeterli seviyede faaliyette bulunamadığı ve erişemediği görülmektedir. İç denetim sisteminin genel yönetim kapsamındaki kurumlar özelinde daha etkin ve verimli biçime ulaştırarak yıllık ortalama rapor sayısının artırılması ve risk esaslı denetimin daha fazla faaliyet göstermesi sonucuna varılmıştır.

İsmail Kaban (2020) yılında “*Bankalarda Amacına Göre İç Denetim: Türkiye Bankacılık Sektörü*” isimli çalışmasında, amaçlarına göre iç denetim sistemlerinin bankalardaki işleyişinin tespit etmek için ele alınmıştır. Çalışmada iç denetim raporlaması ve bankalarda iç denetim uygulaması konularıyla alakalı yerli ve yabancı literatür çalışması yapılmıştır. İlk olarak amaçlarına göre iç denetim üç başlık altında, olağan denetim, inceleme ve soruşturma olarak toplanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, olağan denetim, inceleme ve soruşturma faaliyetlerini uygulayan bankaları kapsayan bir vaka çalışması yapılmıştır. Vaka çalışmasının yanında bankaların faaliyet raporları ve sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir. Kredilerin güvencesine alınan değerli evrakların tahsil yetisinin olmaması, şubede faaliyet gösteren memurun borç tutarının yüksek düzeyde olması ve şube dışında para ve kambiyo senetleri teslim alınması gibi mevzu ve eylemlere örnek vakalar incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, olağan denetim ve inceleme ve soruşturma çalışmalarıyla alakalı önemli farklılıklar bulunmuş olup çalışmanın sonucunda detaylı olarak belirtilmiştir.

Ahmet Yıldırım ve Oğuzhan Çırıkçı’nın (2020) yılında “*Risk Odaklı İç Denetimin Stratejik Yönetim Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi*” isimli çalışmada, örgütlerin hedefler ve alınacak olan kararlar doğrultusunda gerçekleştireceği eylemlerin risk odaklı iç denetim faaliyetlerinden ne düzeyde fayda sağlanacağına dair tespit edilmek istenmiştir. Araştırmada, iç denetim, risk odaklı iç denetim, risk yönetimi, stratejik yönetim bakımından risk odaklı iç denetim ile etkileşimi çalışmada başlıklar altında detaylıca açıklamış ve incelenmiştir. Bu doğrultuda doküman analiz yöntemi kullanılmış olup ayrıca risk odaklı iç denetim ile alakalı bir alan yazını çalışması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda aktif ve dinamik faaliyetlerde bulunan sektörlerin risk odaklı iç denetim sistemini uygulaması örgütlerde olumlu etki yarattığı sonucuna varılmıştır.

Seçil Öztürk ve Sevim Tasasız (2020) “*Türkiye’de Entegre Raporlama Sürecinde İç Denetimin Rolü Üzerine Bir Araştırma*” isimli çalışmalarında Ülkemizde Entegre raporlamanın güncel durumunu ve entegre raporlamada iç denetimin etkisi ve rolünü belirlenmek istenmiştir. Çalışmanın teori kısmında entegre raporlama, iç denetim ve iç denetim başlığı altında entegre raporlamanın, kurumsal yönetim, risk yönetimi arasındaki ilişkiyi kavramsal olarak ele almışlardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak mülakat yöntemi kullanılmıştır. Mülakat yapılacak olan kişiler veya kurumlar, entegre raporlama hakkında bilgi ve tecrübe sahibi, akademik çalışmalarda bulunmuş ve entegre raporlama sistemini benimseyen kurumlar

popölasyon olarak seçilmiştir. Mülakat sırasında verilen cevaplar not alınmış ve kayıt cihazı ile kaydedilmiş olup sonrasında elde edilen veriler doküman haline getirilmiştir. Doküman haline getirilen veriler 4 ana tema ve kodlar altında düzenlenip içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizler neticesinde iç denetim faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması entegre raporlama sürecine olumlu katkı sağladığı görölerken entegre raporlama yaklaşımının benimsenmesi iç denetim faaliyetlerinin etkinliği arttırmada kuruma yardımcı olacağı düşünülmektedir.

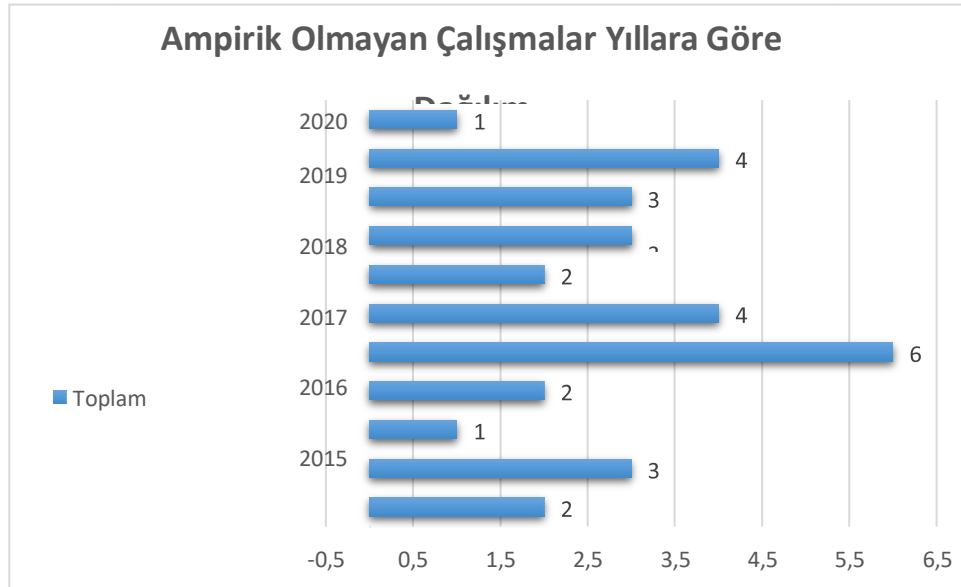
4.1.2.1 Kalitatif çalışmalar metodolojik değeriendirme

Öncelikler kalitatif çalışmaların literatürde yeteri kadar ele alınmadığı görölmektedir. 2009-2020 yılları arasında çeşitli bölgelerde farklı faaliyet gösteren firmaların ve belediye işletmelerinin incelenmiştir. İncelenen popölasyonlar; örneklendirme, mülakat, doküman analizi ve söylem analizi yöntemiyle incelenmişleridir. Ayrıca kalitatif çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma yöntemi, mülakat olduğuda görölmektedir. Araştırmalarda metotlar genel düzeyde detaylı ve aşamalı olarak aktarılırken bazı çalışmalarda araştırmanın yöntemi ve değeriendirmesi incelenirken çalışmalarda yeteri kadar yer verilmediği görölmüştür. Kalitatif araştırmalarda kullanılan metotlar, izlenen yol ve bulgular gibi aşamaların detaylı olarak aktarılması okuyucular için çalışmayı anlamada ve değeriendirme durumunda daha pozitif olacaktır. İncelenen 14 çalışmada kurumsal yönetim ve iç denetim birimi birbirlerine kaldıraç görevinde oldukları görölmüştür. Fakat ölkemizdeki çalışmalar için incelenen şirketlerin günümüzde bu yönetsel faaliyetleri şirket örgüt ve kültürüne yansıtamadıkları gözlemlenmiştir. İncelenen çalışmalarda kalitatif çalışmaların literatüre en fazla katkı sağladığı yıl 2019 olduğuda, çalışmalarda popölasyon açısından en fazla Bankacılık sektöründe faaliyet gösterdiği bunun yanında belediye, kamu, tekstil, perakende, lojistik, Kobi ve enerji alanlarında faaliyette bulunan işletmelerin incelendiği görölmüştür. Kurumsallaşmak, şirketin büyüklük ölçeğiyle alakalı değil şirket ilkeleriyle alakalıdır. Bu çalışma özelinde nitel araştırmalar için sadece 1 KOBİ popölasyon seçilmiştir fakat ne yazık ki ölkemizde çoğu işletme KOBİ durumundadır ve küçük işletmeler iç denetim birimi bulundurmazken muhasebe biriminde sadece vergi süreçlerini işleten birim olarak görmektedirler.

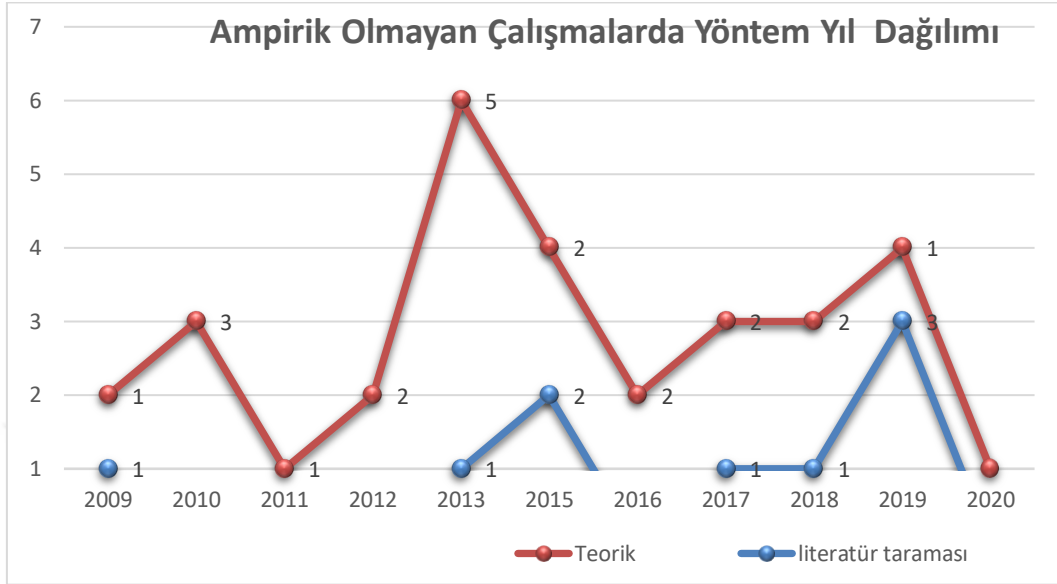
4.2. KONU HAKKINDA YAPILAN AMPİRİK OLMAYAN ÇALIŞMALAR

Ampirik olmayan çalışmaları daha çok teorik olarak veya literatür taramasıyla karşımıza çıkmaktadır. Aslında bu çalışmaların genel dayanağı mevcut çalışmaların incelenmesine dayanmaktadır bu yüzden doğal olguları konu alıp genellemede bulunmaktadır. Bu tezde ankete dayalı ve nitel veri analizinde yapılmamış 31 çalışma incelenmiştir. Literatüre kazandırılan bu çalışmalardan, literatür taraması yöntemiyle ele alınan çalışmalar dayanak olarak önceki çalışmaların ve araştırılan çalışmaların birbirleriyle kıyaslayarak bir sonuca varmaya çalışırken teorik, olarak ele alınan çalışmalar bir genelleme yoluyla çalışmalarını neticelendirmişlerdir. Bu tezde ele alınan çalışmaların özet tablosu aşağıdadır ve çalışmaların ayrıntıları aşağıda verilecektir.

Şekil 15: Ampirik Olmayan Çalışmalarda Yıllara Göre Dağılım

Şekil 16: Ampirik Olmayan Çalışmalarda Yöntem Yıl Dağılımı

Yunus Ceran'ın (2009) "*Türk Bankacılık Sektöründe İç Denetim*" isimli çalışmasında; Bankacılık sektöründe iç denetim ile bankalar kurumsal kimliklerini uluslararası standartlara uygunluk açısından değiştirmek ve geliştirmek durumunda kaldığını belirtmiştir. Çalışmada Türk bankacılık sektöründe iç denetim kavramının tarihsel gelişimini, bankalarda iç denetim faaliyetinin işlevselliği, iç denetim olgusu kavramları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın sonucunda, bankalarda iç denetim biriminin yapacağı etkinlik, verimlilik ve uygunluk faaliyetlerinin bankaların tüm örgüt fonksiyonlarının etkin ve verimli çalışarak herhangi bir sistemsizlik olmadan kar ve performans hedeflerine ulaşacağı belirtilmiştir.

Mustafa Arı'nın (2009) ele almış olduğu "*Finansal Raporlama Skandalları ve Mali Tabloların Güvenirliği*" isimli çalışmasında ise, mali tablolara oluşan güven kaybının nedenleri belirtilmeye çalışılmıştır. Çalışmada mali tabloların güvenilirliği kaynak güvenilirlik teorisi kapsamında incelenerek, mali tablolara karşı oluşan güven kaybının nedenleri literatür araştırması ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda mali ve finansal tablolara karşı olan güven kaybının nedenleri etkin olmayan yönetim, iç denetim ve bağımsız denetimin etkin ve verimli kullanılmamasından kaynaklandığı gözlemlenmiştir.

Yunus Ceran'ın (2010) "*Kalkınma Ajanslarında İç Denetim*" isimli makalesinde iç denetim, iç denetçilerin kalkınma ajanslarına etkileri üzerinde durmuştur. Çalışmada ilk kalkınma ajanslarının tanımı, faaliyet alanları, işlevselliği ve iç denetim olgusu kavramsal olarak açıklanmıştır. Bununla birlikte kalkınma ajanslarında iç denetimin örgüt içinde işlevselliği, uygulaması ve raporlanmasıyla alakalı detaylı bilgilere yer verilmiştir. Kalkınma ajanslarına yönelik yapmış olduğu bu çalışmada kalkınma ajanslarında istihdam edilmesi gereken iç denetçinin, etkin ve verimliliğini kavramlarını temel alırken iç denetim standartlarına ve mesleki etik kurallarına uyması gerekmektedir. İç Denetçi görevini yerine getirirken yönetim kuruluna ve genel sektöre sorumlu olduğunun sonucuna ulaşmıştır.

Ender Güler'in (2010) "*Sigorta İşletmelerinde İç Denetim Uygulamalarının İç Denetim Standartları ile Birlikte Değerlendirilmesi*" isimli çalışmasının amacı sigorta işletmeleri hakkında bilgi vermek ve iç denetimin sigorta işletmelerinde uygulama alanlarını değerlendirmek istenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada sigorta, sigortacılık, sigorta işletmeleri, denetim olgusu, iç denetim kavramlarını detaylı olarak açıklamış ve sigorta işletmelerinde denetim ve iç denetim ilişkisini değerlendirmiştir. Sigorta işletmelerinde iç denetim yapısının olması şirketlerin rekabet düzeyini, kurumsal yapısını ve risk yönetimi etkinliğini uygulaması ve geliştirmesi için gerekli olan bir sistem olduğu görülmüştür.

Bayram Aslan'ın "*Bir Yönetim Fonksiyonu olarak İç Denetim*" adlı (2010) yılında gerçekleştirdiği çalışmada iç denetim faaliyetinin yönetim işlevine etkileri ve aralarındaki ilişki açıklanmış ve iç denetimin tanımı ve kapsamı ortaya konulduktan sonra, iç denetimin özellikleri ve amaçları analiz edilmiş, ülkemizdeki uygulamalara da özetlendikten sonra, iç denetim standartları ve etik kuralları üzerinde de durularak, iç denetimin genel bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Yönetimin başarısı, sürdürülebilirliğini, rekabet edilebilir hale gelmesi için iç denetim fonksiyonu desteklemektedir. Bu çalışmada iç denetim biriminin şirketin tüm faaliyet ve sonuçlarını pozitif yönlü etkilediği anlatılmaya çalışılmıştır.

Hasan Türedi (2011) yılında "*Türk Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: İç Denetim ve İlgili Olarak Yapılan Çalışmalar*" isimli çalışmada ilk olarak iç denetim olgusu, iç denetimin gerekliliği ile alakalı kapsamlı olarak bilgi aktarmıştır. Bir sonraki kısımda kamu mali idarelerinde iç denetim ile ilgili yapılan düzenlemeleri alt başlıklara altında kapsamlı olarak açıklamıştır. Bu doğrultuda çalışmanın sonucunda iç denetim ile ilgili yapılan düzenlemelere ilişkin bir değerlendirme yapmıştır. Araştırma neticesinde yasal düzenlemeler

doğrultusunda çeşitli kamu kuruluşlarına yeterli kadro sağlandığı, iç denetçileri gerekli eğitim ve sınavlardan geçirdikten sonra atadıkları ve iç denetim faaliyetlerine başladığı yargısına varılmıştır.

Metin Atmaca'nın (2012) tarihinde yapmış olduğu "*Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde İç Kontrol Sisteminin Etkinleştirilmesi*" isimli çalışmanın amacı, muhasebe skandalları ile iç kontrol yapısının hileleri engellemede bir anahtar olarak kullanılmasına dair kuramsal çerçevede açıklanmasıdır. Çalışmada muhasebe skandalları içinde adı geçen vakalar incelenmiş, bu skandalların yaşanmasına neden olan faktörlerin sonuçları analiz edilmiş ve iç kontrolün kurumlar açısından önem düzeyi bu olguyla ilişkilendirilmiştir. Muhasebe skandallarının önlenmesi için iç kontrol sisteminin verimli çalışması bu doğrultuda iç denetim ve kurumsal yönetimin etkin olması gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sezai Özten ve Sibel Kargın'ın (2012) yılında "Bankacılıkta İç Kontrol Faaliyetleri Kapsamında Krediler Kontrolü ve Muhasebeleştirme Süreci" yapmış olduğu çalışmada, iç kontrol faaliyetleri kapsamında kredi kontrolleri, bankaların etkinliği açısından önemli ve etkili bir faktördür. Bu çalışmada öncelikle iç denetim ve iç kontrol kavramları, iç kontrol ile iç denetim ilişkisi, Türkiye'de iç denetim uygulamaları ve bu bağlamda "Bankacılık Kanunu" detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca bankacılıkta iç kontrol sistemi ve ülkemizde ilgili yasal düzenlemelerin analizleri sonrasında, bankalarda muhasebe kontrolü, operasyonel işlemler kontrolü ve krediler kontrolü alt başlıklarında bankalardaki iç kontrolün nasıl işlediğine yönelik süreç ve muhasebe sistemine yansımaları incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Rüveyda Kızılboğa ve Filiz Özşahin'in (2013) yapmış oldukları "*Etkin Bir İç Kontrol Sisteminin İç Denetim Faaliyetine ve İç Denetçilere Katkısı*" isimli teorik çalışmanın amacı, iç kontrol ve iç denetim kavramlarının aralarındaki ilişki tespit edilerek literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmada iç kontrol sistemi kavramsal olarak ele alınmakta, sistemin önemine, amacına ve unsurlarına yer verilmektedir. Ayrıca iç kontrol ve iç denetim faaliyeti arasındaki ilişki incelenerek iç kontrol sisteminin etkinliğinin iç denetim faaliyetine sunacağı katkılar üzerinde durulmaktadır. Etkin bir iç kontrol sisteminin etkin bir iç denetçilere katkı sağlamakta olduğunu ve etkin iç kontrol yapısı kurumsal hedeflere ulaşmada ve kuruma geliştirme fonksiyonlarını sağlamış olduğu tespitlerine ulaşılmıştır.

İlyas Turgay ve Kıymet Çalıyurt'un (2013) yapmış oldukları “*Halka Açık Aile Şirketlerinde Kurumsal Yönetim ve İç Denetim Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Derecelendirmesi*” isimli çalışmanın amacı, aile şirketlerinde yönetim ve iç denetim uygulamalarını tespit etmek ve aile şirketlerine tavsiyelerde bulunmaktır. Çalışmada aile şirketleri ana kütle olarak belirlenmiş ve kurumsallaşma problemleri ile kurumsal yönetimin ve iç denetimin sağladığı yararlar incelenmiştir. Ardından aile şirketleri olası sermayedarların daha iyi sonuca varabilmeleri için halka açık aile şirketlerinde kurumsal yönetim ve iç denetim açısından zorunlu ve isteğe bağlı mevzuat ve tavsiye kararları derlenmiş, iki gruba bölümlendirilerek kategorize edilmiştir. Bu sınıflandırma sonucunda aile şirketlerinde kurumsal yönetimin benimsenmesinin yanında iç kontrol olarak bir iç denetim departmanının bulunan şirketlerin, etkinliğini ve büyümesine katkı sağladığı için yatırımcılar tarafından da tercih edilmektedirler.

Fikret Kartal'ın (2013) yapmış olduğu “*Türkiye'de Kamu ve Özel Sektörde İç Denetim Uygulamaları*” isimli araştırmada, denetimin misyonu ve fonksiyonu, iç denetimin pozisyonu ve spesiyalitesi belirlenmiş; Türkiye’de iç denetimin özel firmalarda ve kamuda uygulanması hususundaki gelişmeler yorumlanmış; denetimin en efektif ve yaygın olduğu Türk bankacılık sektöründe iç denetimin konumu ve yöntemleri detaylı olarak açıklanmıştır. Araştırması sonucunda bankaların uluslararası standartlarla birlikte risk yönetimi ve iç denetim faaliyetlerini uygulamadığını ve iç denetim birimi bulunmasına rağmen bankaların kendi usul ve yöntemlerine göre uyguladığı sonucuna varılmıştır.

Gaye Aslı Sancar'ın (2013) “*Kurumsal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kurumsal Yönetişim: Kavramın Doğuşu, Gelişimi ve Değerlendirilmesi*” isimli çalışmada; kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetişimi nosyonel olarak incelemiş ve kurumsal yönetişime dair eleştiriler ele alınmıştır. Kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik kavramının şirketlerin uzun dönem faaliyette kalması için gerekli olduğu aynı zamanda birbirlerini desteklemeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonunda ise kurumsal yönetim kavramının büyük yapıları şirketlerin sürekliliğini sağlamayı amaç edindiği görülmüştür.

Ali Rıza Saklı'nın (2013) “*Kurumsal Yönetişimin KİT Yönetimlerinin Geliştirilmesine Katkıları*” adlı çalışmanın amacı, yönetişimin KİT yönetimlerinin geliştirilmesine yönelik değerlendirme yapmaktır. Bu çalışmada, kurumsal yönetimle ilgili temel bilgilere yer verildikten sonra, kurumsal yönetimin kamu işletmeleri için konu edilişi ve bu alanda OECD

tarafından yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Son bölümde kurumsal yönetimin KİT yönetimine katkılarına yer verilerek, bu yaklaşımın kamu işletmelerine sağlayabileceği yararlar konu edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kurumsal yönetim uygulamaları KİT'lerin yönetim ile ilgili problemlerini çözümünde önemli destek olduğu ve bu ilkelerle aksiyon alırken tüm menfaat sahiplerinin, iç ve dış paydaşların menfaatini de korumakta olduğu belirtilmiştir.

Rüveyda Kızılboğa'nın (2013) "*İç Denetim Sisteminde Denetçilerin Bağımsızlık ve Tarafsızlığının Önemi*" isimli çalışmada, iç denetimin etkin ve verimli bir şekilde uygulanmasında iç denetçilerin bağımsızlık ve tarafsızlığının etkisi ve önemini, kurumlar ve iç denetim sistemi çevresinde değerlendirilmiştir. Bu olgular ilk teorik açıklanmış, etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaya bakıldığında kurumların etkin ve verimli çalışmaları için iç denetim biriminin sağlıklı işlemesi gerekmektedir bunun içinde iç denetçilerin gerekli mesleki yetkinliklerinin artması gerekmektedir sonucuna ulaşılmıştır.

Kayahan Tüm'ün (2013) "*Kurumsal Yönetim, İç Denetim ve İç Denetimin Kalitesi: Kalite Güvence ve Geliştirme Programı*" isimli çalışmanın amacı kurumsal yönetim, iç denetim ve denetim kalitesi kavramlarını teorik olarak incelemektir. Literatür taraması yapılan çalışmada kurumsal yönetim ve iç denetim kavramları açıklanmış ve kalitede güvence ve geliştirme programlarını bu olguları desteklediğini ve dış değerlendirme sürecinin kurumsal ihtiyaç olduğu incelenen çalışmalar ile desteklenmiştir. Çalışmanın sonucunda kalite güvence sisteminin iç denetim biriminin daha etken ve verimli hale getirdiği ve verimli bir iç denetim sisteminin kurumsal yönetim uygulamalarına önemli katkılar sağlamış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yine bu bağlamda bir başka çalışma Hasan Türedi, Gencay Karakaya ve Mehmet İldem (2015) tarafından ele alınan "*Kurumsal Yönetim ve İç Denetim İlişkisi*" isimli çalışmanın amacı, kurumsal yönetim kavramı için iç denetim önemi anlatılmaya çalışılmıştır. Kuramsal bir çalışma ortaya koymuşlar ve evrensel makyasta işletmenin iç ve dış çevresindeki dönüşüm, kurumsal yönetim anlayışındaki ilerlemeler iç denetimin değişmesine ve gelişmesine neden olduğunun sonucuna ulaşmışlardır. Kurumsal yönetimin kontrol aracı olan iç denetim birimi işletmelerin değerini ve önemini arttıran yönetim faaliyeti olduğu tespitini ileriye sürmüştür. Küresel kapitalist dünyada varlık gösterebilmek, büyüebilmek, gelişebilmek, güncellenebilmek veya mevcut olanı koruyabilmek adına şirketlerin otokontrol mekanizmasının iyi çalışması, mali tabloların doğru, tam ve hatasız olması, eşitlikçi ve adil bir

yönetişim biçiminin olması gerekmektedir. Ülkemizdeki şirketlerden bahsedilecek olursa hepsi ortalama KOBİ düzeyindedir ve iç denetim ve kurumsal yönetim kavramlarını henüz benimsenmemiştir ve her yıl küçülmeler, iflaslar söz konusu olmakta ve giderek artmaktadırlar.

Serbay Yakar'ın (2015) "*Denetim Kalitesinde Denetim Komitesinin Etkinliği*" isimli makalede; denetim komitesi kavramı bütün kapsamlarıyla incelenmiş, denetim komitesinin denetim ve iç kontrol ile bağlantısı ve denetimin kalitesini sağladığı faydalar üzerinde durulmuştur. Bu olgu üzerinde denetim komitesi sisteminin ne olduğu, konstrüksiyonu, faaliyet biçimi, unsurları ve amacı incelenmiştir. Denetim komitesinin tarihsel aşamaları, Türkiye'de denetim komitesine ne yönde bakıldığına ve ne biçimde değerlendirildiğine temas edilmiştir. Denetim komitesinin mekanizmasının ne durumda olduğu ve nasıl olması gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Denetim komitesinin finansal raporlama, iç kontrol, risk yönetimi, iç denetim, bağımsız denetim sistemlerine olan etkiye irdelenmiştir. Çalışmanın amacı denetim komitelerinin, denetim kalitesine ve işlevselliğine ne yönde etki ettiğini ele almaya çalışılmıştır ve çalışmanın sonucunda, kurumsal yönetim işletmelerde vazgeçilmez yönetim faaliyeti olması için etkin bir iç denetim sistemi oluşturmak ve denetim komitesinin de bu yönetim ve denetim sistemini desteklemek temel gayesi olmalıdır.

Selami Güney ve Salim Sercan Sarı'nın (2015) yılında yapılan "*Muhasebe Denetiminin Etkinliğini Sağlamada İç Kontrolün Rolü*" isimli çalışmanın amacı, muhasebe denetiminin etkin olması için iç kontrolün etkileri belirlenmeye çalışılmışlardır. Çalışmada muhasebe denetim ve iç kontrol kavramları ele alınmasının akabinde, bu iki olgunun tarihçesi, amaçları açıklanmış, iç kontrol sisteminin ilkeleri ve standartlarına değinilmiş, ülkemizde muhasebe denetimi kavramında araştırılan çalışmalarla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Muhasebe etkinliğini sağlamada iç kontrol değerlendirilmesi yapıldıktan sonra, muhasebe denetiminin etkin olabilmesi için firmaların iç kontrol desteğiyle işletmenin varlıklarını korunacak, muhasebe verilerinin doğru ve tam olmasını sağlayacak, yönetimin etkin ve verimli bir şekilde hedeflerine ulaşmasında etkin rol oynadığı sonucuna varmışlardır.

Hasan Türedi, Ümmügülsüm Zor ve Filiz Gürbüz'ün (2015) yılında "*Risk Odaklı İç Denetim*" isimli çalışmanın amacı, risk odaklı iç denetimi kavramsal çerçevede açıklanmasıdır. Çalışmada iç denetim, iç kontrol, risk yönetimi, kurumsal risk yönetimi risk odaklı denetim kavramları açıklanmış ayrıca iç denetim ve risk odaklı iç denetim faaliyetlerinin işleyişi arasında farkı özet tablo halinde sunulmuştur. Bununla birlikte risk odaklı iç denetimin gelişimi, iç

kontrol ve kurumsal yönetim ile ilişkisi ve işleyiş biçimi özet olarak sunulmuştur. Araştırmada standart belirleyici kurumların yayınları ve genel kabul görmüş uygulama esasları çerçevesinde literatür taraması yapılmıştır.

Sudi Apak, Mikail Erol, Muhsin Aslan ve Hasan Gül'ün (2016) yapmış oldukları “*İç Kontrol Yapısının Kurumsal Yönetimde Artan Önem ve Önceliği*” isimli çalışmanın amacı iç kontrolün kurumsal yönetimdeki önceliğini ve önemini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda iç kontrol sisteminin tüm aşamalarını, kurumsal yönetim kavramını ve ilkelerini detaylı olarak çalışmada mevcut veriler doğrultusunda açıklamıştır. Etkin bir kurumsal yönetim için iç kontrol sisteminin varlığının işletmelerin sürdürülebilirliği için önemli olduğu belirtilmiştir.

Mehmet Ünsal Memiş'in (2016) “*Kurumsal İşletme Yönetiminde Denetimin Önemi*” isimli çalışmada, kurumsal yönetim ile faaliyette bulunan işletmelerin denetimin önemini mevcut veriler doğrultusunda açıklayıp mantıksal çözümler üretilmeye çalışmışlardır. İnceleme sonucunda kurumsal yönetim, dış denetim, iç kontrol ve iç denetim uygulamalarının etkin şekilde yürütülmesi firmanın tüm fonksiyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu fonksiyonların birlikte yürütülmesi firma iç ve dış paydaş haklarını korumakta ve mali ve finansal verilerin doğru olmasını etkilemekte olduğu belirtilmiştir.

Levent Sezal'ın (2017) “*Türk Bankacılık Sektöründe Etkin Bir İç Denetim Sistemi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*” isimli çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektöründe, iç denetim uygulamasında karşılaşılan problemler hakkında bilgi verilmesidir. Çalışmada iç denetim unsurunu kavramsal olarak ele almıştır ve incelemesinde elde ettiği bilgiler ve veriler doğrultusunda düşüncelerini bizlere aktarmaya çalışmıştır. İç denetim birimi daha önceden sadece işletmelerin mali tablo ve raporların doğruluğuna kontrol eden bir mekanizma iken küreselleşmeyle birlikte giderek karmaşıklaşan örgüt yapılarıyla birlikte iç denetimin faaliyet alanı gelişmiş ve mali tabloların yanında, uygunluk denetimi ve süreçlerin etkin ve verimliliğini kontrol edene bir mekanizma haline geldiği görülmüştür. Bu doğrultuda, iç denetim günden güne tüm banka etkinliklerinin değerlendirilmesi ve bankanın amaç ve hedeflerine ulaşmasına destek olan bir yönetim aracı haline dönüşmektedir.

Birsel Sabuncu “*İşletmelerde İç Denetim ve İç Kontrol İlişkisi*” isimli (2017) yılında yapmış olduğu teorik çalışmada, iç denetim ve iç kontrol kavramları ve iç denetimin iç kontrol üzerindeki etkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada denetim, iç denetim, iç kontrol kavramlarının ne olduğu, iç denetimin özellikleri, denetimin firmalar açısından önemini, iç

kontrol olgusunun genel ve özel amaçları üzerinde durulmuştur. Bu olgular aktarıldıktan sonra iç denetim ve iç kontrol ilişkisi ve iki olgunun birbirlerine olan etkileri açıklanmıştır. Çalışmanın sonucunda, işletmenin amaçlarına ulaşmasında etkin bir iç kontrol sistemi olmalı ve yasal düzenlemelere uygun faaliyette bulunması iç denetimin performansını arttıracığının sonucuna ulaşmıştır (Sabuncu, 2017).

Sami Karacan ve Tuğba Kutlu'nun (2018) yılında "*Turizm Sektöründe Kurumsal Yönetim Anlayışı ve İç denetim İlişkisi*" isimli çalışmalarında, kurumsal yönetim ve iç denetim arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada kurumsal yönetim, iç denetim, iç kontrol sistemlerinin gelişimi ve düzenlemeleri ile alakalı gelişimler detaylı olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte 2006- 2018 yılları arasında yayınlana iç denetim ve kurumsal yönetim ilişkisini inceleyen akademik yayınlardan literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde kurumsal yönetime işlevsellik kazandırılması bakımından iç denetimin rolünün büyük olduğu saptanmıştır.

Banu Tarhan Mengi ve Burcu Özgül 'ün (2018) yılında "*İşletme Körlüğü ve Çözüm Önerisi Olarak Güvenli Danışman İç Denetim*" isimli çalışmada, işletmelerin bazı zamanlarda oluşan iç ve dış tehditlere karşı tedbir alamaması veya gelen tehditleri görememe durumu gerçekleşebilir bu duruma literatürde işletme körlüğü denilmektedir. İşte bu çalışmada işletme körlüğü kavramı ve sendromları detaylı olarak ele alınmış ve işletmelerde güvence ve danışmanlık hizmeti veren iç denetim olgusu açıklanmıştır. İşletme körlüğü ve iç denetim faaliyetleri birlikte ele alınmış ve iç denetimin işletme körlüğüne yapabileceği çalışmalar ve katabileceği değerler ortaya konmuştur.

Yakup Aslan'ın (2018) "*İç Kontrol ve İç Denetim Mekanizmasının Gerekliği: Enron Vakası*" isimli çalışmasında, iç denetim ve kurumsal yönetimin etkin olarak kullanılmasına yol açan muhasebe skandalları örneklerinden, Enron vakasını değerlendirmiştir. Çalışmada iç kontrol, iç denetim ve kurumsal yönetim kavramları detaylı olarak aktarıldıktan sonra, Enron vakası örneği incelenmiştir. Bu doğrultuda iç denetim ve iç kontrol mekanizmalarının dış denetim faaliyetlerinden sonra değil tüm eylemlerde etkin olması gerektiği belirtilmiştir. İç kontrol yapısının esnek, değiştirilebilir

ve uyarlanabilir olmaları yönetim için gereklidir. İşletmelerde kurumsal yönetim anlayışından söz edilebilmesi için örgütün büyüklüğü etkin bir faktör değil paydaşlara ve menfaat sahiplerine eşit ve adil davranmasından geçmektedir

Vehdet Deniz Akçaoğlu'nun (2019) "*Kurumsal Yönetim, İç Kontrol ve Etik Üçgeninde Bankacılıkta Çıkar Çatışmalarının Yönetimi*" isimli çalışmasında bankaların tabi olduğu bankacılık kapsamındaki düzenlemelerin çıkar çatışmaları yönünden literatür taraması yoluyla değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmada kurumsal yönetim ve iç kontrol sisteminin gerekliliğini şirket çalışanları bilhassa üst yönetimin bireysel menfaatleri doğrultusunda, hareket ettiğini daha önceki olan şirket skandallarını hedef alan literatür çalışması neticesinde, bankaların güvenilirliğini ve çıkar grupların menfaatini korumak için kurumsal yönetim, iç denetim ve etik algısının bir bütün olarak bankaların örgüt yapısına dayatılması ve uygulanması gerektiğini savunmuştur.

Abdullah Yeşil (2019) ise "*Finansal Yönetimde Hesap Verilebilirliğin ve İç Kontrolün Önemi*" isimli çalışmanın amacı, işletmelerde hesap verebilirliğin ve iç kontrolün finansal yönetimdeki rolü ve öneminin değerlendirilmesi ve işletmelerde etkin bir iç kontrol sisteminin oluşması ve hesap verilebilirlik ilkesinin finansal yönetim ve kurumsal ilkelerin uygulanmasını incelemektir. İç kontrol sistemi, kurumsal yönetimin ilkelerinden hesap verilebilirlik kavramları tanımlanmış ve bu kavramları literatür incelemesi sonucu elde edilen veriler değerlendirip tartışılmıştır. Çalışma sonrasında ise şirketlerde kurulacak iç kontrol sisteminin, tüm hileli finansal raporlamayı önlemede atılmış olan ilk adımdır ve işletmelerin etkinlik ve verimliliğin artırılması yasalara uygun olarak faaliyette olması finansal bilgilerin güvenilirliğinin artması için etkili bir iç kontrol sisteminin oluşturulması gerekmektedir sonucuna ulaşılmıştır.

Murat Karahan ve Mustafa Çolak (2019) yılında "*Hile Önleyici olarak Sürekli Denetim Verimliliği*" isimli makale, kavramsal olarak tasarlanmış olup amacı, sürekli denetimin hile önlemedeki etkisini incelemektir. Bu amaçla ilk olarak hata ve hile kavramları ve türleri ile ilgili bir kavramsal bir çerçeve oluşturularak denetim ve sürekli denetim kavramı açıklanmış ve denetim süreci ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Son olarak hile önlemede sürekli denetimin rolü incelenmiştir.

Serdan Öner ve Burcu Adiloğlu'nun (2019) yılında “*İşletmelerde Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Denetim Farklı Bir Bakış Açısı: 5S Uygulaması*” isimli çalışma kurumsal risk yönetimi ve iç denetim kavramlarıyla 5S uygulaması arasındaki ilişkinin boyutunu göstermek ve yeni bir uygulama kazandırmak amacıyla ortaya konmuştur. Çalışmada iç denetim, kurumsal yönetim, kurumsal risk yönetim kavramları detaylı olarak anlatılmıştır. 5S uygulamasıyla alakalı kavramsal olarak bilgi verilmiş ve ayrıca tablolar ve örnekler şeklinde uygulama açıklanmıştır. Akabinde organizasyonlarda etkin bir çalışma düzeni kurmak, işletme ve kurum faaliyetlerin devamlılığından söz etmek adına geliştirilmiş bir teknik olan 5S uygulamasının kurumların risk yönetim sürecindeki konumu belirtilmiştir. Bu kapsamda bir işletmede iç denetim faaliyetleri kapsamında bir 5S uygulaması örnek olarak sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda 5S uygulamasının birden fazla aşamadan oluşan çok detaylı bir uygulama olduğu ve kurumsal risk yönetim sürecine ve denetim uygulamaları için etki ve verimli çalışmasında katkı sağlayacağı kanısına varılmıştır.

Yusuf Sürmen ve Hasan Abdioğlu'nun (2020) yılında “*Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında Türkiye Denetim Standartlarının İncelenmesi*” isimli çalışmada Türkiye Denetim Standartlarının (TDS) incelenerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kurumsal yönetim ile ilgili bilgi verilmiş ardından TDS ve kurumsal yönetim faaliyetleri hakkında detaylı bilgi verildikten sonra, her bir denetim standardının ilişkili olduğu kurumsal yönetim ilkesi ve ilkeleri hakkında tespitlerde bulunulmuş, standardın kurumsal yönetim anlayışının gelişmesine katkı sağlayan düzenlemeleri açıklanmış ve bu anlayış kapsamında standardın güçlendirilmesi gereken konuları hakkında öneriler getirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kurumsal anlayışın gelişmesi ve yerleşmesinde TDS ile getirilen düzenlemelerin önemli rolü olduğu görülmüştür.

Tam kurumsallaşmamış ve iç denetim birimi bulunmayan, uzmanlık alanlarına görev ayrılığından tam anlamıyla söz edilmeyen, kendini güncellemeyen ve inovatif olmayan aile şirketlerinin hem mali açıdan hem de sürdürülebilirlik açısından piyasada yaşam ömrünün çok fazla olmayacaktır. Rekabet düzeyinin hat safhada olduğu günümüzde şirketlerin manevra kabiliyetinin yükselmesi ve her olası kriz durumundan etkilenmemesi için yönetim sistemine geçirilmesi ve bir kontrol mekanizması olması gerekmektedir aksi halde örnekteki aile şirketi gibi küçülmeye gidilmesi kaçınılmaz olacaktır. Türkiye'deki özellikle aile şirketlerinde sürdürülebilirlik durumu şirketlerin finansal durumlarının saptırması veya sadece

finansal durumlara odaklanmasıyla birlikte devam etmemekte olduğunu ileri sürmüştür. Kurumsal yönetim faaliyetlerini benimsemeleri şirketlerin finansal verilerin doğruluğu ve sürdürülebilir politikaları için oldukça önemlidir. Şirketlerin kontrol mekanizması olarak iç denetim biriminin olması olası hata, hile ve yolsuzlukları önlediği, muhasebe ve finans verilerinin doğru kıldığı söylenebilir. Ayrıca Enron, Worlcom, Parmalat, One.Tel gibi şirket skandallarının sebebi bir iç kontrol mekanizması ve iç denetim biriminin eksikliği ve tam işlevsel olmamasıdır. Bu noktada finansal hilelerin ve çıkar gruplarının şahsi menfaatleri doğrultusunda eylemde bulunduğu bahsi geçen vakalardan bilinmektedir ve iç denetim biriminin gelişimini ve gerekliliği finansal skandallardan sonra daha çok hissedilmeye başlanmıştır. İşletmelerin teknoloji alanında bulunan alt yapısı ile bilgiler düzenli olarak kaydolup ve denetlenmektedir. Bu doğrultuda gerekli inovasyonları yapan işletmelerin bilgilerin doğruluğunu sürekli olarak denetlemekte ve muhasebe hile ve hatalarını minimum düzeye indirmektedir sonucuna ulaşmışlardır. Şirketlerin BT sistemini şirketlere entegre ederek kullanması, çalışanların iş yükünü ve hata oranlarını önemli ölçüde azaltmaktadır. Şirketlerin inovatif olması hata ve hileleri daha aza indirmesine ve olası bir durumdan zamanında müdahale edilmesine yardımcı olmaktadır. Günümüzde BT şirketlerde sadece muhasebe ve iç denetim biriminde değil tüm şirket örgütünde zaman tasarrufu, hata oranlarını azaltması ve anında müdahalede bulunması gibi hızlı aksiyon almasını kolaylaştırmıştır. İnovatif olup gerekli teknolojilerden yararlanan şirketlerin her durumda manevra kabiliyetlerinin artabileceği söylenebilir.

5. ÇALIŞMA BULGULARI

Bu tez çalışması kapsamında incelenen çalışmalar ağırlıklı olarak ampirik çalışmalardan oluşmaktadır. Öte yandan incelenen çalışmaların bir bölümünde kantitatif çalışmaların yöntem olarak hangi metottu benimsediği, anket çalışmalarının kaç kişiye uygulandığı, örneklem büyüklüğü ve örneklem türlerinin yanında çalışmanın nerede gerçekleştirildiği gibi bilgiler bazı çalışmalarda belirtilmemiştir. Çalışmaların demografik özellikleri, kapsamı ve metottu bakımından tam anlaşılabilmesi için gerekli bilgilerin çalışmanın metodoloji kısmında detaylı bir şekilde anlatılmalıdır. Bununla birlikte çoğu araştırmada kullanılan yöntemlerin genel doğrultuda detaylı olarak açıklandığını görmekteyiz fakat ele alınan bazı çalışmalarda normallik testlerinin sonuçlarını belirtmeden çalışmaya devam ettiklerini, kullandıkları yöntemi belirtmeyip sadece tabloda değer ifadesi kullandığı görülmüştür. İncelenen çalışmalar sonucunda en çarpıcı bulgu ise pek çok analiz yönteminin, araştırma yöntemi ile çelişkili olarak ele alınmış olmasıdır. Örneğin, incelenen bazı çalışmalarda yalnızca betimsel istatistiklerin sunulduğu ya da korelasyon değerlerinin verilmiş fakat bir bağımlı-bağımsız değişken ilişkisinin ölçülmesi mümkün olmadığı halde bu tip varsayımlarda bulunulmuştur. İncelenen kantitatif çalışmaların bir bölümünde tanımlayıcı (betimsel) istatistikler verildiği halde bu istatistikler sonucunda bir regresyon analizi gerektiren bağımlı- bağımsız değişken ilişkisi verilmiştir. Ki-kare ve t-testi gibi iki grup arasındaki farklı ölçen analizlerin sonucunda ya da yalnızca iki değişken arasında anlamlı (ne yönde olduğu belli olmadığı halde) bir ilişki olup olmadığını ölçen bir korelasyon verildiği halde bazı çalışmalarda yine bağımlı-bağımsız değişken ilişkisi olduğu görülmüştür. Bazı çalışmalarda ise anket yöntemi, hipotezleri verilmiş araştırma yöntemi belirtilmemiştir, sadece değerlendirme tablosunda değer harfi verildiği görülmüştür. Bununla birlikte normal dağılım göstermeyen değerlere parametrik testler yapıldığı görülmüştür. Araştırılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda birden fazla analiz yöntemi kullanılmış ve konu başlıklarıyla ilişkili uyum sağlanmıştır. Fakat bazı çalışmalarda amaç ve konu başlıklarına uygun yöntemlerin belirlenme aşamasında bir çelişki olduğu görülmüştür.

Kurumsal yönetim ve iç denetim faaliyetleri halka açık işletmelerin ilan ettiği finansal tablolar gibi belirli standartlar çerçevesinden oluşturulmuş tek düzen raporlardan oluşmadığı ve ilan edilmediği için bu uygulamalara yönelik veri toplamak ancak anket, mülakat gibi yöntemlerle

mümkün olmaktadır. Öte yandan anketin veri toplama yöntemi olarak kullanıldığı çalışmaların bir bölümünde yalnızca örneğin iç denetime verilen önem ölçülmüş bu önemin işletmenin nihai performansına etkisine bakılmamıştır. Bu nedenle hangi uygulamanın hangi koşullarda firmanın sürdürülebilirliği, finansal performansı gibi çıktılarına pozitif katkı yapacağına yönelik genel geçer bir bulgudan bahsetmek incelen çalışmalarla mümkün görünmemektedir.

Kalitatif çalışmalarda mülakat yöntemi çoğunlukta olmak üzere vaka analizi, örneklem ve doküman analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmalarda kullanılan metotlar genel düzeyde detaylı ve aşamalı olarak aktarılırken bazı çalışmalarda araştırmanın yöntemi ve değerlendirmesi incelenirken çalışmalarda yeteri kadar yer verilmediği görülmüştür. Kalitatif araştırmalarda kullanılan metotlar, izlenen yol ve bulgular gibi aşamaların detaylı olarak aktarılması okuyucular için çalışmayı anlamada ve değerlendirme durumunda daha pozitif olacaktır. İncelenen kalitatif çalışmalarda Banka sektörü başta olmak üzere çeşitli alanlarda faaliyet gösteren özel ve kamu kuruluşlarında inceleme yapılmıştır. Kalitatif çalışmalarda başlık ve amacına yönelik yöntemler kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte literatüre kalitatif araştırmalar için 2019 yılında en fazla katkı sağlandığı görülmektedir. Kurumsal yönetim ve iç denetim kavramlarının firmalarda nasıl işlediğinin anlaşılabilmesi ve genelleme yapılabilecek genel geçer kavramların oluşabilmesi için firmaların derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Kurumsal yönetim ve iç denetim kavramlarının firmaların ölçeklerine göre uygulanabilirliğini ölçmek için birçok çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Firma türü, büyüklüğü gibi farklı firma değişkenlerine göre farklı sektörlerde derinlemesine incelemeler, kantitatif çalışmalar için de bir başlangıç noktası olacaktır. Öte yandan sınırlı sayıda kalitatif çalışma ile bunu sağlamak mümkün görünmemektedir.

Çalışmada ampirik olmayan çalışmalarda kullanılan yöntemler, literatür taraması ve teorik olarak çalışmaların ele alındığını görmekteyiz. Bu çalışmaların ağırlıklı olarak 2013 yılında yapıldığı görülmektedir. 2013 yılı sonrasında ilgili literatürde teorik araştırmalara daha az yer verildiği görülürken ampirik çalışmaların daha fazla ele alındığı görülmektedir. Çalışmalarda başlıklar içerikle uyumaktadır. Fakat her çalışmanın bir yapılaş amacı olduğundan yola çıkarsak teorik yöntemle ele alınan çalışmaların bazılarında amaç belirtilmemiş ve çalışmanın genelinde bu doğrultuda bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu çalışmalarda ağırlıklı olarak iç denetim ve kurumsal yönetim ilişkisi genel bir çerçeve ile değerlendirilirken bununla birlikte Banka sektörü ve Kamu kuruluşlarıyla ilişkili değerlendirme yaptıkları görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşmeyle birlikte ülkeler arası duvarlar yıkılmış ulusal değil uluslararası piyasalarda işlemler yapılmaya başlanmıştır. Kalkan setler sonucu büyük şirketler başka ülkelerdeki şirketlere yatırım yapmaya başlamışlardır. Fakat 1997’de başlayan ve 2000’li yıllarda tüm dünyayı etkileyecek kadar büyük etki yaratan finansal krizle birlikte şirketlerin yönetim biçimi ve dış denetleme eksikliklerinden dolayı hata ve hilelere karşı önlem almak için belli sistem ve kurallar ortaya çıkmıştır. Bu olaylardan mütevellit şirketler yönetim biçimi olarak kurumsallaşmayı ve dış denetim eksikliğinden dolayı iç denetim birimi kontrol mekanizmasını oluşturmuştur. İç denetim birimi şirketlere güvence ve danışmanlık görevi yapmaktadır. İç denetim birimi ilk başlarda finansal ve muhasebe verilerinin doğruluğunu denetlemek amacıyla ortaya çıksa da yıllar içinde bu amaç değişime uğramış finansal verilerin doğruluğu dışında işletmelerin tüm süreçleri denetlenmeye, üst yönetime danışmanlık ve güvence hizmeti vermeye başlamıştır. Sürdürülebilirliği, kâr payının artması, rekabet edebilir olması, uzun yıllar faaliyette olmaları, finansal ve muhasebe verilerinin doğruluğu için şirketlerin ilk önce kurumsal yapı olmaları ve bir kontrol mekanizması olarak iç denetim biriminin bulunması gerekmektedir. Mevcut literatür şirketlerin sürdürülebilir bir başarı elde etmesinde iyi uygulama örnekleri sunma, yeni gelişmeleri sunma ve eleştirme, mevcut durum tespiti yapma gibi görevler üstlenerek uygulamaya katkı sağlayabilir. Bu anlamda Türkçe literatür teorik olarak zengin bir bilgi kaynağı sunmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında yapılan ve spesifik olarak hem kurumsal yönetim hem de iç denetim olgularını birlikte ele alan çalışmalar incelendiğinde, teorik çalışmaların daha önceki yayınlanan akademik kaynaklardan referans alınarak ortaya çıktığını göz önünde bulundurulduğunda; araştırılan konuların amaçlarına ve konu başlıklarının uyumuna dikkat edilmelidir. Ayrıca her araştırma bir amaç doğrultusunda ele alındığından, çalışmalarda amaçlarının açık bir ifade ile aktarılması gerekmektedir. Genel yayın içeriği bakımından benzediğini konunun iç denetimin standartlarla sınırlandırılmasından dolayı bunun dışına çıkılmadığı için teorik çalışmaların doğal olarak tekrara düşmektedir. Öte yandan dünya hızla değişirken şirketler de değişmektedir. Buna bağlı olarak sistemler değişmektedir. Örneğin, günümüzde artık pek çok görev tamamen bilgisayarlar ve özelleştirilmiş yazılımlar tarafından yerine getirilmektedir. Dolayısıyla literatürün de birbirini tekrar eden içeriklerden ziyade

değişen şirket yapılarına göre mevcut değişimi izlemesi hem akademik hem de pratik bakımından çok faydalı olacaktır. Elbette, benzer konulara farklı bakış açıları geliştiren teorik çalışmalar bu önerinin kapsamı dışında tutulabilir.

Tez çalışması kapsamında incelenen ampirik bulgu sunan yayınların bir bölümünde uygulanan yöntem, örneklem seçimi, izlenen protokoller ve yapılan incelemeye dayanak oluşturan teoriler açıklanmamıştır. Bu eksikliğin değerli bir bilgi kaynağı olabilecek zengin içeriklerin iyi anlaşılmasına engel teşkil edeceği endişesine yol açmaktadır. Teorik olarak oldukça zengin bir yapı sunan işletme odaklı literatüre yapılan katkı bu anlamda eksik kalmaktadır. Yapılan ampirik çalışmalarda, izlenen yöntemlerin, eğer kullanıldı ise ölçeklerin kaynaklarının, örneklem seçim prosedürlerinin, yapılan analizlere dayanak oluşturan teorilerin açıklanması gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutacak, elde edilen ampirik bulguların karşılaştırılması imkanını sağlayacak ve eğer varsa gerek teorik gerekse ampirik olarak literatürdeki eksiklerin belirlenmesine olanak sağlayacaktır.

İncelenen ampirik çalışmalarda kalitatif olan araştırmalarda genellikle bir uygulamanın bir şirkette nasıl ele alındığı, ne şekilde kurulduğu ve yürütüldüğü gibi bilgilere yer verilmiştir. Bu tip çalışmalar mevcut uygulamaların tanıtılması bakımından çok değerlidir. Öte yandan özellikle pratik yaşamda şirketlerin örneğin başarılı olmalarında etkili fenomenlerin tartışılması derinlemesine bir öğrenme sağlayabilir. Çok sayıda farklı işletme türlerinde yapılmış çalışmalar ortak bir bilgi, temel bir kavrayış ve bir konsensüs sunabilir. Bu bakımdan içerik açısından zengin olan mevcut literatüre ek olarak özellikle finansal ve örgütsel performans, bilgi kalitesi ve benzeri başarı odaklı kalitatif çalışmaların yapılması gerek akademik camiada gerekse pratik iş yaşamında değerli katkılar sunabilir. Literatürde kalitatif çalışmalara diğer araştırma yöntemlere nazaran daha az rastlandığı görülmektedir, çoğunluk olarak literatürde uygulanan araştırma yöntemlerinin kantitatif araştırma niteliğinde olduğu, göze çarpmaktadır. Bu noktadan hareketle akademik araştırmalarda nitel araştırmalara yönelik bir boşluk olduğu ve doldurulması gerektiği söylenebilir.

İncelenen kantitatif çalışmalarda en öne çıkan özellik analiz yöntemlerinin belirtilen amaca uygun olmayışıdır. Örneğin, iki grup arasındaki farkı bir uygulama özelinde belirlemek bir neden-sonuç ilişkisi sunmamaktadır. Yalnızca betimsel istatistiklere dayanarak bağımlı-bağımsız değişken ilişki kurmak da metodolojik olarak uygun olmayabilir. Bu anlamda incelenen kantitatif çalışmalardan bir bölümünün izlediği analiz yöntemlerinin çelişkili olduğu

görülmektedir. Özellikle istatistiksel analiz alanında uzman olmayan çeşitli grupların bu çalışmalardan istifade edeceği düşünüldüğünde metod bakımından çok daha spesifik olunması, amaca uygun yöntemlerle analiz yapılırsa dahi izlenen yöntem ve protokollerin detaylı sunulması oldukça önemlidir. Bu noktada araştırmalarda ilk olarak amaçlar, değişkenler, hipotezler, ölçekler ve araştırma yöntemleri doğru kararlaştırılmalıdır. Seçilen araştırma yöntemleri ölçek türlerine ve normallik dağılımlarına göre belirlenmelidir. Analizlerde kullanılan SPSS ve diğer programlarından çıkan istatistik verileri uzman kişilerin yorumlaması gerekmektedir ve analiz teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Çalışmalarda konu ve örneklem yapısına uygun olarak spesifik sektörel endekslerin daha sık kaldığı ve BİST 100 ve BİST Kurumsal Yönetim endekslerinin daha yoğun kullanıldığı görülmüştür. Literatürde Bankacılık ve Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler çalışmalara örneklem olarak seçilmiştir bu noktada endeks olarak BİST Bankacılık ve BİST Turizm endeksleri kullanılabilir. Literatürde örneklem olarak çoğunlukta özel sektörde faaliyette bulunan firmalar seçilmiştir fakat imalat, sağlık, madencilik, gıda, lojistik, teknoloji sektörlerinin daha fazla üzerinde durulması literatüre sektörel açıdan geniş bir yelpaze sağlanacağı düşünülmektedir. Çalışmalarda seçilen değişken gruplarına baktığımızda yönetim kurulu, CEO, menfaat sahipleri, denetim komitesi ile alakalı seçimlerin daha fazla yapılabileceği, yönetim kurulu ile denetim komitesi ve yönetim kurulunun etkinliği ile şirket finansal verilere etkileri bağımlı ve bağımsız değişken olarak belirlenip aralarında çoklu bağlantı olmadığı veya ilişkilerinin yönünü belirleyici faktörler ölçülebilir. Akademik çalışmaların uygulamaya önerilerde bulunabilmesi ve pratik iş yaşamına katkı sağlayabilmesi için öncelikle metodolojik olarak doğru tercihler yapılması, verinin doğru bir şekilde toplanması ve toplanan veriye uygun analizler yapılması gerekmektedir. Elbette bu tez çalışması sınırlı sayıda çalışmayı ele almıştır. Bu bakımdan bu tez çalışması sonucunda yapılan eleştirilerin bu alanda yapılmış tüm akademik çalışmalar için geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu tez çalışmasının nihai amacı literatürdeki eksiklik ve bilgilerin sunulması bakımından, literatürde eksik kalan alanların belirlenmesidir. Böylece gelecek çalışmalara gerek metodoloji gerekse kapsam bakımından bir kaynak olarak katkı sağlanması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Abay, Ramazan, Denetim Yapısı ile Finansal Şeffaflık Üzerinde Bir Araştırma, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 22, Sayı 2, 2011, Sayfa 165-174
- Abdioğlu, Hasan ve Büyükşalvarcı, Ahmet, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Hisse Senedi Getirileri Üzerine Etkisi: İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Uygulama, MÖDAV, 2011.
- Abdioğlu, Hasan ve Sürmen, Yusuf, Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında Türkiye Denetim Standartlarının İncelenmesi, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, s.18, ss. 34-68, 2020.
- Abdullah, Haslindave Valentine, Benedict. Fundamental And Ethics Theories Of Corporate Governance. Middle Eastern Finance and Economics. 4, 2009.
- Acar İbrahim ve Şahin, Elif Ayşe; Plan Bütçe İlişkisi Açısından İç Denetim, Maliye Dergisi, Sayı: 156, Ocak – Haziran 2009.
- Ağca, Ahmet ve Önder, Şerife, İşletmelerde Kar Yönetimi ve Kurumsal Yönetim yapıları arasındaki ilişki, Muhasebe ve Denetime Bakış, 2016.
- Akçaoğlu, Vehdet Deniz, Kurumsal Yönetim, İç Kontrol ve Etik Üçgeninde Bankacılıkta Çıkar Çatışmalarının Yönetimi, Journal of International Banking Economy and Management Studies, 2019.
- Aksoy, Mehmet, Kamuda İç Kontrol ve İç Denetim, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara, 2008.
- Aktan, Coşkun C., Kurumsal Şirket Yönetimi, Sermaye Piyasası Kurumu Kurumsal Araştırmalar Serisi No:4, Yayın No:196, Ankara, 2006.
- Aktan, Coşkun C., Kurumsal Şirket Yönetimi. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 5(1), 2013.

- Aktaş, Rafet ve Köroğlu, Çağrı; Turizm Sektöründe Kurumsal Yönetim Anlayışı ve İç Denetim İlişkisi, İşletme Araştırma Dergisi, 2014.
- Aldemir, Ceray ve Şen, Eyüp, Yerel Yönetimlerde Denetim ve İyi yönetim İlişkisi: Muğla Büyükşehir Belediyesi Örneği, Ombudsan Akademik Dergisi, Sayı 1, ss 213- 243, 2018.
- Altunay, Akif Mehmet, Al-obaıdı, Fahmi Mohammed Mustafa, İşletmelerde Kurumsal Yönetim ve İç Denetim Algısı: Isparta'daki Anonim Şirketler Üzerine Bir Araştırma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 2020.
- Alp, A. ve Kılıç, S. (2014). Kurumsal Yönetim Nasıl Yönetilmeli (1.Baskı). İstanbul: Doğan Kitap.
- Apak, Sudi, Erol, Mikail, Aslan, Muhsin ve Gül, Hasan, İç Kontrol Yapısının Kurumsal Yönetimde Artan Önem ve Önceliği, Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, ss 399-410, 2016.
- Arı, Mustafa, Finansal Raporlama Skandalları ve Mali Tabloların Güvenirliliği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2009.
- Arıkboğa, Dursun ve Ocak, Murat, Kurumsal Yönetişim Bileşenlerinin Tahakkuk Esaslı Kâr Yönetimi Üzerine Etkileri: Bağımsız Üyelerin ve Kadın Üyelerin Önemi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt: 46, Sayı: 1, 2017.
- Arslan, Işılda, Kurumsal Risk Yönetimi, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2008.
- Arslan, Cemil, İç Denetim Büyükşehir Belediyelerinin İç Denetim Uygulamaları, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, Yayın No:82, İstanbul, 2014.
- Aslan, Bayram, “Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak İç Denetim”. Sayıştay Dergisi. Sayı. 77, 2010.
- Aslan, Yakup, İç Kontrol ve İç Denetim Mekanizmasının Gerekliiliği: Enron Vakası, Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 2018.

- Ataman, Ümit, Rüstem Hacıüstemoğlu ve Nejat Bozkurt. (2001). Muhasebe Denetimi Uygulamaları. 1.Baskı, Alfa Kitabevi, Bursa.
- Ataman, Göksel. (2011). İşletme Yönetimi Temel Kavramlar – Yeni Yaklaşımlar. Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Ataman, Başak ve Cavlak, Hakan, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kurumsal Yönetim İlişkisi: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksine Tabi Halka Açık Şirketlerde Bir Anket Çalışması. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 9(3), 2016.
- Atmaca, Metin, Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde İç Kontrol Sisteminin Etkinleştirilmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İBBF Dergisi, C.XIV, S1, 2012).
- Aygün, Mehmet ve İç, Süleyman, Genel Müdürün Aynı Zamanda Yönetim Kurulu Üyesi Olması Firma Performansını Etkiler Mi? Muhasebe ve Finansman Dergisi,47, 2010.
- Aygün, Sena Erden ve Çavuşgil Köse, Bilge, Kurumsal Yönetişim Uygulamalarının Analizi: Borsa İstanbul’da İşlem Gören Turizm Şirketlerinde Bir Araştırma, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2018.
- Aylan, Serkan ve Koç, Hakan, Otel İşletmesi İş görenlerinin Kurumsallaşma Algılarının Belirlenmesi ve İşletme Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Analizi, Journal of Tourism and Gastronomi Studies, 2018.
- Aysan, Mustafa, Kurumsal Yönetim ve Risk, Elif Ofset, İstanbul, 2007.
- Ayuso, Silvia ve Argandona, Antonio, Responsible Corporate Governance: Towards A Stakeholder Board Of Directors? IESE Business School Working Paper, 701, 2007.
- Bahrman, PD. Advancing Organizational Governance: Internal Audit’s Role, IIA Research Foundation, Florida, 2011.
- Bakkal, Hakan ve Kasımoğlu, Alper, İç Kontrol Sistemine Karşılaştırmalı Bir Bakış, COSO ve COCO Modeli, Mevzuat Dergisi, Sayı 178, 2012.

- Baskıcı, Çiğdem, Kurumsal Yönetim Uygulamalarında İç Kontrol Sisteminin Önemi: Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 2015.
- Baş, Metin ve Uygun, Hilmi, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesi Üzerine Etkisinin Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi: BİST-100 Uygulaması, Turkis Studies- Economics, Finance, Politics Dergisi 15(1), 111-125, 2020, eISSN: 2667-5625
- Başpınar, Ahmet, Kamuda İç Denetim ve Merkezi Uyumlaştırma Fonksiyonu. Maliye Dergisi, (151), 2006.
- Bekçi, İsmail ve Gör, Yusuf, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2015.
- Bezirci, Muhammet ve Karasioğlu, Fehmi: Türkiye’de Denetimin Tarihsel Gelişimi, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, S.21, C. 11, 2011.
- Bilici, Fatih Mahmut, Muhafazakâr Muhasebe Uygulamalarının ve Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Bankalar ve Özel Finans Kurumları Sektöründe Karlılık ile İlişkisi Üzerine Uygulama, Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi (Bafad), Cilt:6, Sayı:2, Yıl:2019.
- Canbay, Çiğdem, F.; Güneş, Recep ve Çukacı, Yusuf, Cahit, İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetim Üzerindeki Etkileri: Bist Kurumsal Yönetim Endeksi Kapsamındaki Şirketlerde Uygulama, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt:10 Sayı 25 Eylül 2018.
- CMB (Capital Markets Board). Corporate Governance Principles Capital Markets Board of Turkey, 2003, <http://www.cmb.gov.tr/Sayfa/Dosya/84>(Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Çakalı, K. R. (2008). Role of Internal Auditing in Corporate Governance: Two Case Studies From Turkey. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Çankaya, Fikret, Engin Dinç ve Mümine Kara. “İç Denetim Başarısını Etkileyen Denetim Türleri: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Üzerinde Bir Uygulama”. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Sayı. 9, Ocak-Haziran 2012.

- Çankaya, Fikret, Engin Dinç ve Mümine Kara. “Etik İlkeler ve Raporlama Zamanlılığının Risk Odaklı İç Denetimin Başarısına Etkisi”. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt. 9, Sayı. 20, 2012.
- Çarıkçı, Oğuzhan ve Yıldırım, Ahmet, Risk Odaklı İç Denetimin Stratejik Yönetim Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 26, 2020.
- Çemberci, Murat, Kurumsal Yönetim İlkelerinin Türk Aile İşletmelerinin Yönetim İlkelerine Adaptasyonunun Değerlendirilmesi. Akademik Bakış Dergisi, 34, 2013.
- Cengiz, Selim, İşletmelerde Kurumsal Yönetim Kapsamında İç Denetimin Yeri ve Önemi: BİST’te Bir Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi (C. XV, S. II, 2013).
- Cengiz, Selim, Gör, Yusuf, İşletmelerde Kurumsal Yönetim Kapsamında İç Denetimin Yeri ve Önemi: BİST’te Bir Araştırma, Mali Çözüm Dergisi, 2016.
- Ceran, Yunus, Kalkınma Ajanslarında İç Denetim, Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 2010, Cilt:3, Sayı:2, s.19-34.
- Ceran, Yunus, Türk Bankacılık Sektöründe İç Denetim, Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 2009, Cilt:2, Sayı:2, s.168-178.
- Çonkar, Kemalettin, Elitaş, Cemal ve Atar, Gökhan, İMKB Kurumsal Yönetim Endeksindeki (XKURY) Firmaların Finansal Performanslarının TOPSİS Yöntemi ile Ölçümü ve Kurumsal Yönetim Notu ile Analizi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 61(1), 2011.
- Çalışkan, Nemli, Esra ve İçke, Tutan, Başak, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Durumu, İstanbul Üniversitesi İBBF, 2009.
- Çetin, Aysun Atagan ve Pamukçu, Ayşe, İç Denetçilere Ait Demografik ve Sosyo-Ekonomik Faktörlerin İşletmelerde Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Risk Odaklı İç Denetime Etkisi, Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 2019.

- Dağlar, Hüseyin ve Pekin, Sait, Yönetim ile Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, 2011.
- Demir, Mehmet; Kısakürek, Mustafa ve Arslan, Öznur, İç Denetim Sisteminin Hileli Finansal Raporlamayı Önlemedeki Rolüne Yönelik Bağımsız Denetçiler Üzerinde Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi- Nisan/2019
- Demirbaş, Mahmut ve Uyar, Süleyman. (2006). Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi (1.Baskı), Güncel Yayıncılık, İstanbul.
- Dereköy, Feyza, Kurumsal yönetim ve temel dinamikleri. Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 2015.
- Deran, Ali ve Alıcı, Veli Orhan, Büyükşehir Belediyeleri ile Bağlı İdarelerde İç Denetimin Etkinliği: Mersin Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, 2020.
- Dinç, Engin ve Abdioğlu, Hasan, “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (21), Balıkesir, 2009.
- Dinçer, Banu, Kurumsal Yönetimin Farklı Teoriler Yoluyla Değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 36, 2013.
- Doğan, Mesut, Kurumsal Yönetimin Teorik Temelleri, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, ss.84-96, 2018.
- Doğan, Zeki ve Çıtak, Fatma, Hileli Finansal Raporlamada İç Denetçilerin Sorumluluğunun Tespitine İlişkin Bir Araştırma, İşletme ve İktisadi Çalışmalar Dergisi, 2017.
- Donaldson, Lex ve Davis, H. James, Stewardship Theory Or Agency Theory: CEO Governance And Shareholder Returns. Australian Journal of Management, 16(1), 1991.
- Dursun Deniz Günay ve Dal, Birdem, G.; İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Belirlenmesi ve Bir Tekstil İşletmesinde İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi, İda Academia, 2017.

- Ercan, Cuma, KOBİ'lerde Yöneticilerin Muhasebe Bilgi Düzeylerinin Araştırılması: Kilis Organize Sanayi Bölgesi Örneği, MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:15, Sayı:2, Haziran, 2017
- Erdoğan, Simay, İç Kontrol Sistemi: Kamu İktisadi Teşebbüsleri İçin İç Kontrol Modeli Önerisi,
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü Planlama Uzmanlığı Tezi, Ankara, 2009.
- Erdönmez, Aliye. (2019). Kamu Mali Yönetiminde Hesap Verme Sorumluluğu Kapsamında İç Denetim: Türkiye Üzerine Öneriler, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ergin, Hüseyin, Selimoğlu Seval Kardeş ve Tolkun, Abdulhay, KİT'lerde Kurumsal Yönetim Etkinliğinin Arttırılmasında İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerinin Rolü: Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Dergisi, 2016.
- Ernst&Young. (2012). “İç Denetimin Geleceği Bugündür” Risk Üzerine Görüşler, https://ziladoc.com/queue/denetimin-gelecei-bugndedir_pdf?queue_id=-1Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Eroğlu, Cengiz Alp, Kurumsal Yönetim İlkeleri Çerçevesinde Kamunun Aydınlatılması. Sermaye Piyasası Kurulu Yeterlik Etüdü, Ankara, 2003.
- Ertuğrul, Fatmanur, Paydaş Teorisi ve İşletmelerin Paydaşları ile İlişkilerinin Yönetimi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 31, 2008.
- Esen Demirli, Ebru ve Ece Erdener Acar. “Finansal Performans ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notları: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi 2013-2014 Yılları Karşılaştırması”. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi. Cilt. 18, Özel Sayı. 1, 2016.<https://studylibr.com/doc/1288727/muhasebebilimdergisi%C3%BCnyas%C4%B1-dergisi#> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Gerekan, Bilal, Kamu Kurumlarında İç Denetim Faaliyetlerinin Yerine Getirilmesine ve Öneme İlişkin Kamu İç Denetçilerine Yönelik Bir Durum Değerlendirme

Çalışması, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, Sayı: 1, Ocak 2010.

Gompers, I. & Metrick, “Corporate Governance and Equity Prices”, Quarterly Journal of Economics, 116(1), ss.107-155, 2003.

Gökçen, Ataman Başak ve Yelken, Ruhi; Holdinglerde Risk Odaklı İç Denetim Yapısı ve Bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23, 2014.

Gönen, Seçkin ve Yürekli, Emin, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Kurumsal Yönetim İlkelerinin Değerlendirilmesi. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 2(4), 2016.

Gönülaçar, Şener, “İç Denetimde Hedefler ve Beklentiler”, Mali Hukuk Dergisi, Ankara: Sayı 130-131, 2007.

Gül, Mustafa ve Kaban, İsmail, Bankalarda İç Kontrol, İç Denetim İlişkisi ve Bir Uygulama, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 45, ss. 89-110, 2015.

Güler, Ender, Sigorta İşletmelerinde İç Denetim Uygulamalarının İç Denetim Standartları ile Birlikte Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi İİBF Dergisi, 2017.

Günel, Tunç, Kurumsal Kuram Perspektifinden Kurumsal Sürdürülebilirlik: İşletmelerin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlamaları Üzerine Bir Uygulama, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Güner, Mehmet ve Yılmaz, Ersin, Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsal Yönetime Etkisi, Yönetim ve Ekonomi Araştırma Dergisi Cilt: 17 Mart 2019

Güneş, Recep ve Kaygusuzoğlu, Hande; Şirketlerdeki İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerine Ait Rollerin Yöneticilerin Algıları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi: Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri Örneği, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Özel Sayı: 2018.

Güney, Selami ve Yiğit, Hüseyin, Muhasebedeki Verilerin Yönetimde Kullanılması ve Elektronik Muhasebe Verilerinin Yönetim Kararlarına Etkisi, Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi, 2015.

- Güney, Selami ve Sarı, Salim Sercan, Muhasebe Denetiminin Etkinliğini Sağlamada İç Kontrolün Rolü, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, 2015.
- Güngörmüş, Ali Haydar, İşletmelerde İç Denetimin Kurumsal Yönetim Düzeyi Üzerine Etkisi, Journal Of Accounting, Finance and Auditing Studies, 2019.
- Gürbüz, A. Osman ve Ergincan Yakup, Kurumsal Yönetim: Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- Hacıoğlu, Tansel ve Erdoğan, Ali, KOBİ’lerde Kurumsallaşma Düzeyinin Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 9 Sayı: 17 / Haziran 2019.
- Hasanefendioğlu, Devrim, “Kurumsal Yönetim”. Vergi Dünyası Dergisi, S: 275, 2004.
- Hatunoğlu, Zeynep; Koca, Nurettin ve Kılı, Mustafa, İç Kontrolün Muhasebe Hata ve Hilelerin Önlenmesindeki Rolü Üzerindeki Bir Alan Çalışması, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2012.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı (2019). Tarihçe, <https://www.hmb.gov.tr/kontrol-bumko-tarihce> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- IDDK, (2017). Kamu İç Denetim Standartları, <https://www.hmb.gov.tr/ic-denetim-koordinasyon-kurulu> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- IFC, International Finance Corporation, Corporate Governance Manuel, 2.nd Edition, Hanoi, 2010.
- IIA, Uluslararası İç Denetim Standartları, Uluslararası İç Denetim Enstitüsü. (The Institute of Internal Auditors Standards and Guidance), ABD, 2016.
- IIA. (2017 (a)). İç Denetim Terimleri Sözlüğü, Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü, <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Turkish.pdf> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- IIA. (2017(b)). Etik Kuralları, <https://www.tide.org.tr/page/27/Etik-Kurallari> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).

- İşcan, Ömer, Faruk ve Kaygın, Erdoğan, Kurumsal Yönetişim Sürecinin Gelişimi Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(2), Erzurum, 2009.
- Kaban, Yusuf, Bankalarda Amacına Göre İç Denetim: Türkiye Bankacılık Sektörü, Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 7(1), ss. 181-200, 2020.
- Kaderli, Yusuf, Köroğlu, Çağrı, İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kurumsal Yönetim Anlayışı Arasındaki İlişki, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2014.
- Kajananthan, R. ve Achchuthan, S., Corporate Governance Practices And Its İmpact On Working Capital Management: Evidence From Sri Lanka. International Journal of Finance and Accounting, 4(3), 2013.
- Kara, Suat ve Yereli, Ayşe, İç Denetimde Risk Yönetimi ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası- İmalat Sanayi Sektöründe Bir Uygulama, Muhasebe ve Finansman Dergisi Nisan/2012.
- Kara, Suat, KOBİ'lerde İç Denetim Uygulamaları ve Balıkesir'de Bir Araştırma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F./ Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 2018.
- Karacan, Sami ve Kutlu, Tuğba, Turizm Sektöründe Kurumsal Yönetim Anlayışı ve İç Denetim İlişkisi, Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi, 2(2), ss. 202-215, 2018.
- Karagöz, Naim ve Yaman, Erol, Sağlık Kuruluşlarında Uygulanan İç Denetim ve Dış Denetimin Çalışmalar Üzerinde Etkisi, Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2019.
- Karakılıç, Ali Burak ve Vuran, Bengü, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Firma Değerine Etkisi: Türkiye Uygulaması, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 2019.
- Karaarslan, Erkan, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Kapsamında Güncel Mali Sorunlar, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yazarları, Ankara, 2006.

- Karadeniz, Erdinç ve Ergene, Şerban Bakay, Halka Açık Turizm Şirketlerinde Kurumsal Yönetim Uygulamaları: İmalat Şirketleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 2015.
- Karahan, Ahmet, Muhasebe Bilgi Sisteminin Örgütsel Performansa Etkisi, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), 2019.
- Karahan, Murat ve İğde, Medet, Muhasebe Hata ve Hileleri Üzerinde İç Kontrolün Rolü, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 7, Sayı: İktisat Özel Sayısı, 2017.
- Karahan, Murat, Gaziantep'teki İşletmelerde Faaliyet Denetimi ve Muhasebe Denetiminin Etkinliği Üzerine Bir Araştırma, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, ss.47- 54, 2019.
- Karahan, Murat ve Çolak, Mustafa, Hile Önleyici olarak Sürekli Denetim Verimliliği, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 2, 2019.
- Karakaya, Abdullah ve Akbulut, Halim, Safranbolu'daki Turizm İşletmelerinde Kurumsal Yönetimin Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (11), 2010.
- Karatekin, Emel ve Tanç, Şükran, Güngör, Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve İç Denetimin Rolü: Bistte Faaliyet Gösteren Şirketler Üzerinde Bir Araştırma, Kapadokya Akademik Bakış / Cappadocia Academic Review, 2017.
- Karaoğlu, Buket, Halka Açık Gıda İçecek ve Tütün Şirketlerinin Kurumsal Yapılarının Karlılığa Etkisi, Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi, 2019.
- Karcioğlu, Reşat ve Yanık, Ramazan; Uluslararası İç Denetim Standartları ve Türkiye'nin İlk 500 Sanayi Şirketlerinde Uygulama; Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 4, 2010.

- Karcioğlu, Reşat ve Kurnaz, Ersin; Kamu Kurumlarında İç Denetim Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Başlıca Sorunların Tespiti; Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 52, 2017.
- Karğın, Mustafa, Aktaş Rabia ve Arıcı, Nuray D. Kurumsal Yönetimin Finansal Raporlama Kalitesindeki Rolü: Borsa İstanbul Üzerine Karşılaştırmalı Bir Uygulama. Yönetim ve Ekonomi, 2 (2), 2015.
- Kartal, Mustafa Tefik ve Budayoğlu Yılmaz, Banu, Türkiye’de Kurumsal Yönetim İlkelerinde Yeni Raporlama Düzeni: Halka Açık Bankaların İlk Kurumsal Yönetim Uyum Raporları Üzerine Bir İnceleme, Journal of Research in Business, 2019.
- Kartal, Mustafa Tefik ve Çelikdemir Çoban, Neşe, İç Denetim Bölümünün Organizasyonel Konumu: Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Mali Çözüm Dergisi, 29(156), ss. 89-115, 2019.
- Kartal, Fikret, Türkiye’de Kamu ve Özel Sektörde İç Denetim Uygulamaları, Maliye ve Finans Yazıları Dergisi, 2013.
- Kaya, Bertan Dünyada İç Denetim Nereye Gidiyor, 2013, (Erişim Tarihi: 28/09/2019). <http://bertankaya.net/2013/11/dunyada-ic-denetim-nereye-gidiyor/>
- Kaya, Bertan, “İç Denetçilerin İç Kontrole İlişkin Rol ve Sorumlulukları”, İç Denetim-Yönetime Değer Katmak, Editör: Halis Kral, Ankara: İDKK Yayınları, No: 1, 2014.
- Karyağdı, Nazan Güngör, KOBİ’lerde kurumsal yönetim ve iç denetimin uygulanmasının değerlendirilmesine: Malatya İli Örneği, Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi, 2019.
- Kayıkçıoğlu, Salih ve Teker, Suat, İç Denetimde Hile Tespiti, Global Business Research Congress, Mayıs 2019.
- Keasey, K., Thompson, S. and Wright, M. Corporate Governance: Economic, Management and Financial ssues. U.S.A. Oxford University Press, 1997.
- Keay, Andrew, Steward ship Theory: İs Board Accountability Necessary? International Journal of Lawand Management, 59(6), 2017.

- Kebeli, Ahmet, Kamu İç Denetiminde Performans Denetimin Yeri, Denetim Dergisi, s.20, 2020
- Kendirli, Selçuk; Konak, Fatih ve Turan Hakan, Kurumsal Yönetişim Uygulamalarının Firma Performansı Üzerine Etkisi: Bist İkinci Ulusal Pazarında Bir Uygulama. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(3), Ankara, 2013.
- Kendirli, Hülya, Çağırın; Kendirli, Selçuk ve Kısacık, Harun, The Frauds and Erros In Auditing: A Case Study İn Çorum, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (Ek Sayı 1), 2018.
- Kepekçi, Celal Bağımsız Denetim. 4. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000.
- Kılınç, Metin ve Çalışkan, İsmail, Kobilerin İç Denetime Bakışı, Karabük İl Uygulaması, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9 (2) 113-126, Mayıs 2017.
- Kızılboğa, Rüveyda, İç Denetim Sisteminde Denetçilerin Bağımsızlık ve Tarafsızlığının Önemi, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi 2013 1/1.
- Kızılboğa Rüveyda ve Özşahin Filiz, Etkin Bir İç Kontrol Sisteminin İç Denetim Faaliyetine ve İç Denetçilere Katkısı, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, 2013.
- Koçak Süleyman Yaman ve Kavakoğlu Tamer, “İl Özel İdarelerinde İç Denetim Sisteminin Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma”, Sayıştay Dergisi, Sayı. 77 (2010)
- Koloğlu, İdris, Uluslararası İç Denetim Standartları Çerçevesinde Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının İç Denetim Sistemi ve Uygulamaları, Hacı Bayram Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2019.
- Korkmaz, Umut, “Kamuda İç Denetim”, Bütçe Dünyası, Cilt 2, Sayı 25, 2007.
- Köroğlu Serdar Aytekin, Literatür Taraması Üzerine Notlar ve Bir Tarama Tekniği, GİDB Dergi, Sayı 1, 2015.
- Kurnaz, Niyazi ve Tansel Çetinoğlu. İç Denetim Güncel Yaklaşımlar. 1.Basım. Kocaeli: Umut Kitabevi, Mayıs 2010.

- Kurnaz, Niyazi ve Dindaroğlu, Kemal A, İç Denetim ve Bilgi Güvenliği İlişkisi: Bölgesel Bir Araştırma, Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, Cilt: X, Sayı:1, 2015.
- Kurt Gümüş, Gülizar, Gümüş, Yusuf, Altunal, Işık, Bankacılık Sektöründe Kurumsal Yönetim ve Finansal Performans İlişkisi: Türkiye ve Kazakistan Örneği, Kastamonu Üniversitesi İİBF Dergisi, 2017.
- Mallin, Christine A. Corporate Governance, UK: Oxford University Press, 4th Edition, 2013https://books.google.com.tr/books?id=fLzmCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Mandacı, Pınar, Evrim ve Kahyaoğlu, Bozkus, Sezen, İç Denetimin ve Kurumsal Yönetimin Kurumsal Risk Yönetimindeki Rolü: İMKB’de İşlem Gören Finansal Olmayan Şirketler Üzerine Bir Uygulama, Denetişim, 2012.
- Memiş, Mehmet Ünsal, Kurumsal İşletme Yönetiminde Denetimin Önemi, Ekonomi Bilimler Dergisi, 2016.
- Mengi, Tarhan B. Bağımsız Denetimin Vekâlet Teorisindeki Yeri. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 15(1), 2013.
- Mengi, Tarhan B. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Güvencesi, Beta Yayınları, İstanbul, 2016.
- Mengi, Tarhan B ve Özgül, Burcu, İşletme Körlüğü ve Çözüm Önerisi Olarak Güvenilir Danışman “İç Denetim”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, ss.125-138, 2018.
- Menteş, Ahmet, Kurumsal Yönetişim ve Türkiye Analizi. Derin Yayınevi, İstanbul, 2009.
- Mesci, Zeynep, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Turizm Şirketleri Üzerine Etkileri: BİST Örneği. Yayımlanmış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2014.
- Ocak, Murat, Kurumsal Yönetişim Bileşenlerinin Tahakkuk ve İşlem Esaslı Kar Yönetimi Üzerine Etkileri ve Bir Uygulama. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.

- OECD, OECD Principles of Corporate Governance. OECD Publishing, Paris, 2004, <http://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- OECD. G20/OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, OECD'nin G20 Bakanlar ve Merkez Bankası Başkanlarına Raporu, 2015, <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-TUR.pdf> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Orhon, Suphi ve Serçmeli, Murat, Denetim Stratejisinde Sürekli Denetim Uygulanabilirliğine İlişkin Bir Araştırma, Muhasebe ve Denetime Bakış, 2014.
- Önce, Saime ve İşgüden, Burcu, İç Denetim Faaliyetinin Gelişen ve Değışen Bilgi Teknolojileri Ortamı Açısından Değerlendirilmesi: İMKB–100 Örneği, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi- Sayı:17 (2012)-Doi: <http://dx.doi.org/10.11611/JMER3>.
- Öner, Serdan ve Adiloğlu, Burcu İşletmelerde Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Denetime Farklı Bir Bakış Açısı: 5S Uygulaması; Muhasebe Enstitüsü Dergisi 2019, (61), ISSN: 2602- 3202, E-ISSN: 2667-6982
- Öz, Yaşar ve Yavuz, Hasan; İşletme Yönetiminin Aldığı Kararlarda Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkisi ve Önemi (Kobilerde Araştırma), Cumhuriyet Üniversitesi İBFF Dergisi, 2015.
- Özbek, Çetin. İç Denetim, Kurumsal Yönetim, Risk Yönetimi, İç Kontrol, 1. Baskı, TİDE Yayınları, İstanbul, 2012.
- Özbirecikli, Mehmet ve Kırıtıoğlu, Cenk, Bağımsız Denetçilere Yönelik Etik Eğitiminin Bağımız Denetçilerin Muhasebe Hilelerini Algılamalarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma; Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi Mart 2018; 11 (1): 27-44.
- Özcan, Pelin, Muhasebe Mesleğinde Bağımsızlık ve Tarafsızlık, İda Academia, 2019.
- Özçelik, Hakan, Kurumsal Yönetim Temelinde Muhasebe Bilgi Kalitesinin Geliştirilmesi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 2018.

- Özdoğan, Burak ve Öncü, Semra, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Kurumsal Yönetim Uygulamaları Sonrası İç Denetimin Gelişen Rolü, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı, 2016.
- Özdoğan, Burak ve Öncü, Semra, Türkiye’de İç Denetim Mesleğinin Güncel Durumu, Yönetim ve Ekonomi Yıl:2016 Cilt:23 Sayı:1 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa.
- Özer, Gökhan; Günlük, Mehmet ve Okutan, Kübra, İç ve Bağımsız Denetçiler Arasındaki İlişkilerin, Üst Yönetim Desteğinin ve İç Denetimin Bağımsızlığının İç Denetimin Etkileri Üzerindeki Etkileri, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Özel Sayı, 2018.
- Özkardeş, Levent, Kurumsal Firmaların İç Kontrol, İç Denetim ve Riske Yaklaşımları, Journal of Yasar University, 2017, 12/47, 191-200.
- Özpeynirci, Rabia ve Hop, Oğuzhan, Örgütlerde İç Denetim Algısı: Kop Bölgesi Üniversiteler Birliği (ÜNİKOP) Uygulaması, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 22 (38) 101-130, 2020.
- Özten, Sezai ve Karğın, Sibel, Bankacılıkta İç Kontrol Faaliyetleri Kapsamında Krediler Kontrolü ve Muhasebeleştirme Süreci, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, C.XIV, S II, 2012
- Öztürk, Mutlu Başaran ve Demir Güneş, Kartal, Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entelektüel Sermaye. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 2008.
- Öztürk, Mahmut, Sami ve Saleh, Nazar, Abdullah, Uluslararası İç Denetim Standartları Kapsamında İç Denetim Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi; Elektrik Enerjisi Yapan Bir Firmada Uygulama, 2019.
- Öztürk, Mahmut, Sami ve Çarıkçı, Oğuzhan, Satın Alma ve Ödeme işlemlerinin İç Denetimi: Perakende Ticaret İşletmesinde Bir Uygulama, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Haziran / 2019.
- Pamukçu, Fatma, Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi”. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 50, 2011.

- Parlak, Neşegül, İç Denetim Sisteminin Etkinliği ve Verimliliğe Etkisi: Özel Sağlık Kuruluşu Personeli Üzerine Bir Uygulama, Denetışim Dergisi, Sayı: 20, ss. 96-107, 2020.
- Parlakkaya, Raif ve Demirci, Nihat, Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarında Kurumsal Yönetim ve Performans İlişkisi, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkish, 2017.
- PAÜ (2019). İç Denetimin Faaliyet Kapsamı, Pamukkale Üniversitesi İç Denetim Birimi, <http://www.pau.edu.tr/icdenetim/tr/sayfa/ic-denetim-faaliyetinin-kapsami>(Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Pehlivanlı, Davut, Modern İç Denetim Güncel İç Denetim Uygulamaları, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2014.
- Pişkinoglu, Arzu, İç Denetimin Dünyadaki Gelişimi”, (Erişim Tarihi: 28/09/2019).<https://www.tide.org.tr/uploads/KongreSunumlar/icdenetimgelece%C4%9Fi-arzupiskinoglu.pdf>
- Polat, Erhan, Güneş, Recep, Aile Şirketlerinin Kurumsallaşmasında İç Kontrol Sisteminin Aracı Etkisi: TRC3 Bölgesi Araştırması, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 2019. Pulaşlı, Hasan, Corporate Governance – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model.Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Sabuncu, Birsal, İşletmelerde İç Denetim ve İç Kontrol İlişkisi, C.Ü İİBF Dergisi, Cilt 18, Sayı 2, 2017.
- Sağlık Bakanlığı (2014). İç Denetimin Amacı ve Kapsamı, İç Denetim Birim Başkanlığı, <https://icdenetim.saglik.gov.tr/TR,4041/ic-denetimin-kapsami-ve-amaci.html> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Saklı, Ali Rıza, Belediye İşletmelerinde Kurumsal Yönetişim. XI.KAYFOR Bildiriler Kitabı, TODAİE Yayını, ss.165-178, 2013.
- Saklı, Ali Rıza, Kurumsal Yönetişimin KİT Yönetimlerinin Geliştirilmesine Katkıları, Çağdaş Yerel Yönetimler, 21(4), 2012.

- Sancar, Gaye, Aslı, Kurumsal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kurumsal Yönetişim: Kavramın Doğuşu, Gelişimi ve Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi, 2013.
- Sezal, Levent, Türk Bankacılık Sektöründe Etkin Bir İç Denetim Sistemi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017.
- SPK (2014). Kurumsal Yönetim Tebliği, Sermaye Piyasası Kurulu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140103-3.htm> spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20140103/3 (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Stijn Claessens and B. Burcin Yurtoglu, “Corporate Governance In Emerging Markets: A Survey”, Emerging Markets Review, Vol. 15 (2012).
- Şimşek Kezban, Uluslararası İç Denetim Standartları Kapsamında Yürütülen İç Denetim Uygulamalarının Kurumsal Yönetim Kalitesi Üzerindeki Rolü: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2019.
- Tekgöl, Emrah (2007). Kurumsal Risk Yönetimi ve Risk Zekâsı, http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Makaleler/%C4%B0%C3%A7%20De%20netim/Kurumsal%20Risk%20Yonetimi_Emrah%20Tekgul_ERS.pdf (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Terzi, Serkan; Kıymetli Şen İlker ve Solak, Bilal; Denetim Kalitesini Etkileyen Değişkenler, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23, 2014.
- TIDE Türkiye İçDenetim Enstitüsü, (2019). İç Denetimin Misyonu, <https://www.tide.org.tr/page/23/Ic-Denetim-Misyonu> (Erişim Tarihi: 28/09/2019).
- Topcu, A, Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Firma Değeri Üzerine Etkileri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2007.
- Toroslu, M. Vefa, İç Kontrol ve İç Denetim. Vedat Kitapçılık. İstanbul, 2014.

- Tufan, Mehri ve Görün Mustafa, Türkiye’deki Kamu İç Denetim Sisteminin Uluslararası İç Denetim Standartları Çerçevesinde İncelenmesi. Journal of Turkish Court Of Accounts, Sayıştay Dergisi (89), 2013.
- Turaboğlu, Tuncay Turan, Vekâlet- Temsil- Problem ve Maliyetler. Ekonomik Yaklaşım Dergisi, 15(51), 2004.
- Turgay, İlyas, Çalıyurt, Kıymet, Halka Açık Aile Şirketlerinde Kurumsal Yönetim ve İç Denetim Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Derecelendirmesi, Trakya Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, ss 121-135, 2013.
- Tuzcu, Arcan, Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı İMKB-100Örneği. Turhan Kitabevi, Ankara, 2004.
- Tüm, Kayahan, Kurumsal Yönetim, İç Denetim ve İç Denetimin Kalitesi: Kalite Güvence ve Geliştirme Programı, Çukurova Üniversitesi İİBF Cilt:17.Sayı:2.Aralık 2013
- Türedi, Hasan, Ümmügülsüm Zor ve Filiz Gürbüz. Risk odaklı İç Denetim, Muhasebe ve Finansman Dergisi Nisan 2015.
- Türedi, Hasan, Ahmet Oğuz Koban ve Gencay Karakaya. “COSO İç Kontrol Modeli ile İngiliz (Turnbull) ve Kanada (Coco) Modellerinin Karşılaştırılması”. Sayıştay Dergisi. Sayı. 99, Ekim-Aralık 2015.
- Türedi, Hasan, Mehmet İldem ve Gencay Karakaya. Kurumsal Yönetim ve İç Denetim İlişkisi, Sayıştay Dergisi 2015.
- Türedi Hasan; Ala Tolga ve Tepegöz Şükrü, Mete, Uluslararası Denetim Standartları Açısından Kurumsal Yönetim Sürecinin Değerlendirilmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 4, 2018.
- Tutar, Hasan ve Altınöz, Mehmet, Hesap Verilebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz, Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi, 2017.
- Usul, Hayrettin ve Mete, Fulya, Küçük Aile İşletmelerindeki Yöneticilerin İç Kontrol Sistemine Yönelik Algılarının İncelenmesi: İzmir İli Örneği, Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 2018.

- Usul, Hayrettin, Titiz, İsmet ve Ateş, Burcu, İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetim Oluşumundaki Etkinliği: Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak 2011.
- Uzun, Ali Kâmil, Kamu Yönetiminde İç Kontrol ve İç Denetim Yaklaşımı. Denetişim Dergisi, (3), 2009.
- Uyar, Metin, Muhasebe Denetimi ve İç Kontrol Sisteminin İşletmelerde İnovasyon Yapma Yeteneğine Etkileri Üzerinde Ampirik bir İnceleme, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5, (1), Nisan 2018.
- Uzunay, Vildan, Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Kamu İç Mali Kontrol Sistemi ve Bu Alanda Yapılan Düzenlemeler, BÜMKO Yayınları, Ankara, 2007.
- Ülkü Turan ve Nizamettin Bayburt, “Kurumsal Yönetim, Mülkiyet Yapısı ve Performans”, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, Cilt. 50, Sayı. 585 (2013)
- Vural, Akıncı Z. Beril ve Bat, Mikail, 21. Yüzyılın Yükselen Değerleri: İş Ahlakı ve Kurumsal Yönetişim. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 7(1), 2011.
- Yakar, Serbay, Denetim Kalitesinde Denetim Komitesinin Etkinliği, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2015.
- Yeşil, Abdullah, Finansal Yönetimde Hesap Verilebilirliğin ve İç Kontrolün Önemi, Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi (<http://dergipark.gov.tr/yonbil>) 2019.
- Yıldırım, Suat ve Bilen, Abdülkadir, Türkiye’de İşletmelerin Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Notlarının İncelenmesi. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(4), Diyarbakır, 2014.
- Yıldız, Ekrem, Baskan, Derya Tuğba; Muhasebe Hilelerinin Önlenmesinde Kullanılan Araçlar, Muhasebe ve Finansman Dergisi / Nisan 2014.
- Zeytinoğlu, Emin ve Özkan, Nasıf, Muhasebe Eğitimi ve Kurumsal Yönetim, Muhasebe ve Finansman Dergisi / Temmuz 2013.

Zengin Asiye Nur ve Yılmaz Ayşe, “Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Standartları”,
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 10 Sayı: 48, 2017.

EKLER

Ek1: Çalışmaların Yayınlandığı Dergiler

Satır Etiketleri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Genel Toplam
Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi							1						1
Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi				2	1								3
Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE Dergisi											1		1
Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi											1		1
Aksarraf Üniversitesi İİBF Dergisi									1				1
Anadolu Üniversitesi SBE Dergisi								1					1
Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi		1			1				1				3
Balkan SBE Dergisi								1					1
Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi											1		1
Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi									1				1
Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi							1						1
Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi							1						1
Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi							1						1
Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi					1								1
Denetim Dergisi												2	2
Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi											1		1
Dumlupınar Üniversitesi SBE Dergisi	1										1		2
Ekonomi Bilimleri Dergisi								1					1
Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi				1									1
Erzincan Üniversitesi SBE Dergisi											1		1
Giresun Üniversitesi İİBF Dergisi						1							1
Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi										1			1
Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi											1		1
Gümüşhane Üniversitesi SBE elektronik Dergisi		1											1
İda Academia											2		2
İstanbul Gelişim Üniversitesi SBE Dergisi									1	1			2
İstanbul İktisat Dergisi	1												1
İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi									1				1
İşletme Araştırma Dergisi						1							1
İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi									1				1
Journal Of Accounting Finance And Auditing Studies											1		1
Journal Of Tourism And Gastronomy Studies										1			1
Kapadokya Akademik Bakış Dergisi									1				1
Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE Dergisi											1		1
Kastamonu Üniversitesi İİBF Dergisi									1				1
Mali Çözüm Dergisi								1			1		2
Maliye Dergisi							1						1
Maliye Finans Yazıları Dergisi					1								1
Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi											1		1

Ek 1: Çalışmaların Yayınlandığı Dergiler

Satır Etiketleri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Genel Toplam
Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi					1								1
Mcbü SBE Dergisi									1				1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi SBE Dergisi										1			1
Möдав				1									1
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi				1						2		1	4
Muhasebe Enstitüsü Dergisi											2		2
Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi							1	1		1	1		4
Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi										1			1
Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi											1		1
Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi												1	1
Muhasebe ve Finansman Dergisi			1			2	1				1		5
Muhasebe ve Finansman Dergisi				1	1								2
Muhasebe ve Maliye Dergisi										1			1
Muhasebe ve vergi Uygulamaları Dergisi										1			1
Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Dergisi				1									1
Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Dergisi				1									1
Nevşehir Hacı Bektaş veli Üniversitesi SBE Dergisi												1	1
Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi	1	1			1								3
Ombudsman Akademik Dergisi										1			1
Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi												1	1
Pressacademia Procedia											1		1
Sayıştay Dergisi		2			1		1						4
Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi					1								1
Selçuk Üniversitesi SBE yüksekokulu Dergisi												1	1
Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi							1						1
Siirt Üniveristesi SBE Dergisi							1						1
Siva Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi									1				1
Sosya Bilimler Enstitüsü Dergisi								1					1
Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi		1											1
Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi												1	1
Trakya Üniversitesi İİBF Dergisi									1				1
Turkis Studies Literature And History									1				1
Turkish Studies-Economics-Finance-Politics Dergisi												1	1
Uluslararası Avrasya Araştırmaları Dergisi					1								1
Uluslararası Bankacılık, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi											1		1
Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi										1			1
Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejiler Araştırma Dergisi											1		1
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi									1				1
Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi										1			1
Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi						1							1
Yaşar Üniversitesi Dergisi									1				1
Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi			1	1				1		1	1		5
Elektronik Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi								1					1
KM Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi											1	1	2
Genel Toplam	3	6	3	9	10	5	11	7	15	14	23	10	114